

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KARAPARA AKLAMA VE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI
DEĞERLERİNİ AKLAMA SUÇU**

ÇAĞRI CANCA

OCAK 2018

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KARAPARA AKLAMA VE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI
DEĞERLERİNİ AKLAMA SUÇU**

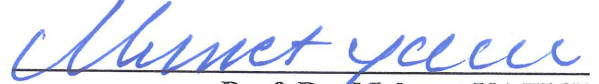
ÇAĞRI CANCA

OCAK 2018

Tez Başlığı: **Karapara Aklama ve Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu**

Tezi Hazırlayan: **Çağrı CANCA**

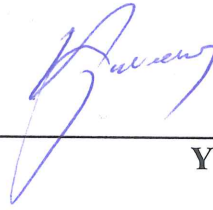
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR
Kamu Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Yrd. Doç. Dr. Uğur ERİŞ
Tez Danışmanı

Tez Jüri Tarihi: 19/01/2018

Tez Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Doğan SOYASLAN (Çankaya Üniversitesi) :

Yrd. Doç. Dr. Uğur ERİŞ (Çankaya Üniversitesi) :

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN (Ankara Üniversitesi) :

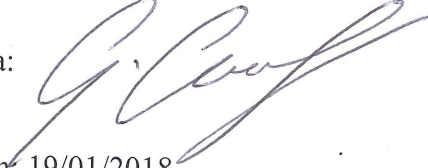

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Çağrı CANCA

İmza:

Tarih: 19/01/2018

ÖZET

KARAPARA AKLAMA VE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA SUÇU

CANCA, Çağrı

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Uğur ERİŞ

Ocak 2018, 122 sayfa

Kazancın yasallaştırılması tekniği olarak ifade edilen karapara aklama, tarihsel olarak oldukça eski bir fiil olsa da kavramsal olarak ortaya çıkışı 20. Yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Karapara aklama, organize suçluluğun gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan ve geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığından, günümüzde ise organize olarak işlenebilen pek çok suçtan elde edilen gelirin, mali sistem içerisine entegre edilerek yasal hale getirilmesi işlemi olarak ifade edilmektedir.

Aklama fiilinin gerçekleştirilebilmesi için her şeyden önce bir öncül suç ve bu suçtan gelir elde edilmiş olması gerekmektedir. Elde edilen bu gelirin, çeşitli aklama teknikleri kullanılarak kaynağının gizlenmesi veya değiştirilmesi suretiyle yasal bir kimlik kazanması durumunda aklama işlemi tamamlanmış olacaktır.

Çalışmamızda öncelikle tüm yönleriyle aklama sürecine değinilecek ardından ulusal ve uluslararası alanda aklama ile mücadele konusunda yaşanan gelişmeler ele alınacaktır. Çalışmamızın ağırlıklı bölümünü oluşturan ve ikinci bölümde kapsamlı bir

Şekilde incelenecek olan ‘Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu’, 5237 sayılı TŐrk Ceza Kanunu’nun 282. Maddesinde dŐzenlenmiŐtir.

Anahtar Kelimeler: Karapara Aklama, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değer, ŐncŐl Suç.

ABSTRACT

MONEY LAUNDERING AND LAUNDERING OFFENCE PROPERTY VALUE ORIGINATING FROM CRIME

CANCA, Çağrı

Master Thesis

Graduate School of Social Sciences
The Division of Public Law

Supervisor: Assist. Assoc. Dr. Uğur ERİŞ

January 2018, 122 pages

Although money laundering, which is described as the technique of legalization of earning, is historically quite ancient, its conceptual emergence dates back to the late 20th century. Money laundering is defined as the process of integrating and legalizing the income that comes from the development of organized crime and which is obtained from many criminals traditionally being drug traffickers and nowadays as a organize crime.

In order for the laundering act to be carried out, first and foremost, it must be a premise crime and income from this crime. If the income obtained becomes a legitimate identity through the concealment or alteration of the source, using various laundering techniques, the laundering process will be completed.

In this work, we will first touch on the laundering process in all its aspects and then discuss the developments in combating laundering in national and international areas. The 'Crime of Laundering the Assets Derived from Crime', which constitutes the predominant part of this work and which will be examined in all aspects in the second section, is regulated in Article 282 of the Turkish Criminal Code numbered 5237.

Keywords: Money Laundering, Property value originating from crime, Predicate offenses.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA	iii
ÖZET.....	iv
ABSTARCT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
KARAPA AKLAMA KAVRAMI, TARİHÇESİ, AŞAMALARI, AKLAMA TEKNİKLERİ, BOYUTLARI, EKONOMİYE ETKİSİ VE İLGİLİ DÜZENLEMELER.....	6
1. KARAPARA AKLAMA KAVRAMI, TARİHÇESİ VE AŞAMALARI.....	6
1.1. Karapara Aklama Kavramı.....	6
1.2. Karaparanın Tarihçesi.....	8
1.3. Karapara Aklama Aşamaları.....	10
1.3.1. Yerleştirme Aşaması.....	11
1.3.2. Ayrıştırma Aşaması.....	12
1.3.3. Bütünleştirme Aşaması.....	14
2. BAŞLICA KARAPARA AKLAMA TEKNİKLERİ.....	16
2.1. Nakit Para Kaçakçılığı İle Aklama.....	17
2.2. Şirinler & Parçalama Yöntemi.....	18
2.3. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı.....	19
2.4. Paravan Şirketler İle Aklama.....	21
2.5. Hayali İhracat & İthalat İle Aklama.....	22
3. AKLAMANIN BOYUTLARI VE EKONOMİYE ETKİSİ.....	23
3.1. Karapara Aklamanın Uluslararası Boyutu.....	25

3.2. Karapara Aklamanın Ulusal Boyutu.....	27
3.3. Karaparanın Ekonomiye Olumsuz Etkileri.....	30
İKİNCİ BÖLÜM	
SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA SUÇU.....	33
1. SUÇ TİPİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	34
2. SUÇUN HUKUKİ KONUSU.....	36
3. SUÇUN FAİLİ.....	38
4. SUÇUN MAĞDURU.....	40
5. SUÇUN MADDİ KONUSU.....	41
5.1. Genel Olarak.....	41
5.2. Öncül Suçun İşlenmiş Olması.....	42
5.3. Öncül Suçtan Gelir Elde Edilmiş Olması.....	46
6. SUÇUN UNSURLARI.....	47
6.1. Tipiklik Unsuru.....	48
6.2. Maddi Unsur.....	50
6.2.1. Hareket.....	51
6.2.1.1. Yurt Dışına Çıkarma.....	52
6.2.1.2. Çeşitli İşlemlere Tabi Tutma.....	54
6.2.2. Netice.....	55
6.2.3. İlliyet Bağı.....	56
6.3. Manevi Unsur.....	56
6.3.1. Kast ve Taksir Yönünden Değerlendirme.....	57
6.3.2. Olası Kast Yönünden Değerlendirme.....	58
6.4. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	59
7. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ VE ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ.....	61
7.1. Suçun Nitelikli Halleri.....	61
7.1.1. Ağırlatıcı Sebepler.....	62
7.1.1.1. Suçun Kamu Görevlisi veya Belli Bir Meslek Sahibi Kişi Tarafından İşlenmesi.....	62
7.1.1.2. Suçun Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmiş Olması.....	63
7.2. Cezasızlık Hali.....	64
7.3. Özel Görünüm Biçimleri.....	65

7.3.1. Teşebbüs.....	65
7.3.2. İştirak.....	67
7.3.3. İçtima.....	68
8. YAPTIRIM VE YARGILAMA USULÜ.....	70
8.1. Yaptırım.....	70
8.1.1. Cezalar.....	70
8.1.1.1. Hapis Cezası.....	71
8.1.1.2. Adli Para Cezası.....	72
8.1.1.3. Nitelikli Hallerde Artırım.....	73
8.1.2. Güvenlik Tedbirleri.....	73
8.1.2.1. Müsadere.....	74
8.1.2.2. Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri.....	75
8.2. Yargılama Usulü.....	76
8.2.1. Soruşturma ve MASAK.....	76
8.2.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	77
8.2.3. Zamanaşımı.....	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA AKLANMASINA İLİŞKİN ULUSAL VE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....

1. KARAPARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL DÜZENLEMELER.....	81
1.1. Karapara Aklama İle Mücadele Nedenleri.....	81
1.2. Karapara Aklama İle Mücadelenin Yasal Gelişimi.....	83
1.3. 5549 Sayılı Yasanın Getirdikleri.....	85
1.4. Karapara Aklamanın Önlenmesine İlişkin Tedbirler.....	87
1.4.1. Kimlik Tespiti.....	88
1.4.2. Şüpheli İşlem Bildirimi.....	89
1.4.3. Nakit İşlem Bildirimi.....	91
1.4.4. Bilgi Verme Yükümlülüğü.....	93
1.4.5. Yükümlülük İhlalinde Ceza.....	94
1.5. Mali İstihbarat Kuruluşları.....	94
1.5.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu.....	94
1.5.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu.....	96

2. KARAPARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI DÜZENLEMELER.....	97
2.1.Genel Olarak.....	97
2.2.Karapara Aklama İle Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler.....	99
2.2.1.Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Tavsiye Kararı.....	99
2.2.2.Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.....	100
2.2.3.Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi.....	102
2.2.4.Sınır Aşan Örgütlere Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi.....	103
2.2.5.Basel Komitesi İlkeler Bildirisi.....	104
2.2.6.Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ve 40 Tavsiye Kararı.....	105
SONUÇ.....	111
KAYNAKÇA.....	116
EK 1: Özgeçmiş.....	122

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1. Karapara Aklama Döngüsü.....	15
Tablo 1. Ülkelere Göre Nakit İşlem Bildirim Miktarları.....	92
Tablo 2. FATF'ın 40 Tavsiye Kararı.....	108

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BM	: Birleşmiş Milletler
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
EFT	: Elektronik Fon Transferi
FATF	: Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)
G-10	: Group of Ten
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
IMF	: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
K.	: Karar
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
Md. , m.	: Madde
No.	: Numara
O.E.C.D.	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu

SWIFT	: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Uluslararası Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Topluluğu)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TL	: Türk Lirası
Vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Karapara¹ aklama kavramı, en genel anlamda yasadışı yollardan elde edilen gelirin kimliğinin değiştirilmesi suretiyle, yasal yollardan elde edilmiş gibi ekonomik sisteme sokulmasıdır. Karaparanın mali sisteme entegre olmasının önüne geçilerek yasal ekonomik sistem ile kurumların dürüst kalmasının sağlanması ve toplumun bu sisteme olan güveninin korunması, aklama suçu ile mücadelenin başlıca nedenleri arasındadır.

Tam olarak ne zaman ortaya çıktığını söylemek güç olsa da aklamanın temeli oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Bununla birlikte karapara aklamanın suç olarak kabul edilmesi sadece yirmi yıl kadar önceye dayanmaktadır. Aklama suçu, ekonomik bir suç olması ve yoğunlukla finans araçlarının kullanılması suretiyle işlenmesi nedeniyle bir tür “beyaz yaka suçu” olarak görülmüştür. Karapara aklama fiilinin tek başına gerçekleştirilmesi günümüz şartlarında mümkün olmayıp, mutlaka birkaç ülke ile bağlantıları olan bir organizasyonu gerekli kılmaktadır. Bu da organize suçluluğun aklama faaliyetinde çok sık olarak gözükmesi sonucunu doğurmaktadır. Organize suç örgütleriyle mücadelenin temel kuralı gelir kaynaklarının kurutulmasıdır. Dolayısıyla karapara aklamanın öncül suçtan bağımsız bir suç olarak tanımlanmasındaki neden; failerin suç gelirlerinden yoksun bırakılarak yeni suçların işlenmesini engellemektir. 20. yüzyılın son çeyreğinde aklamanın engellenmesi, gelirin öncül suç ile olan bağlantısının tespit edilerek el konulması için her ülke, mevzuatında değişikliğe giderek, aklamayı suç olarak tanımlamaya başlamıştır. Karapara kavramı ilk başta

¹ Geçtiği kanun metinlerinde karapara deyimi bileşik sözcük olarak kabul edilmiş ve bitişik yazılmıştır. Bu nedenle çalışmamızda bu deyimi kanunun kabul ettiği şekilde bitişik olarak kullanacağız.

yalnızca uyuşturucu ticaretinden elde edilen kazanç olarak tanımlanmaktayken sonraları bu tanıma başka örgütlü suçlar da dahil edilmiştir.

Suç örgütleri yasa dışı yollardan elde ettikleri gelirleri, kaynağından uzaklaştırmak suretiyle yasal bir gelirmiş gibi göstermek için mali sisteme dahil etmeye çalışırlar. Yasa dışı bir kaynağıa sahip olan gelirin, kaynağı ile arasındaki irtibat kopartılmadığı sürece faillerin yakalanması riski artacaktır. Bu nedenle aklama suçı faillerinin temel motivasyonu, gelir ile kaynak arasındaki bağılantıyı kesmektir. Böylelikle hem gelir aklanarak yasal bir görüntüye kavuşturulacak hem de kendilerine karşı bir cezalandırma gerçekteşmeyecektir.

Günümüzde küreselleşmenin getirdiğı bir imkân olarak finans sektörünün yaşadığı hızlı değışimler, teknolojinin baş döndüren gelişimi karşısında, karapara aklama teknikleri de aynı hızda değışim ve gelişim göstermektedir. *Küreselleşme, ekonomik açıdan iki temel unsuru öne çıkarmıştır; ulusal mal, hizmet ve finans piyasalarının serbestleşmesi; uluslararası sermaye akımının önündeki bürokratik engellerin kaldırılması.*² Ticaret ve tüketici taleplerinin küreselleşmesi, ekonomik suç faaliyetlerinin de uluslararası düzeye taşınmasına neden olmuştur. Dolayısıyla aklama suçu artık, yalnızca bir ülkenin sınırları içerisinde kalmamakta, ülkeler arasındaki para akışının önünde herhangi bir engel bulunmaması nedeniyle para transferi suretiyle uluslararası alanda işlenmektedir.

Organize suç örgütleri başta uyuşturucu ve silah ticareti olmak üzere, insan ticareti, kaçaķçılık, dolandırıcılık gibi elde edilen gelirin çok yüksek olduğı pek çok suçu işlemek suretiyle yasa dışı gelir elde etmektedirler. Bu durum global bir suç ekonomisinin doğımasına neden olmaktadır. Yasa dışı yollardan elde edilen gelirin büyüklüğü, bu suçların işlenmesine yönelik cazibeyi artırmakta ve kamu güvenliğini tehdit etmektedir. Bu nedenle ekonomik menfaat temelli suçlarla olan savaşın başarısı, büyük oranda suç gelirlerinin aklanması ile mücadeleden geçmektedir. Gerçek boyutunun bilinmesinin imkânsız olduğı aklamaya konu bu gelirler konusunda

² KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; (2012) "Küreselleşme Sürecinde Sınıraşan Suç Olarak Karaparanın Aklanması", *Sınıraşan Organize Suçlar*, Genişletilmiş 2. Baskı, 6. Bölüm, Ankara, Adalet Yayınevi, s.168.

yapılan tahminler, aklamanın ulaştığı boyutu gözler önüne serecektir. *Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir tahmine göre bir yılda aklanan karapara miktarı 1,5 trilyon dolar civarındadır. IMF bu rakamı son yıllar içerisinde 2 trilyon dolar olarak tahmin etmiştir.*³

Karaparanın temelini oluşturan ve öncül suçtan elde edilmiş olan gelir, başta uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi uluslararası düzeyde gerçekleşen, örgütlü ve çok boyutlu suçlardan kaynaklanmaktadır. Aklama suçu, sınır tanımayan yapısı gereği, uluslararası bir iş birliğini zorunlu kılmaktadır. Aklama suçunun gelmiş olduğu noktada ülkelerin tek başlarına, iş birliği içerisinde olmadan ya da mevzuatlarını birbirleriyle uyumlu hale getirmeden yapacakları mücadelenin sonuçsuz kalacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle, karaparanın uluslararası boyuttaki hareketlerinin önlenmesi nedeniyle pek çok uluslararası girişimde bulunulmuştur.

Karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin uluslararası girişimlerin bir kısmı, yasadışı gelirin mali sisteme entegre olmasını engellemeye yönelik iken, bir kısmı da failer açısından cezai yaptırımlar öngörerek caydırıcılığı sağlamaya çalışmaktadır. Söz konusu uluslararası girişimlerin en önde gelenleri; çalışmamızın üçüncü bölümünde değinileceği üzere, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1988 tarihli on sanayileşmiş ülke tarafından kurulan Basel Komitesi İlkeler Bildirisi, 1990 tarihli Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Tavsiye Kararı ve 2003 tarihli Sınır Aşan Örgütlere Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesidir.

Devletler bir yandan uluslararası sözleşmeler vasıtasıyla aralarındaki iş birliğini artırırken bir yandan da aklama ile daha etkin mücadele edilmesini sağlayacak uluslararası kuruluşların oluşumuna katkı sağlamaktadırlar. G-7 ülkeleri tarafından 1989 yılında oluşturulan Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik Mali Eylem Görev Gücü (FATF), söz konusu kuruluşların en önde gelenidir. Yayınlamış olduğu 40 Tavsiye Kararı, aklama ile mücadelenin anayasası olarak kabul edilmektedir. Üye devletler kendi iç hukuk mevzuatlarını FATF'ın tavsiye kararları

³ AYKIN, Hasan; (2007) "Aklama Suçu – Öncül Suç İlişkisi", Yaklaşım Dergisi, S.172, s.1.

doğrultusunda düzenlemekte ve böylelikle hem ulusal hem de uluslararası bazda daha etkin bir mücadele sağlanmaktadır.

Ülkemizin 1980’li yıllardan itibaren özellikle ekonomi ve finans sektörü başta olmak üzere dünya pazarına açılması ve coğrafi konumu itibariyle de bazı suç merkezlerine yakın olması dikkate alındığında aklayıcılar açısından cazip bir merkez haline gelmiştir.

Ülkemizin karapara aklama ile mücadeleye başlaması 1991 yılında FATF’a üye olması ile başlamış, bu kapsamda yapılan yasal düzenlemeler ile aklamayla mücadelenin esasları belirlenmiştir. Karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik yukarıda zikredilen uluslararası girişimlere paralel olarak, ülkemizde 19.11.1996 tarihinde 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile karapara ve karapara aklama kavramı mevzuatımız içindeki yerini almış ve söz konusu fiil yasada suç olarak tanımlanmıştır.

4208 sayılı Kanuna göre aklama suçunun oluşabilmesi için iki ön şart gerçekleşmeliydi. Buna göre, mülga 765 sayılı TCK’nın 296. Maddesi ihlal edilmemeli ve aklama fiillerine konu mal veya gelir kanununun 2/a maddesinde gösterilen bir suçtan elde edilmiş olmalıdır. Ancak kanunda öncül suçların kazuistik bir şekilde sayılması ve aklama fiilinin de zaman içerisinde çok boyutlu bir hal alması neticesinde 4208 sayılı kanun zamanın gerisinde kalarak ihtiyaçlara cevap vermemeye başlamıştır. Uygulamadan ve mevzuat eksikliğinden kaynaklanan sıkıntıların giderilmesi ve aklama suçu ile daha etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi açısından yeni bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve bunun sonucunda aklama suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 282. Maddesinde ‘Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu’ adı altında yeniden düzenlenmiştir. TCK 282. Maddesi ile öncül suçların tespitinde sayma usulü terk edilmiş ve yerine eşik sistemi getirilmiştir. Ayrıca düzenleme ile “karapara aklama” kavramı yerine “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” kavramı kullanılmıştır. 18.10.2006 tarihinde 26323 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’un yürürlüğe girmesiyle aklama fiiliyle mücadelede

önemli tedbirler düzenlenmiş ve 4208 sayılı Kanunda yer alan suç yürürlükten kaldırılmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın, ‘Kavramsal Olarak Karaparanın Aklanması, Aklama Teknikleri, Boyutları, Etkisi ve İlgili Düzenlemeler’ başlıklı birinci bölümünde kavramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılarak, karapara aklama kavramının anlamı, tarihçesi ve aşamaları izah edilerek dünyada en sık kullanılan aklama tekniklerine değinilmesi ile aklamamanın ulusal ve uluslararası alanda ulaştığı boyut ele alınacaktır.

Çalışmamızın ağırlıklı bölümünü oluşturan ikinci bölümünde; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 282. Maddesinde düzenlenen Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu tüm yönleriyle ele alınacaktır. Buna yönelik olarak; öncelikle suç tipi hakkında genel bir bilgi verilerek, suçla korunan hukuki değer, suçun fail ve mağduru, suçun konusu, detaylı bir şekilde öncül suç – aklama suçu ilişkisi, suçun unsurları, suçun nitelikli halleri ve özel görünüm biçimleri ile yaptırım ve yargılama usulü incelenecektir. 282. Maddenin 2. Fıkrasında ‘aklanmış malvarlığı değerlerinin satın alınması veya kabul edilmesi suçu’ olarak ayrı bir suç tanımlaması yapıldığı için 2. fıkra bakımından konunun dağılmaması adına detaylı bir inceleme yapılmayacaktır.

Üçüncü ve son bölümünde ise; aklama ile mücadele nedenleri, 5549 sayılı yasanın getirdiği başta kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, nakit işlem bildirim gibi hukukumuza yeni giren önleyici tedbirler ve MASAK, uluslararası alanda aklama ile mücadeleye yönelik oluşturulan sözleşmeler ve içerikleri, bu kapsamda önem arz eden, Mali Eylem Görev Gücü (FATF), Basel Komitesi, Viyana ve Strazburg Konvansiyonları izah edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARA AKLAMA KAVRAMI, TARİHÇESİ, AŞAMALARI, AKLAMA TEKNİKLERİ, BOYUTLARI, EKONOMİYE ETKİSİ VE İLGİLİ DÜZENLEMELER

1. KARAPARA AKLAMA KAVRAMI, TARİHÇESİ VE AŞAMALARI

1.1. Karapara Aklama Kavramı

En basit anlatımıyla ‘kazancın yasallaştırılması tekniği’⁴ olarak ifade edilen karapara aklama, organize suçluluğun gelişmesiyle birlikte ortaya çıkmış ve geleneksel olarak uyuşturucu kaçakçılığı, günümüzde ise organize olarak işlenebilen pek çok suçtan elde edilen gelirin, ekonomik sistem içerisine sokularak yasal hale getirilmesi işlemi olarak ifade edilmektedir.⁵

Suçtan elde edilen gelirin aklanmaması halinde, gelirin aklayıcılar tarafından kullanılmayacağından elde edilen karaparanın da bir anlam ifade etmesi söz konusu olmayacaktır. Bu bağlamda karapara ve karapara aklanması iç içe geçmiş olmakla birlikte birbirlerinden farklı kavramlardır. *Karapara suç sayılan fiiller sonucu elde edilen ve değeri para ile ölçülebilen her türlü edinimi ifade eder.*⁶ Başka bir ifade ile karapara, mevcut mevzuata aykırı olarak elde edilen, yasal olmaması nedeniyle

⁴ KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; a.g.e. s.170.

⁵ ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.3.

⁶ KÖMÜRCÜ, Mehmet; ÇALIŞKAN, Yusuf; (2001) “Organize Suç Örgütleri ve Yolsuzluklara Karışmış Kamu Görevlileri Tarafından Yurtdışına Kaçırılan Paraların Takibi Konusunda Uluslararası Hukuki Düzenlemeler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.2001/3, s.915.

kaynağı gösterilemeyen her türlü malvarlığı değeridir. *Karapara tamlaması, İngilizce’de ki “black money”nin tam karşılığı olarak kullanılmaktadır.*⁷

Karapara aklama ise yürürlükteki hukuk kurallarına aykırı olarak veya mevzuattaki boşluklardan faydalanılarak, suçtan elde edilen geliri, kaynağını gizlemek suretiyle meşru yollardan elde edilmişçesine yasal yollarla ekonomik sisteme sokulması işlemine denilmektedir. Karapara aklanmasının belirli şartları vardır. Bu işlem sırasında paranın gerçek kaynağı ve sahibinin kim olduğu gizlenmelidir. *Paranın şekli değiştirilmelidir, bu durumda şeklin değiştirilmesi malların azalması anlamına gelir, bu işlemle ilgili iz ve ipuçları ortadan kaldırılmalıdır, karapara daima kontrol altında tutulmalıdır.*⁸

Karaparanın aklanmasını iki şekilde değerlendirmek mümkündür. İlk olarak elde edilen gelir başlangıçtan itibaren yasadışı olabilir. Bu durumda organize bir şekilde veya tek başına bir suçun işlenmesinden elde edilen ve başından itibaren ‘kara’ olan bir paradan söz edilir. İkinci olarak yasal yollarla kazanılan malvarlığı değeri gizlenmek suretiyle aklanmaktadır. Başka bir ifade ile yasalara uygun olarak elde edilen gelir, sonradan karapara niteliği kazanmaktadır. Burada aklamaya konu edilen malvarlığı değeri aslında yasal yollarla elde edilmiştir ancak vergi mevzuatınca ödenmesi gereken vergi miktarından kaçırılması için gizlenmektedir.⁹

Bazı ülkelerde her türlü suçtan elde edilen gelir karapara sayılırken, bazılarında kanunda sayma suretiyle gösterilen suçlardan elde edilen gelirler karapara kavramının içine sokulmaktadır. Bu iki yaklaşıma bir üçüncüsünü de eklemek mümkündür. Yukarıda izah edilen ikili sistemin aksine bazı ülkeler sayma suretiyle değil ancak belirli bir sınırın üzerinde yaptırım öngörülen suçlardan elde edilen geliri karapara olarak nitelendirilmektedir.¹⁰

⁷ DÜLGER, Murat Volkan; (2011) *Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.45.

⁸ KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; a.g.e. s.170.

⁹ YÜCEBAŞ, Önder; (2011) *Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı*, Ankara, Turhan Kitabevi, s.102.

¹⁰ MAVRAL, Ülker; (2003) *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları*, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, s.21.

Strazburg Konvansiyonu olarak bilinen 1990 tarihli ‘‘Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt edilmesi, ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme’’nin 6. maddesinde ise karapara aklama; ‘‘suçtan kaynaklanan gelir olduğunu bilerek, bunun kanunsuz olan kaynağını gizlemek veya tebdil etmek veya esas suçun işlenmesine karışan herhangi bir şahsın, eyleminin hukukî sonuçlarından kaçmasına yardım etmek maksadıyla bir malın değiştirilmesi veya nakledilmesi, herhangi bir malın, bunun suçtan kaynaklanan gelir olduğunu bilerek, gerçek niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini, bu malla ilgili hakları ya da mülkiyetini gizlemek veya tebdil etmek’’ şeklinde tanımlanmaktadır.¹¹

Ülkemiz hukukunda karapara kavramı ilk kez 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun’da kullanılmıştır. Karapara kavramının içinde her ne kadar yalnızca ‘para’ kelimesi geçse de bundan suçtan elde edilen her türlü malvarlığı değerinin anlaşılması gerekmektedir. Ancak hem Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası metinlerde ‘suç geliri’ kavramının kullanılması hem de yalnızca ‘para’ kelimesinin dar bir yorumlamaya sebep olabilecek olması gözetilerek, 5237 sayılı TCK’da ‘suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri’ kavramı tercih edilerek söz konusu sakıncaların önüne geçilmek istenmiştir.¹²

1.2. Karaparanın Tarihçesi

Suçun sonucunda elde edilmesi ümit edilen malvarlığı değeri pek çok suçun en önemli motivasyon kaynağıdır. Bu nedenle suçtan elde edilen gelir, suç kadar eski bir kavramdır. *Yazılı literatür, Anadolu’da Asurluların ihraç etikleri mallardan devlete vergi ödememek için sahte beyanda buldukları ve bu şekilde gelir elde ettiklerine vurgu yapmaktadır.*¹³ Keza Çinli tüccarların elde ettikleri gelirin büyük bir bölümünü vergi olarak kaybetmemek için kullandığı tekniklerle günümüz aklayıcılarının teknikleri birbirleriyle örtüşmektedir.¹⁴

¹¹ Strazburg Konvansiyonu; Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (141 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi).

¹² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.46.

¹³ CENGİZ, Mahmut; (2014) *Küreselleşmenin Karanlık Noktası Organize Suçlar*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.143.

¹⁴ CENGİZ, Mahmut; a.g.e. s.143.

Tarihsel süreçte özellikle organize suçluluğun artmasıyla birlikte, suçla mücadele edilmesi kadar önemli olan bir başka hususun; suçtan elde edilen gelirleri kontrol altına almak olduğu fark edilmiştir. Çünkü yalnızca suçla mücadele edilmesi halinde fail gerekli cezayı alsa bile örgütü için elde ettiği gelire el konulmayarak suç örgütünün devamlılığına bir darbe vurulamayacaktır. Organize suçlulukla mücadele edilmeye başlanarak suçtan elde edilen gelirlere karşı duyarlılığın artması ile birlikte, organize suç örgütleri açısından suç gelirlerinin gizlenerek yasal takibata uğramasının önüne geçilmesi zorunluluğu doğmuştur.¹⁵ Böylelikle yasadışı yollardan elde edilen kazançların yasal yollarla mali sisteme sokulması işlemi anlamına gelen ‘aklama’ kavramının ortaya çıkması söz konusu olmuştur.

Karapara aklanması çok eski tarihlerden beri mevcut olsa da terminolojik olarak ortaya çıkışı ABD’de ki 1973-1974 yılları arasında görülen Watergate davasında söz konusu olmuştur. Başka bir ülkede aklanarak Cumhuriyetçi Parti’nin kampanyasında kullanılan 200.000 dolarla ilgili olarak 19 Nisan 1973 tarihli ‘The Guardian’ gazetesi ‘money laundering’ sözcüğünü kullanmıştır.¹⁶ Ancak deyimın uluslararası alanda ün kazanması, 1980’li yıllarda Güney Amerika kokaininin ortaya çıkmasıyla yasa dışı uyuşturucu ticaretinin bol sıfırlı meblağlara yükselmesiyle olmuştur.¹⁷

Aklama (laundering) ifadesinin terminolojik tarihçesi ile ilgili bir iddia ise 1920’li yıllarda mafya babası Al Capone’nun mafya faaliyetinden elde ettiği gelire yasal bir görünüm kazandırabilmek için çamaşırhane zinciri aldığı iddiasıdır. O dönemde çamaşırhanelerde ödemeler yalnızca nakitle yapıldığından, yasa dışı yollardan elde edilen para belirli aralıklarla çamaşırhanenin o günkü gelirine ilave edilmek suretiyle, küçük parçalara bölünmüş ve yasal sisteme entegre edilmiş olmaktadır.¹⁸

¹⁵ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; (2000) *Karapara Aklama*, 2. Baskı, Yayın No: 1, Ankara, MASAK Başkanlığı, s.5.

¹⁶ ERGÜL, Ergin; (1998) *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.2.

¹⁷ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.6.

¹⁸ İPEK, Halim; (2000) *Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması*, İstanbul, Beta Yayınevi, s.13.

1.3. Karapara Aklama Aşamaları

Yasa dışı yollardan elde edilen malvarlığı değerinin yasal bir kaynaktan elde edilmiş görüntüsü uyandırarak kullanılabilir hale getirilmesi için yapılan işlemleri ifade eden karapara aklanması işleminde üç temel amaç bulunmaktadır. Yerleştirme aşamasının bir unsuru olan paranın şekil değiştirmesi aklamanın en temel amacıdır. En temel şekliyle paranın yurt dışına çıkarılması, bu aşamanın tamamlanmasını sağlayacaktır. Böylelikle parayı suçun kaynağından ayırarak ikinci amaç olan ve cezai bir takibata uğramamak için gerekli olan paranın gerçek sahibinin ve kaynağının gizlenmesi sağlanır. Eğer aklama işleminin sonucunda halen paranın kime ait olduğu biliniyorsa aklamanın başarısız olduğu söylenebilecektir. Üçüncü ve son amaç ise para üzerinde yasal bir kaynaktan elde edilmiş görüntüsü uyandırılarak, suçtan elde edilen gelirin, ekonomik ve coğrafi kaynağı gizlenmek suretiyle geri getirilmesidir.

Suçtan elde edilen gelir genellikle nakit haldedir ve özellikle organize suçluluk kavramının doğmasıyla birlikte kısa sürede harcanarak bitirilemeyecek kadar fazladır. Bu nedenle elde edilen gelirin; değeri korunmalı, yasal bir kaynak gösterilebilmeli veya kaynak sorulamayacak şekilde gizlenmelidir. Bu amaçlara ulaşılabilmesi için de nakidin, çeşitli işlemlere tabi tutulmak suretiyle yeni bir varlığa dönüştürülmesi gerekmektedir.¹⁹

Günümüz ekonomik sisteminin boyutları, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin dolaşıma sokulmasında yani aklanmasında pek çok tekniğin kullanılabilmesine imkân sağlamaktadır. Sayısı belirsiz hatta her geçen gün yeni yöntemlerin eklenebildiği aklama tekniklerinin temel olarak bazı ortak noktaları vardır. Bu teknikler birbirlerinden yöntem olarak farklı olsa da özünde hepsi için aynı anlamı taşıyan ve geçmeleri gereken aşamalar bulunmaktadır.

Belirli aşamalardan geçerek kirli paranın temiz bir hale bürünmesi söz konusu olduğu için bu aşamalar bir kirli çamaşırın makinede yıkanmasına benzetilerek açıklanmaktadır. *Birinci aşamada çamaşır makineye atılmakta (Yerleştirme aşaması), İkinci aşamada çamaşır makinede yıkanmakta (Ayrıştırma aşaması), Üçüncü ve Son*

¹⁹ İPEK, Halim; a.g.e. s.16.

aşamada ise çamaşır temizlenmiş halde makineden çıkarılmaktadır (Bütünleştirme aşaması).²⁰ Temizliğin başladığı ilk aşama olan yerleştirme aşamasında suçtan elde edilen gelirin tespit edilmesi daha kolay olmakla birlikte ilerleyen aşamalarda bu tespitin yapılması güçleşmektedir. Bu aşamalar süreklilik içerisinde bir bütün olarak ele alınabileceği gibi tek başlarına da söz konusu olabilirler. Sıra olarak birbirlerini takip etmek zorunda da değildirler. Farklı zaman dilimlerinde farklı bir sıra izlenerek olabileceği gibi aynı anda da oluşabileceklerdir. İşlenen suçun hasılatı ya da araçları aşamalardan sadece bir tanesiyle de aklanabilir. Bundan dolayı herhangi bir operasyonun hangi aşamada işleme konulduğunu anlamak bazen oldukça zordur.²¹

Klasik ayrıma göre karapara aklama üç temel aşamada açıklansa da öğretilerde bazı yazarlar dördüncü aşama olarak “ülkeye geri döndürme” aşamasından bahsetmektedirler. Ancak böyle bir ayırım yapılabileceği gibi ülkeye geri döndürme işleminin, aklamamanın son aşaması olan bütünleştirme aşaması içerisinde de değerlendirilebileceği açıktır. Bu çalışmada da klasik üçlü ayrıma göre açıklama yapılacaktır.²²

1.3.1. Yerleştirme Aşaması

Dönüştürme veya ön yıkama olarakta adlandırılan yerleştirme aşaması, karapara aklama faaliyetinin suçlular açısından en zor, kamu görevlileri bakımından ise en önemli aşamasıdır. Çünkü bu aşamada malvarlığı değeri ile bu değer elde edildiği yasa dışı kaynak arasında oldukça sıkı bir bağ bulunmaktadır. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin, kaynağı olan suç ile ilişkisinin ispatı bu aşamada oldukça kolaydır. Elde edilen büyük miktardaki nakit paranın fiziken mali sisteme sokularak en az değer kaybıyla nakit formundan başka formlara dönüştürülmeye çalışılması, paranın kaynağının sorgulanmasına yol açmaktadır.²³

²⁰ DANZANJAMTS, Dül; (2008) Karapara Aklama İle Mücadelede Uluslararası Boyut, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Uluslararası Polislik Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.8.

²¹ AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; (2014) *Yolsuzluk ve Mali Suçlar*, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s.456.

²² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.71.

²³ AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; a.g.e. s.457.

Failler açısından en zorlu aşama olan yerleştirme aşamasında; paranın başka bir forma dönüştürülmesi esnasında faillerin tespit edilme olanağı çok fazladır. Ancak paranın nakit formunda kalması daha büyük zorluk ve riskleri de beraberinde getirecektir. Günümüz ekonomik sistemi içerisinde nakit para kullanımını yerine kaydi para kullanımının giderek yaygınlaştığı dikkate alındığında, yüklü miktardaki nakit kullanımı soruşturma mercilerinin dikkatini çekecektir. Bundan dolayı yerleştirme aşamasındaki temel amaç, suçtan elde edilen geliri içinde bulunmuş olduğu nakit formundan kurtararak gayri nakdi bir şekilde üzerinde işlem yapılmaya hazır hale getirmektir. *Bunun için ya klasik finans kuruluşları kullanılır ya da değerli metal ve mücevherat ticaretinin yapıldığı piyasalar kullanılır.*²⁴ Bunlara ek olarak değerli taşınmazlara, lüks arabalara, tarihi eserlere, hisse senetlerine vb. yatırımlar yapılarak hem paranın nakit formundan kurtulması sağlanır hem de istenildiğinde tekrar nakde çevrilebilecek eşyalar elde edilmiş olur.

Nakit halde bulunan karapara, ülke içerisindeki çeşitli bankalara küçük meblağlar halinde yatırılabilir gibi doğrudan ülke dışına çıkarılarak aklanabilecektir. Ancak suçtan elde edilen gelir zaten nakit halde bulunmuyorsa bu aşama gerçekleşmeden de paranın aklanması söz konusu olabilecektir. *Bu aşamadan sonra para nakit halde olmayacağından gerek soruşturma mercilerince paranın fiziken tespitinin gerekse nakdin finansal sisteme girişi sırasında yapılan nakit işlem bildirim aşamaları geçilmiş olacağından suçun ortaya çıkarılması güçleşecektir.*²⁵

1.3.2. Ayırıştırma Aşaması

Yasadışı geliri, kaynağı olan suçtan ayırmak maksadıyla araya bir veya birden çok bankacılık işlem koyma faaliyetine ayırıştırma denir. Bu aşamadaki temel amaç, yerleştirme aşamasıyla nakit formundan kurtarılan malvarlığı değerini, kaynağından mümkün olabildiğince uzaklaştırmaktır.²⁶ Böylelikle karapara aklanmasının temel amacı olan yasal bir takibata uğranılmasının önüne geçilmesi sağlanacaktır.

²⁴ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.8.

²⁵ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.78.

²⁶ AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; a.g.e. s.461.

Aklayıcının, gelir ile kaynağı olan suç arasındaki bağlantının kesildiğine dair inancı, bu aşamanın süresini belirleyecektir.

Yerleştirme aşamasında henüz nakit halde bulunan karaparanın farklı bir değere dönüştürülme çabası mevcuttur ancak henüz kullanıma hazır olmayan karapara, ayrıştırma aşamasıyla birlikte suçlular açısından kullanılabilir hale gelmektedir. Bu nedenle ayrıştırma aşaması aklama işleminin ağırlıklı olarak gerçekleştiği aşama olarak kabul edilir. Çünkü suç geliri yasa dışı kaynağından ayrılarak aklamanın nihai hedefi olan gelir ile elde edildiği suç arasındaki bağlantının kesilmesi sağlanmış olur.²⁷ *Bu aşama bazen ilk aşama ile eş zamanlı olarak gerçekleşebilir. Örneğin, finansal kuruluşların aklayıcılarla iş birliği yapmaları halinde gelir hem yerleştirilip hem de transfer edilebilir.*²⁸

Karmaşık bir bankacılık bürokrasisi ile bir dizi mali işlem gerektiren ayrıştırma aşamasında, küçük miktarlara ayrıştırılarak bankacılık sistemine bir kez giren para, artık hızlı bir şekilde bankadan bankaya aktarılmak suretiyle ülke dışına çıkarılacaktır. Zaman içerisinde küçük meblağlar kendi aralarında birleştirilerek tek bir hesapta kontrol edilmeleri sağlanacaktır. Ayrıştırma aşamasında yapılan karmaşık ve takibi zor olan mali işlemleri tespit etmek için pek çok sayıda uzmana ihtiyaç duyulacağından suçlular ile soruşturma mercileri arasındaki mesafe giderek açılacaktır. Aklayıcıların sadece ülke içerisinde değil, geliri pek çok farklı ülkeye aktararak yargı yetkilerinin çatışmasını sağlamak suretiyle aklamanın takibini imkânsız kılmaya çalışmaları karşısında, yalnızca ülke içerisinde bir mücadele yeterli olmayıp uluslararası bir iş birliğinin sağlanması da gerekmektedir.²⁹

Aklayıcıların bu aşamada kullandıkları önemli metotlardan biri Dünya Bankalar Arası Mali İletişim Sisteminden faydalanmaktır. “*Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication*” sözcüklerinin baş harflerinden oluşan ve kısaca ‘*SWIFT*’ olarak adlandırılan bu işlemde, üye bankalara tanımlanmış olan kodlar sayesinde para transferleri yapılmaktadır. Yurt içinde gerçekleştirilen ‘*EFT*’ işleminin

²⁷ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.76.

²⁸ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.79.

²⁹ İPEK, Halim; a.g.e. s.149.

uluslararası boyuta taşınması olarak ifade edebileceğimiz SWIFT sisteminde günde 3 milyon işlem yapılmaktadır. Böyle bir işlem hızında para çok kısa zaman içerisinde dünyayı dolaşabilecektir. *SWIFT sistemde gizli olan bir şey yoktur. Ancak çok hızlı hareket eden bu paraya yetişmek ve hesaplara ilgili sınırlı izler bırakan bir "SWIFT" mesajını deşifre edebilmek çok zordur.*³⁰

1.3.3. Bütünleştirme Aşaması

Önceki aşamalarda kaynağından koparılıp gizlenen veya başka bir forma dönüştürülen karapara, bu aşamada yasal bir kimliğe büründürülerek yeniden kullanıma sokulmakta ya da yatırıma tabi tutulmaktadır. Suçtan elde edilen gelir, ekonomik sistemin içine yeniden sokulduğunda yasal mali sistemle bütünleşmektedir. Böylece aklayıcılar nihai hedeflerine ulaşmakta ve herhangi bir cezai takibata uğramadan yasa dışı yollardan elde ettikleri malvarlığı değerlerini rahatça ülke içerisinde kullanabileceklerdir. Çünkü bu aşamanın sonunda, yapmış oldukları işlemler ilgili mercilerin dikkatini çekmeyecek, çekse dahi artık servetlerinin kaynağına ilişkin verecek bir cevapları olacaktır. Karapara artık kullanıma hazırdır ve herhangi bir form değişikliğine ihtiyacı yoktur.

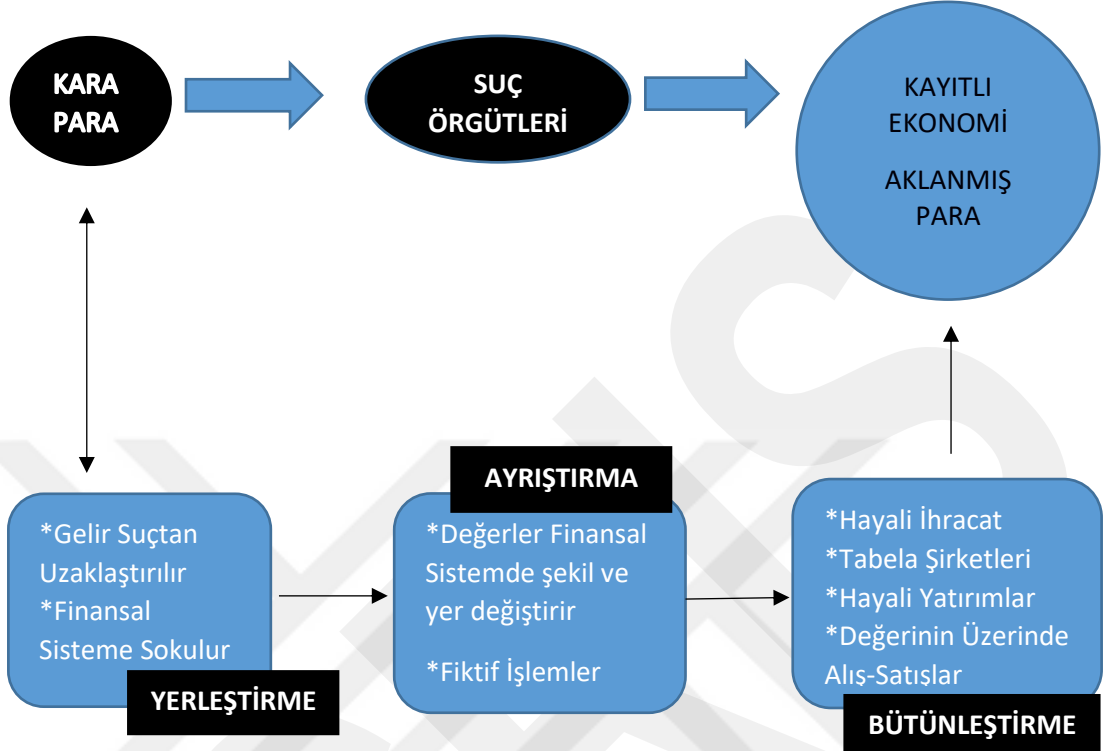
Bütünleştirme fiili, karaparaya yasal bir kimlik kazandırmaktan ibarettir. Karapara tekrar başladığı noktaya dönmekle birlikte artık yasal bir kaynağı görünmektedir. Hem yerleştirme aşamasında hem de bütünleştirme aşamasında gayri menkuller, tahviller, sanat eserleri vb. yatırım araçları alınmaktadır. Ancak yerleştirme aşamasındaki amaç geliri yasa dışı olan kaynağından uzaklaştırmak iken, bütünleştirme aşamasında ki amaç ise kullanıma hazır olan geliri mali sistem içerisine sokmaktır. Ayırıştırma aşaması ile kaynağından koparılmış olan karapara bu aşamada, gösterebileceği bir kaynakla birlikte yeniden mali sisteme sokulmaktadır.³¹ *Artık kaynağı büyük ölçüde gizlenmiş olan para yasal işlere, gayri menkule, tahvile ve bonoya yatırılmakta ve böylece aklanan paralar yasal fonlarla karışmaktadır.*³² Aklamanın en son basamağı olan bu aşamasında karaparanın tespiti oldukça zordur.

³⁰ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.10.

³¹ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.81.

³² ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.11.

Bütünleştirme aşamasının tamamlanmasıyla karapara, kayıtlı ekonomik sisteme kaynağı belli olan aklanmış bir para olarak katılacaktır.

Şekil 1. Karapara Aklama Döngüsü³³

Örnek olay; yerleştirme aşamasında; İngiltere’de uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelir kaçak yollardan Hollanda’ya sokularak, gelirin suçtan uzaklaştırılması sağlanmıştır. Ardından ayrıştırma aşamasında; değişik ülkelerde paravan şirketler kurulmuş ve banka hesapları açılmıştır. Gelirin bu hesaplara yatırılması suretiyle finansal sistemde şekil ve yer değiştirmesi sağlanmıştır. Bütünleştirme aşamasında ise; gelir ya para transferi yoluyla İngiltere’ye geri getirilmiş ya da taşınmaz mal, kıymetli madenler, tarihi eserler vb. araçlarla yatırıma dönüŐtürülmüŐtür.³⁴

³³ KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; a.g.e. s.173.

³⁴ ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.13. Yargıtay kararına konu olmuş ülkemizden bir örnek vermek gerekirse, **Yargıtay 7. CD’nin 2008/18019 E. ve 2011/24972 K. Sayılı ilamında** belirttiği üzere; “01.01.2000 – 30.04.2002 tarihleri arasında sanıkların hesaplarına 4,8 Milyon TL, 1,3 Milyon Dolar ve 16,6 Milyon Euro tutarında para girişi olduğu, hesaplardaki paraların 03.04.2002 tarihi itibariyle çekildiği tespit edilmiştir. MASAK Başkanlığının 14.04.2004 günlü raporuna atıf yapan 22.06.2004 tarih 2004/6829 Esas sayılı iddianamenin anılan raporun tamamını kapsadığı gözetilerek, sanıkların bankada bulunan hesaplarındaki para hareketlerinin çok yüksek miktarlarda ve dikkat çekici boyutlarda olması, banka şubelerinde gerçekteşen yüksek miktartlı bu hesap hareketlerini sanıkların sahip oldukları Özmert Çeyizlik ve Ev Gereçleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketinin işlem hacmi ile açıklayabilmenin mümkün

2. BAŞLICA KARAPARA AKLAMA TEKNİKLERİ

Karapara aklamayla mücadelenin zorluğu, yalnızca aklayıcıların soruşturma mercilerinden birkaç adım önde olmasından kaynaklanmaz. Özellikle gelişen teknolojiyle klasik metotlara her geçen gün yenileri eklenebilmektedir. *ABD Uyuşturucuyla Mücadele Bürosunun yayınladığı bir dergide, "para aklama teknikleri ancak hayal gücüyle sınırlıdır"*³⁵ diyerek en doğru tespiti yapmıştır. Bu durum aklamayla mücadeleyi daha da zorlu kılmaktadır. Ayrıca aklamada kullanılan pek çok teknik aslında yasal mali sistemin parçası olan ve doğrudan suçla bağlantısı kurulamayan işlemlerdir. Bugüne kadar kullanılmış yüzün üzerinde teknik bulunmaktadır. En çok kullanılanları; nakit para kaçakçılığı, şirinler yöntemi, vergi cennetleri, kıyı bankacılığı, paravan şirketler, hayali ihracat, kumarhaneler, off-shore bankaları, borsa manipülasyonları, sigorta poliçeleri ve yasa dışı banka sistemlerinin kullanılmasıdır.

*Yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelire meşru görünüm kazandırarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla, kasıtlı olarak paranın kaynağının gizlenmesi fiili anlamına gelen*³⁶ karapara aklanmasında; yasa dışı yoldan gelir elde eden suçlular, elde edilen bu karaparanın, aklanması işlemiyle bizzat uğraşmamaktadır. Günümüzde teknolojinin ve bankacılık sistemlerinin hızla gelişmesi aklama sürecini yalnızca uzman kişilerin yönetebildiği bir faaliyet haline getirmiştir. Artık aklama işlemi uzman muhasebeciler, hukukçular, bankacılık sektörünün çalışanları vb. kişiler tarafından yapılmaktadır.³⁷

olmaması, hesaplarındaki bu yüksek miktarların 03.04.2002 tarihi itibarıyla boşaltılmış olması ve sanıkların uyuşturucu madde kaçakçılığından elde ettikleri paraları banka şubelerinde gerçekleştirdikleri hesap hareketleri ile karapara aklama suçunu işlemiş oldukları sabit olduğundan, sanıkların mahkumiyetlerine karar verilmesi gerekirken, dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde beraatlerine karar verilmesi nedeniyle yasaya aykırı hükmün bozulmasına."

³⁵ TEMUR, Ulaş; (2009) *Alternatif Finansman Teknikleri ve Karapara Aklama İlişkisi*, Yayın No: 14, MASAK Başkanlığı, s.30.

³⁶ BAŞAK, Ramazan; 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, Ankara, 1998, s.4-5.

³⁷ Türkiye Bankalar Birliği Çalışma Grubu; MASAK; (2003) *Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri*, Yayın No: 235. s.18.

Günlük hayatta ‘hollywood etkisi’ olarak tanımlanan bir durum nedeniyle pek çok kişi, suçluların paralarını nakit halde belli yerlerde gizlediklerini sanmaktadır. Oysa ki her yıl FATF tarafından yayımlanan tipoloji raporları durumun böyle olmadığını ortaya koymuştur. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin aklayıcı tarafından bir anlam kazanması ancak bu değer mali sisteme entegre edilmesi ile gerçekleşir. Aksi halde elde ettiği bu geliri hiçbir şartta kullanamayacaktır.

Elbette ki çalışmamızda sınırsız sayıda olan aklama teknikleri tüm yönleriyle ele alınmayacak, yalnızca en klasik ve en çok kullanılan tekniklerin üzerinde durularak diğer tekniklerden farkı ortaya koyulacaktır.

2.1. Nakit Para Kaçakçılığı İle Aklama

Aklama teknikleri arasında en eski yöntemlerden biri olan nakit kaçakçılığı, karapara aklanması kavramının literatüre girdiği dönemden itibaren çok sık kullanılmasına rağmen günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte sınır kontrollerinin çok daha etkin bir şekilde yapılması nedeniyle eskiye oranla çok kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmamaktadır.³⁸

Bu yöntemde suçtan elde edilen ve nakit halde bulunan gelir, fiziken başka bir ülkeye taşınmaktadır. Suç gelirinin, elde edildiği ülkede mali sisteme sokulması, önleyici tedbirlerin ve etkin bir hukuk sisteminin olmadığı ülkelere nazaran daha zordur. Bu nedenle bizzat gelirin kendisinin, hiçbir bankacılık sistemine sokulmadan fiziken başka bir ülkeye nakledilmesi gereklidir. Kuryeler vasıtasıyla *nakit para üzerinde denetim olmayan ve banka gizliliği prensibinin mevcut olduğu bir ülkeye*³⁹ taşınan karapara, bu aşamadan sonra kaynağı belirli bir kazanç görüntüsü yaratılarak kaynak sorgulaması olmayan bir bankaya yatırılır. Böylece nakit para kaçakçılığı yapılarak karapara aklanmış olur.

³⁸ DEĞİRMENCİ, Olgun; (2007) *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, Turhan Kitabevi, Ankara, s.70.

³⁹ İPEK, Halim; a.g.e. s.19.

2.2. Şirinler & Parçalama Yöntemi

Her ülkede finans kuruluşlarına getirilen ve belirli miktarın üzerindeki nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğu anlamına gelen nakit işlem bildirim yükümlülüğü karapara ile mücadele kapsamında önemli bir araçtır. Aklayıcılar gelirlerini bankaya yatırabilmek için bu sistemin etrafından dolaşarak öncelikle çok sayıda kişi adına hesap açarlar. Ardından elde edilen gelir bu kişilerin hesaplarına parçalanarak yatırılır ve böylelikle para nakit işlem bildirim sınırının altında kalarak bankalarca kaynak sorgulaması yapılmadan mali sisteme girmiş olmaktadır. Örneğin, ABD’de 10 bin dolar ve üzerindeki para bildirim tabidir. Suç örgütleri farklı kişiler adına hesap açarak her birinin hesabına 9 bin dolar yatırmak suretiyle kolayca karapara aklayabilirler. 50 kişinin günde aklayacağı para 450 bin dolar, ayda ise 13,5 milyon dolardır. Aynı işlemin aynı kişilerce başka bir bankaya uygulanması halinde rakam ikiye katlanmış olacaktır. Böylelikle çok büyük miktarlardaki karaparanın aklanması sağlanacaktır.⁴⁰

Şirinler tekniği ilk kez Florida’da yapılan bir soruşturma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Florida’da yatırımcılar, bu hesapları açan aklayıcılara ‘şirin’ adını takmıştır. Çünkü; tıpkı şirinler çizgi filmde olduğu gibi pek çok küçük insanlara ihtiyaç vardır.⁴¹

Şirinler tekniğinde kişi esaslı bir ayırma söz konusu iken, parçalama sisteminde ise işlem esaslı bir ayırma söz konusudur. İki yöntem arasında benzerlik bulunmakla birlikte, aralarında ki temel fark; şirinler sisteminde işlemler pek çok kişi tarafından birlikte yapılırken, parçalama sisteminde işlemler tek bir kişi tarafından yürütülmektedir. *Gerçekleşen bir olayda Ekvator’a, 600 dolarlık 48.000 işlem yapılmak suretiyle 29 milyon dolar aktarılmıştır.*⁴² Her iki sistemde de küçük parçalara ayırma fiili vardır ancak birinde kişiyi merkeze alarak bir ayrışma birinde ise işlemi merkeze alarak bir ayrışma gerçekleşmektedir. Gelinmek istenen sonuç ise aynıdır. İki

⁴⁰ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.85.

⁴¹ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.21.

⁴² DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.74.

sistemde de amaç nakit işlem bildirimini sınırının altında kalarak dikkat çekmeden karaparayı aklamaktır.

2.3. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı

Vergi cennetleri, vergi oranlarının çok düşük olduğu, kıyı bankacılığı ve yalnızca kâğıt üzerinde mevcut olan paravan şirket uygulamalarıyla karapara aklamanın oldukça kolay olduğu yerlerdir. Suçtan elde edilen gelirlerin aklanmasında çok sık tercih edilen bir sistem olan vergi cennetlerinde, gelir üzerinden ya hiç vergi alınmamakta ya da çok düşük miktarlarda vergi alınmaktadır. Özellikle kıyı bankacılığında, bankaların sır saklama yükümlülüğünün olması, şirket ve banka kurmanın çok kolay prosedürlere bağlı olması ve bunlar üzerinde yapılan fon transferlerine müsaade edilmesi göz önüne alındığında, aklayıcılar açısından kıyı bankacılığının kullanıldığı ülkeler tam anlamıyla bir cennet haline bürünmektedir. Ayrıca aklayıcılar bir miktar vergi ödemeyi de kabul ederek, nihai amaçları olan gelirlerini yasal bir kaynağa büründürme konusunda da önemli bir delil elde etmektedirler.⁴³

Vergi cennetleri, gelirin hiç ya da çok az vergilendirildiği, bünyesinde faaliyet gösteren bankaların sır saklama yükümlülüğünün olduğu, sermayenin sınırsız dolaşımının ve şirket kurulumunda tam bir serbestinin kabul edildiği, coğrafi olarak küçük ve az nüfuslu ancak çok sayıda banka ve şirkete sahip olan ülkelerdir. Dünyadaki vergi cennetlerinin en önemli örneklerinden biri Cayman Adaları'dır. *Nüfusu sadece 36 bin olmasına rağmen ülkede 500 sigorta şirketi, 2200 ortak fon, 60 bin iş sektörü ve 600 banka bulunmaktadır. Tüm bu sektörlerin mali büyüklüğü 800 milyar dolar civarındadır.*⁴⁴ Bunun dışında O.E.C.D.'nin (Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü) yaptığı çalışma neticesinde ilan edilen vergi cennetleri arasında; Aruba, Belize, Liberya, Andora, Barbuda, Cebelitarık, Granada, Barbados, Dominik Cumhuriyeti, Filipinler, Panama, Vanuatu, İngiliz Virjin Adaları, Maldiv Adaları,

⁴³ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.112.

⁴⁴ CENGİZ, Mahmut; a.g.e. s.152.

Nauru, Hollanda Antilleri, Samoa, Bahama Adaları, Seyşel Adaları, Bahreyn gibi ülkeler bulunmaktadır.⁴⁵

Vergi cennetlerinde yatırımcılara, banka işlemleri için gizlilik, düşük vergi oranları, modern iletişim imkanları, sermaye serbestisi, nakit kontrolünün olmaması gibi pek çok kolaylık sunulmaktadır. Elde edilen vergi istihbaratından diğer ülkeler yararlandırılmamaktadır. Böylece karapara aklama ve vergi kaçakçılığı gibi faaliyetler açısından elverişli hale gelmektedirler. Aklayıcıların vergi cennetlerini tercih etmelerinde ki önemli bir başka faktör ise, vergi cenneti ülkelerde herhangi bir faaliyet gerçekleşmesi aranmayarak, söz konusu ülkelerde yalnızca kâğıt üzerinde bir varlık gösterilmesi yeterli görülmektedir.⁴⁶

“Off-Shore Banking” olarak adlandırılan, vergi cennetlerinde bulunan ve finans yönetimiyle ilgili yasaların dışında tutulan kıyı bankacılığı, “ülke dışından sağlanan fonların ülke dışında veya koşullara göre ülke içerisinde kullanılması, uluslararası devletsiz paraların fon fazlası bulunan merkezlerden fon açığı bulunan merkezlere transfer edilmesi gibi finansal hizmetler yürüten, genellikle serbest bölgelerde kurulan merkezlerde faaliyet gösteren ve ülke içerisindeki bankacılık sisteminin tabi olduğu kanuni düzenlemelerin kapsamı dışında tutularak, getirilen mali ve hukuksal avantajlar sayesinde cazip çalışma koşullarının sağlandığı bankacılık türüdür.”⁴⁷

Kıyı bankalarını diğer bankalardan ayıran belli başlı özellikler; genellikle buldukları ülkenin resmi para biriminin dışında bir para birimi ile faaliyet gösterirler. Ülkedeki finans piyasasının tabi olduğu yasaların pek çoğundan muaftırlar. Faiz oranlarını merkezi bir sistemden değil kendi başlarına belirlemektedirler. Çok cüzi oranlarda gelir ve kurumlar vergisi öderler. Yurt dışına yönelik her türlü bankacılık işlemini serbestçe yapabilirler. Kullandıracakları kredi ve fonlarda herhangi

⁴⁵ YONCALIK, Yılmaz; (2008) Türk Hukukunda Karaparanın Aklanması Suçları ve Önleyici Düzenlemeler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.13.

⁴⁶ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.76.

⁴⁷ BAHTİYAR, Mustafa; Off shore Bankalar ve Vergi Sorunları, Yaklaşım Yayınları, Haziran 2000, S.90, s.196.

bir sınırlamaya tabi değildir.⁴⁸ Ayrıca buldukları ülkenin yasal mali mevzuatından muaf tutuldukları için bankalara yapılan girdi ve çıktılarının ilgili mercilere bildirilmesi zorunluluğu da bulunmamaktadır. Böylelikle aklayıcılar kıyı bankalarını kullanarak, yasal bir kaynak gösterme mecburiyetinin dışında kalarak gelirlerini mali sistem içerisine sokmuş olmaktadır. Pek çok vergi cenneti ülke, başı boş bir yapı halinde olmayıp aklama faaliyetini suç olarak düzenlemiş olsa dahi yukarıda açıklanan nedenlerle aklayıcılar açısından cazip merkezler olarak görülmektedirler.

2.4. Paravan Şirketler İle Aklama

Paravan şirketler, çok küçük miktarda sermaye ile kurulan, üretim faaliyeti veya ticari bir işlemde bulunduğuna yönelik izlenim bırakan ancak sadece kâğıt üzerinde var olan şirketlerdir. Vergi cennetine ulaşan ve suçtan elde edilmiş olan gelir, paravan şirketin hesabına yatırılmaktadır. Böylelikle karaparanın ülkeye geri getirilmesi sırasında, gerçekte herhangi bir üretim faaliyeti bulunmayan yalnızca kâğıt üzerinde mevcut olan paravan şirket kullanılarak, soruşturma mercilerinin dikkatini çekmemek amaçlanır. Şüphe uyandıran durumlarda yalnızca bir şirket üzerinden değil çok sayıda paravan şirket kurularak her biriyle belirli miktarlarda işlem yapılmış görüntüsü uyandırılarak soruşturma mercilerinin dikkati dağıtılmak istenir.⁴⁹ Bu kapsamda paravan şirket kar elde etmiş gibi gösterilip elde edilen gelirin vergisi ödenerek yasallaştırılabilir.

Paravan şirketlerde bir iş yerinin olması söz konusu değildir. Ancak genellikle vergi cenneti olan ülkelerde bulunan paravan şirketlerin diğer şirketlerden ayırt edilmesi zordur. Çünkü vergi cennetlerinin finans sistemlerinde görülen sır saklama yükümlülüğü, bu şirketlerin ortaklarının dahi öğrenilmesini mümkün kılmamaktadır.

Paravan şirket aklama zincirini karmaşıktırmak için iki yol izleyebilir. Bunlardan birincisi; şirket çok karlı bir işletme gibi gösterilerek, kâğıt üzerinde gösterilen karın vergisi ödenir ve karapara yasallaşmış olur. İkinci yöntem ise; şirket

⁴⁸ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.70.

⁴⁹ ERGÜL, Ergin; (1998) *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.15.

olarak değerli kağıtlar ya da gayrimenkuller alınır. Yine yapılan bu alım üzerinden vergisi ödenmek suretiyle karapara aklanmış olur. Aklayıcılar her zaman vergi ödemeye hazırdırlar çünkü aklayıcılar açısından vergi, gelirin yasal olduğu izlenimini uyandıran önemli bir zırhtır.⁵⁰

Paravan şirket yoluyla aklamada, kâğıt üzerinde kurulmuş olan pek çok şirkete yasadışı gelirin aktarılmasına müteakip belirli bir sıra izlenerek birbirleri arasında transfer edilmesi suretiyle karmaşık bir zincir yaratılmak istenir. Bu zincirin arasına gerçek ve vergisi ödenmiş işlemlerin de eklenmesiyle soruşturma mercileri açısından aklamayı ortaya çıkarmak neredeyse imkânsız bir hal alır. Karapara aklamının aşamalarında izah edildiği üzere, aklayıcıların bütünleştirme aşamasına ulaştıkları andan itibaren yakalanmalarına yönelik tüm çabalar sonuçsuz kalacaktır. Çünkü suçtan elde edilen gelirin, paravan şirketin hesabına girmesinden sonra bütünleştirme aşamasında bulunan aklayıcılar geliri istedikleri şekle büründürebilmektedirler.

2.5. Hayali İhracat & İthalat İle Aklama

1980'li yıllardan sonra Türkiye ekonomisinin globalleşme neticesinde dünya pazarına açılması ile birlikte gündemimize giren bir kavram olan hayali ihracatın temel amacı, haksız vergi iadesi alınmasıdır. Değeri oldukça düşük olan bir mal, yüksek kalite standartlarına sahip ve değerli bir ürünmüşçesine yurt dışına gönderilir. Düzenlenen sahte belgelerde gösterilen değer ile ürünün gerçekteki değeri arasındaki fark aklanan miktarı göstermektedir. Ayrıca soruşturma mercilerinin dikkatini çekmemek için karaparanın, vergi cennetinde kurulan bir paravan şirket tarafından gönderilmesi gereklidir.⁵¹

Konuyu bir örnekle açıklayacak olursak; piyasada değeri 10 TL olan bir malı aklayıcı, vergi cennetindeki paravan şirkete ihraç etmek için gerekli hazırlığı yapar. Düzenlenen ihraç belgelerinde değeri 10 TL olan malın yerine, değeri 100 TL olan mal beyan edilir. Paravan şirket adına kesilen fatura ile aklayıcı %20 oranında vergi iadesi alır. Ayrıca paravan şirkete sattığı malın karşılığı olan 100 TL kendisine şirket

⁵⁰ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.91.

⁵¹ İPEK, Halim; a.g.e. s.27.

üzerinden gönderildiği zaman da aklayıcı açısından kaynağını açıklayabileceği 100 TL elde etmiş olur. Aklayıcı ihracat için 1 TL'lik masraf yapmış karşılığında 99 TL aklamış ve üstüne %20 vergi iadesi olarak kazancını katlamıştır.⁵² Örnekten de anlaşılacağı üzere satın alınan mal ve hizmetlerin fiyatları olduklarından yüksek gösterilerek ödemesi karapara ile yapılmaktadır. Muhasebe açısından incelendiğinde de ödeme makbuzlarının mevcut olması nedeni ile herhangi bir sorun dikkati çekmeyecektir.⁵³

Hayali ithalat ise bu sistemin tam tersidir. Yurt içinde elde edilen karaparanın yurt dışına çıkarılmasında sıklıkla kullanılır. Vergi cennetinde bulunan bir paravan şirkete 100 TL'lik mal siparişi verilir. Paravan şirket tarafından kesilen fatura karşılığında 100 TL yurt dışına çıkartılmış olur. Gerçekte hiçbir mal veya hizmet alımı olmamasına rağmen para yurt dışına çıkarılmış ve yasal bir kimliğe büründürülmüş olmaktadır.

Nakit para kaçakçılığı, şirinler & parçalama yöntemi, vergi cennetleri & kıyı bankacılığı, paravan şirketler, hayali ihracat & ithalat ile aklama, karaparanın aklanmasında en sık olarak kullanılan ve en klasik yöntemler arasında yer almaktadırlar. Elbette aklama faaliyetini yalnızca bunlarla sınırlamak mümkün değildir. Her geçen gün yeni aklama teknikleri ortaya çıkabilmektedir. Soruşturma mercilerinin kendisini geliştirmesi karşısında, aklayıcılar da gelişen teknolojinin nimetlerinden faydalanarak kendilerine yeni yöntemler keşfetmektedirler.

3. AKLAMANIN BOYUTLARI VE EKONOMİYE ETKİSİ

Karapara aklanmasının boyutlarıyla ilgili olarak öncelikle bilinmesi gereken şey, aklamanın boyutlarının kesin olarak hesaplanamayacağıdır. Karapara aklama ile mücadelenin zorluğu nedeniyle en doğru rakamın verilmesi mümkün olamamaktadır. Bununla birlikte çeşitli verilerden hareketle tahminler yapılabilecektir. Ancak bu tahminler yapılırken de ortaya bazı zorluklar çıkmaktadır. Buna göre; öncelikle doğrudan suçtan elde edilen gelire odaklanılması doğru sonucu vermeyecektir. Çünkü

⁵² DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.107.

⁵³ ALTUĞ, Osman; (2000) Kayıtdışı Ekonomi ve Yer altı Dünyası, Ankara, s.137.

suçtan elde edilen gelir ile aklanan miktar her zaman aynı olmamaktadır. Aklama faaliyeti için de çeşitli giderler veya aklama dışında bırakılan miktarlar olabilmektedir. Ayrıca suçtan elde edilen gelir ile aklama işlemleri arasında çok sayıda bilinmeyen bulunmaktadır. Bu nedenle tespiti çok zordur. Herhangi bir gerçekçi istatistik bulunmamaktadır.⁵⁴

Tahmini olarak dünyada her yıl yaklaşık 1 trilyon dolar, yukarıda açıklanan aşamalar ve yöntemler kullanılmak suretiyle aklanmakta ve mali sisteme dahil olmaktadır. Suçtan elde edilen bu gelirin ağırlıklı payını uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler oluşturmaktadır. Hem teknolojinin gelişmesine paralel aklama yöntemlerinin çeşitlenmesi hem de küreselleşmenin getirdiği kolaylıklar, 90'lı yılların ortalarından itibaren aklama faaliyetlerinin öngörülemez boyutlarda artmasına yol açmıştır. Küreselleşmenin ekonomi üzerindeki pek çok olumlu etkisine rağmen, sermayenin önündeki engellerin kalkması ve internet üzerinden yapılan bankacılık işlemlerinin artmasıyla, aklama ile mücadele daha da zorlu hale gelmiştir.

Sınır tanımayan bir suç olarak nitelendirilebilecek karapara aklama suçundan arınmış bir ülke bulunmamaktadır. Aklamanın büyük boyutlarda yapıldığı vergi cenneti ülkelerinden, aklamayla mücadelenin yoğun olduğu ve günümüzün modern hukuk sistemine dahil olan ülkelere kadar her ülkede küçük veya büyük oranlarda karapara aklanması söz konusu olmaktadır. Vergilendirmeye ilişkin katı yasaların bulunduğu A.B.D.'nde bile büyük bankaların birkaçı karapara akladıkları iddiası ile soruşturmaya konu olmuşlardır. *Dünyada hemen hiçbir ülkenin, vergi kaçakçılığı yapan, kumar ve kaçakçılık suçlarından elde edilen gelirin saklanması suçuna yardımcı olmadığı söylenemez. Yapılan tahminlere göre, dünyadaki toplam paranın %2 ila %5'i suçtan elde edilen paradır. Bu da 800 milyar ve 2 trilyon dolar arası bir miktara tekabül etmektedir.*⁵⁵

Aklamadaki büyük meblağlar nedeniyle, büyüme ve enflasyon gibi temel ekonomik göstergelerin yanlış hesaplanmasına bunun sonucunda maliye, para ve bütçe politikalarına yönelik kararların alınmasında hata payının artmasına yol açmaktadır.

⁵⁴ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.135.

⁵⁵ CENGİZ, Mahmut; a.g.e. s.142.

Kayıt dışı ekonomiden farklı olsa da doğru orantılı bir şekilde birbirlerini büyümektedirler. Ayrıca sıcak paranın aniden ülkeye girmesi veya çıkması neticesinde ekonomik kriz veya döviz kurlarında önemli dengesizliklere rastlanmaktadır.

Aklama gelir ve kaynak dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bazı bireyler organize bir biçimde suç işleyerek korkutucu miktarlarda gelir elde etmekte, bu gelirle birlikte refah seviyelerini artırmakta, bunun karşısında ise kanunlara riayet eden ve vergi yasalarına uyan vatandaşlar ise zarar görmektedir. Ayrıca gelir elde etmek için işlenen suçların, uyuşturucu, kumar vb. toplum sağlığına ve ahlakına zararlı suçlar olduğu gözetilerek, toplumda sosyal olarak çözümlere ve kamu otoritesine duyulan güvenin azalmasına neden olan karapara aklama hem ekonomik olarak hem de ahlaki olarak toplumu zedelemektedir.⁵⁶

3.1. Karapara Aklamının Uluslararası Boyutu

Dünya ekonomisinin globalleşmesi ile birlikte ülkelerin pazarlarını birbirlerine açmaları, uluslararası ticaretin gelişmesi sonucunda üretim hacminin tüketimi miktarını karşılayabilmek için kapasitesinin üzerine çıkması, şahısların ticarete teşvik edilmesi amacıyla belirli oranlarda fon imkanı getirilmesi ve gümrüklerde ticareti kolaylaştırabilmek için bürokratik işlemlerin azaltılarak minimuma indirgenmesi ile neredeyse ülkelerin arasındaki sınırların kalkması sonucunda aklayıcıların hareket kabiliyeti artırmış ve özellikle organize suçluluk kavramının da ortaya çıkması ile birlikte global anlamda karapara aklanması bir sorun haline almıştır.

Ekonominin küreselleşmesi, teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, ülkelerin arasındaki sınırların kalkması neticesinde karapara aklayıcıları ve suç örgütlerinin faaliyetleri yalnızca buldukları ülke sınırları içerisinde değil organize bir şekilde ve ülke sınırlarının dışına çıkarak uluslararası bir hal almıştır. Karapara aklamının ulaştığı bu sınır aşan boyut, ülkeler arasında da dayanışma ve iş birliğini zorunlu kılmıştır.⁵⁷

⁵⁶ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin; (1988) "Karaparanın oluşturduğu sorunlar", S.70, Yaklaşım Dergisi, s.97.

⁵⁷KAÇAR, Hamza; (1999) "Karapara Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler", *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli*, 10 Haziran 1999, TCMB, s.16.

Karapara aklanması ile mücadele bakımından uluslararası iş birliğini zorunlu kılan bir başka ölçüt de, aklanan miktarların ulaştığı ve pek çok devletin gayri safi milli hasılasını dahi aşan boyutudur. Dünya çapında aklanan paraya ilişkin yapılan tahminlerin çok yüksek miktarları içermesi ve bu gelirin organize suç örgütlerinin kontrolünde olması, karapara aklanmasını devletler açısından tehdit konumuna yükseltmiştir. Suç örgütlerini büyütmesinin yanı sıra, karaparanın aklama aşamalarında ülkeye sık giriş ve çıkışı nedeniyle, devletlerin ekonomik kırılganlığını artırmakta ve mali yapısını bozmaktadır. Yasal sisteme göre kazanılmış ve kaynağı belirlenebilen gelir elde etme amacı ile çalışan mali piyasalarda rekabet eşitliği bozulmakta ve bu durum toplumdaki ahlaki ve etik değerlerin yozlaşmasına da yol açmaktadır.⁵⁸

Amerikan Senatosunda karapara konusunda uzman bir senatöre göre, uluslararası boyutta her yıl aklanan karapara miktarı 500 milyar dolar ile 1 trilyon dolar arasındadır. Elbette aklama boyutlarının kesin olarak hesaplanamayacağı dikkate alındığında bu yalnızca tahmini bir rakamdır. Üstelik ifade edilen rakam sadece aklanan parayı kapsamaktadır. Suçtan elde edilen ancak aklama sürecine sokulmayan gelir ise çok daha korkutucu rakamları işaret etmektedir.⁵⁹

1 trilyon dolar gibi bir rakama ulaşabilen aklayıcıların en büyük gelir kaynağını, uyuşturucu trafiği ve vergi kaçakçılığı oluşturmaktadır. Bu suçları ise insan ticareti, kumar, organ ve silah kaçakçılığı takip etmektedir. 90'lı yıllarda cirosu 300 milyar dolar civarında olan uyuşturucu ticaretinin bugün yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde gelmiş olduğu rakam 250 milyar dolardır. Bu rakam BM üyesi yaklaşık doksan devletin gayri safi milli hasılasından fazladır.⁶⁰ Korkunç boyutlara varan bu rakamların daha da büyümesinin önüne geçilemezse aklayıcılar devlet mekanizmasından daha güçlü hale gelerek çıkarları doğrultusunda soruşturma mercilerini baskı altına alabilecek güce kavuşacaklardır. Karapara aklamanın ulaştığı bu boyuta, The Economist Dergisinde çıkan bir yazıda "karaparaya karşı önlem

⁵⁸ DANZANJAMTS, Dül; a.g.e. s.52.

⁵⁹ İPEK, Halim; a.g.e. s.6.

⁶⁰ ERGÜL, Ergin; (1998) *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.32.

alınmaz ise 2020 yılında ABD Başkanını mafya seçtirecek” denilmek suretiyle dikkat çekilmek istenmiştir.

Suçtan elde edilen gelirin uluslararası boyutta hesaplanabilmesi için yapılan çeşitli çalışmalar neticesinde; *dünyadaki toplam kayıt dışı ekonominin 5,8 trilyon dolar, kayıt dışı ekonominin alt bileşenlerinden olan suç gelirlerinden aklanan tutarın da 1996 yılı itibariyle 590 milyar dolar ile 1,5 trilyon dolar, Avrupa Birliği kaynaklarına göre aynı yıl için 1,3 trilyon dolar, OECD’ye göre 1 trilyon 100 milyar dolar, FATF’e göre ise 1 trilyon dolar olduğunun tahmin edildiği belirtilmektedir.*⁶¹

Suç gelirlerinin aklanmasıyla ilgili önemli başka bir çalışmada Amerikan Wall Street Journal Gazetesi tarafından yapılmıştır. Buna göre; dünyada bir yıl içerisinde suçtan elde edilip aklanan para 700 ila 800 milyar dolar, yalnızca uyuşturucudan elde edilen gelirin ise 400 milyar dolar olduğunun tahmin edildiği belirtilmektedir. Yukarıda zikredilen tüm kurumların tahminlerinin ortalamasına göre yasa dışı yollardan edinilerek aklanan paranın her yıl 1 trilyon dolar civarında olduğu ve bu miktarın en az olarak tanımlandığı söylenebilecektir.⁶²

3.2. Karapara Aklamann Ulusal Boyutu

Türkiye’nin sistematik olarak karapara ve karapara aklama kavramlarıyla tanışması 1960’lı yılların ortalarına rastlamaktadır. Avrupa’ya doğru başlayan gurbetçi akını ile birlikte, Türk insanı kapalı bir toplum görüntüsünden kurtularak farklı hayat görüşlerinin olduğu ülkelere açılmıştır. Bu aşamada zor şartlarda çalışan gurbetçilerimizden küçük bir azınlıkta yasadışı yollara sapsmiştir. Bir dönem özellikle uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelir, gurbetçi çalışanlar üzerinden yüksek işçi geliri gibi gösterilerek aklanmıştır.⁶³ İlerleyen yıllarda organize suçluluk kavramının da gelişmesiyle birlikte, bu azınlık kendilerine Avrupalı ortaklar bulmak suretiyle mafya tipi organizasyonlara girişmişlerdir.

⁶¹ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.137.

⁶² MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.339.

⁶³ YAZICI, Ayla; (2008) “Yeni Kara Para Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, S.2, s.156.

1980'li yıllarda ise artan terör olayları neticesinde, silah kaçakçılığı, kaçak sigara ve içki ticareti gibi alanlara mafyanın girmesiyle suçtan elde edilen gelir miktarları hızla katlanmıştır. Ayrıca ülkede yaşanan döviz mevduatı sıkıntısı da aklayıcıların farklı yöntemler geliştirmesine neden olmuştur. *Ekonominin reel kesiminde hayali ihracat aracılığıyla, finans kesiminde ise kayıtsız şartsız açılan döviz tevdiat hesapları ve sırdaş hesaplarla karapara aklamanın kapıları ardına kadar açılmıştır.*⁶⁴ Devletin iç borçlanmaya yönelik olarak çıkardığı hazine bonosu, devlet tahvili gibi sermaye piyasası araçları da aklamanın amacına uygun araçlar olarak kullanılmışlardır.

1990'lı yıllara gelindiğinde ise, Sovyet Bloku'nun yıkılması ile birlikte devlet kontrolünden yoksun alanların oluşması ve bu alanların mafya ve organize suç örgütleri tarafından doldurulması nedeniyle büyüyen suç gelirleri ve karapara aklama karşısında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'nin de dış baskılara maruz kaldığı görülmektedir. Ancak dönemin iktidarları suç gelirlerinin aklanması ile mücadeleyi ağırından almışlardır. Kaynağı belirli olmasa dahi ülkeye sıcak para girişi daha çok önemsenmiş, Türk Lirası'na yönelik faizler artırılmış ve böylelikle ülkeye giren sıcak paranın içine karaparanın karışmasına engel olunamamıştır. Ülkenin her yerinde açılan döviz büroları ile karaparayla karışmış olan sıcak paranın aynı zamanda menkul kıymetler borsasında da işlem görmesi sağlanmıştır.⁶⁵ Böylelikle 1990-1998 döneminde bankalardaki döviz hesaplarının toplamı 2 milyar dolardan 20 milyar dolara yükselmiştir.⁶⁶ 1990 yılında 20 olan banka sayısı 1997 yılına gelindiğinde 59'a çıkmıştır. O dönem yabancı basında yer alan haberlere göre; uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler ile birlikte kayıt dışı ekonomi vasıtasıyla Türkiye'ye 50 milyar dolar pompalanmıştır. İstanbul'un Orta Doğu'nun aklama merkezlerinden biri haline geldiği iddia edilerek, Türkiye'nin döviz rezervindeki artışın yaklaşık 4 milyar dolarının aklanmış karaparadan sağlandığı iddia edilmiştir.⁶⁷

⁶⁴ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.168.

⁶⁵ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.412.

⁶⁶ YAZICI, Ayla; a.g.e. s.157.

⁶⁷ ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.91.

Türkiye’de ki karapara aklama boyutunun tespiti için öncelikle karaparadan ne anlaşıldığının tespit edilmesi gerekir. Eğer geniş anlamda kayıt dışı ekonomiyi de içine alacak şekilde tanımlarsak ortaya çok büyük rakamlar çıkmaktadır. “25 katrilyon olarak tahmin edilen GSMH’nin yüzde 25-30'luk bölümünü oluşturan 6-7 katrilyon da bu durumda kara sayılabilir. Ancak kayıt dışı ekonomiye yönelik faaliyetler, tüm dünya literatüründe daha çok 'gri para' olarak tanımlanmakta iken, karapara ise organize suç örgütlerinin elde ettiği para ve ceza kanunlarında suç olarak tanımlanan fiillerden kazanılan gelirler olarak tanımlanmaktadır.”⁶⁸

Kayıt dışı ekonomi göz ardı edilerek yalnızca suçtan elde edilen gelirlerin aklanması ile ilgili olarak MASAK tarafından yıllar itibariyle yapılan inceleme ve değerlendirmelerde; 2006 yılı için 53.5 milyon TL, 9.2 milyon ABD Doları ve 813 bin Euro karapara akladığı iddia edilmiştir.⁶⁹ ABD merkezli bir kuruluş olan ‘Global Financial Integrity’nin (Küresel Finansal Dürüstlük Örgütü) araştırmasına göre ise, Türkiye’de yıllık olarak aklanan paranın miktarı 3 milyar 560 milyon dolar olarak tespit edilmiştir. Bu rakam ile Türkiye; Uganda, Etiyopya, Pakistan, Kuveyt, Ürdün, Kolombiya gibi ülkeleri dahi geride bırakarak değerlendirmeye tabi 145 ülke arasında 26. sırada yer almıştır.⁷⁰

Türkiye’nin hatalı para ve maliye politikaları nedeniyle aklayıcılar açısından uygun bir ülke olmasının yanında coğrafi konumu nedeniyle de aklayıcılar açısından cazip hale gelmektedir. Aklanan gelirin en büyük kaynağı uyuşturucu ve silah ticareti olması nedeniyle, coğrafi olarak bakıldığında uyuşturucu üreten ülkelerin doğumuzda, uyuşturucu tüketen ülkelerin ise batımızda olması ve dolayısıyla uyuşturucu trafiğinin doğudan batıya doğru naklinde önemli bir güzergâh halini almaktadır. Ayrıca hem ülkemizde hem de bölgemizde yıllardır süregelen terör olayları nedeniyle söz konusu örgütlerin silah ve mühimmat ihtiyacının karşılanmasında, uyuşturucunun aksine batıdan doğuya doğru bir seyir söz konusudur. Dolayısıyla her iki yönlü transit bir güzergâh üzerinde bulunmamız, karaparanın ve aklayıcıların varlığını da kaçınılmaz

⁶⁸ UYANIK, Cahit; (1996) “32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası”, Ekonomi Dergisi, S.3, s.27.

⁶⁹ MASAK, “2006 Faaliyet Raporu”, www.masak.gov.tr Erişim Tarihi: 24.12.2016, s.40.

⁷⁰ <http://www.hurriyet.com.tr/saibeli-para-transferlerinde-turkiye-26nci-29692330> Erişim Tarihi: 24.12.2016

kılmaktadır.⁷¹ Ayrıca ülkemizdeki kayıt dışı ekonominin büyüklüğü de aklayıcıların geniş bir manevra alanına sahip olmasını sağlamaktadır. Bu da suç gelirinin ve aklamanın tespit edilme ihtimalini azaltmaktadır.

Türkiye'nin FATF'ye üye olduğu 25 Eylül 1991 tarihini, Türkiye'de karapara aklama ile mücadelenin başlangıcı olarak kabul etmek gerekir. Bu tarihten sonra FATF'in kırk tavsiye kararının yerine getirilmesi için karapara aklamayı suç haline getirecek bir yasanın hazırlanmasına başlanılmıştır. 1996 yılına kadar bitirilemeyen kanun çalışmaları, FATF tarafından Türkiye'ye yaptırım uygulanması kararı alınması neticesinde hızlandırılmış ve 13 Kasım 1996'da 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, TBMM'nde kabul edilmiştir. Böylelikle aklama suçu mevzuatımızdaki yerini almıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'nın 282. Maddesinde "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanması" suçunun tanımlanması ile aynı konunun iki ayrı kanunda suç olarak düzenlenmesi uygulamada çeşitli sorunlara yol açmış, bu nedenle 11.10.2006 tarihinde 5549 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle birlikte 4208 Sayılı Kanun'un pek çok hükmünün yürürlükten kaldırılması suretiyle ikilik sona erdirilmiştir.

3.3. Karaparanın Ekonomiye Olumsuz Etkileri

Karapara aklanması gerek makro ölçekte gerekse mikro ölçekte pek çok ekonomik ve buna bağlı olarak toplumsal sorunu beraberinde getirmektedir. Aklama ile birlikte oluşan ilk sorun ekonomik verilerin gerçeği yansıtamamasıdır. Çünkü; suçtan elde edilen sıcak paranın hangi dönemde yasal sistem içerisine sokulacağı bilinmemektedir. Böylelikle büyüme, enflasyon ve işsizlik gibi temel göstergelere yansıyan bir değişim olmamasına rağmen karapara aklanması neticesinde yurda giren fon veya sıcak para yerli para biriminin aşırı değerlenmesine yol açmaktadır. İlk bakışta bu durum olumlu gibi görünse de uluslararası piyasalarda yerli malların pahalılaşmasına ve rekabet gücünün azalmasına neden olmakta ayrıca ülkeye ani

⁷¹ KAÇAR, Hamza; (2004) *Karaparanın Aklanması, E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İlgili Mevzuat*, Ankara, Turhan Kitabevi., s.22.

karapara giriş ve çıkışları ile döviz kuru ve faiz oranlarında oluşan dalgalanmalar ile ekonominin dengesi bozulmakta bunun neticesinde de piyasalarda istikrar ve güven kaybı olmaktadır.⁷²

Aklayıcılar rasyonel yatırımcılar gibi davranmamaktadırlar. Yatırım aracının fazla getirisinin olması değil güvenilir olması aklayıcı açısından daha önemlidir. *Dolayısıyla aklayıcılar maksimum kar ve en iyi yatırım anlayışıyla hareket etmemektedirler; bu ise ekonomistlerin öngörülerini dışında sermaye hareketlerine yol açmakta, bu da istikrarsız bir ekonomik tabloya yol açmaktadır.*⁷³ Ayrıca rasyonel yatırımcı kimliğinin dışında bulunan aklayıcı, gayrimenkul ve kıymetli madenler gibi piyasa araçlarına yönelerek piyasa değerinin üzerinde tekliflerde bulunmaları ile fiyatların şişmesine neden olmaktadır.

Karaparanın oluşumu kayıt dışı ekonominin de büyümesine neden olmaktadır. Kayıt dışı ekonominin büyümesi ile vergi geliri azalmakta dolayısıyla bütçe açığı daha da büyümektedir. *Türkiye’de 2010 yılı itibariyle ekonominin yaklaşık %50’si kayıt dışı, ekonominin kayıt dışılık oranı ise, GSMH’nın %30 civarındadır.*⁷⁴ Kayıt dışı ekonominin büyümesine neden olsa da kayıt dışı ekonomi ile karapara aklanması birbirinden farklı kavramlardır. Kayıt dışı ekonomi “Hiçbir belgeye dayanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle, gerçekleştirilen ekonomik olayın, devletten ve işletme ile ilgili diğer kişilerden tamamen ya da kısmen gizlenerek, kayıtlı ekonominin dışına taşınmasıdır.”⁷⁵ Gri para olarak nitelendirilen kayıt dışı ekonomide, elde edilen gelir yasaldir ancak vergi, sosyal güvenlik vb. ödemelerin dışında tutabilmek adına paranın kayıt altına alınmayarak kayıtlı ekonomik sistemin dışına çıkarılması söz konusudur. Karapara aklamada ise zaten yasa dışı alandan kazanılmış olan gelirin yasal ve kayıtlı ekonominin içine sokulması çabası vardır.

Aklama faaliyetleri neticesinde gerek rüşvet gerekse yolsuzluklara neden olarak toplumsal yozlaşmanın artması ve suç örgütlerinin alanının genişlemesi söz konusu olmaktadır. Oluşan aklama döngüsü neticesinde aklanan para yasal bir

⁷² AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; a.g.e. s.466.

⁷³ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.151.

⁷⁴ KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; a.g.e. s.180.

⁷⁵ ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; a.g.e. s.13.

kaynağa sahip izleniminin yaratılması ile birlikte suç failine yani uyuşturucu tacirlerine, silah tüccarlarına ve teröristlere geri dönmekte böylelikle uyuşturucu yeni suçların işlenmesinde kullanılmaktadır.

Karapara gelir dağılımını da olumsuz yönde etkilemektedir. Kanunlara saygılı ve vergisini veren bireylerin refah seviyesinde bir değişiklik olmamasına rağmen, yasadışı yollardan gelir elde eden bireylerin refah seviyesi, aklama işlemi ile birlikte katlanarak artmaktadır. Bu durum toplumun yasalara olan inancını da zedelemektedir. Yasalara uygun bir şekilde ticaret yapan bireylerin üzerindeki vergi ve maliyet kalemlerinin karşısında vergilendirilmemiş ve herhangi bir maliyeti olmayan kazançlar elde edilmesi nedeniyle haksız rekabet oluşmakta, buna bağlı olarak vergi mükellefleri zamanla vergiden kaçınmaya ya da vergi kaçırmaya yönelmektedirler. Vergi geliri azalan devlet ise kamu hizmetlerinin yürütülmesindeki hız ve etkinliğini kaybetmektedir. Görüldüğü gibi karapara aklama ile etkin mücadele edilmemesi halinde, toplum ve ekonomi üzerinde domino etkisi yapan sonuçlarından kaçınmak mümkün olmayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA SUÇU

Çalışmamızın ikinci bölümünde Türk Ceza Kanunu'nun 282. Maddesinde düzenlenen Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu ile ilgili olarak; öncelikle suç tipi hakkında genel bilgiler verilerek, ardından suçun hukuki ve maddi konusu, fail ve mağduru, tipiklik ve hukuka aykırılık unsuru, maddi ve manevi unsuru, suçun müeyyidesi, suça ve cezaya etki eden nedenler, suçun özel görünüm biçimleri ile suça ilişkin yargılama usulü yönünden ayrıntılı bir şekilde inceleme yapılacaktır. Ayrıca 4208 sayılı yasa ile 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinde düzenlenen aklama suçu arasındaki temel farklılıklara da değinilecektir.

Aklama suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinde 26/06/2009 tarihinde yapılan değişiklikle 2. Fıkra eklenerek şu şekilde bir düzenleme yapılmıştır; *Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.* Söz konusu fıkra her ne kadar aklama suçunun düzenlendiği madde içerisinde yer alsa da aklama suçu bakımından bir nitelikli hal olmayıp, unsurlarının kanun metninde tanımlandığı 'Aklanmış Malvarlığı Değerlerinin Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu'nu oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın konusunu Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu oluşturduğu gözetilerek ayrıca Aklanmış Malvarlığı Değerlerinin Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu'nun tüm unsurlarıyla incelenmesi yoluna gidilmemiştir.

1. SUÇ TİPİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Aklama suçunu oluşturan eylemler ilk olarak 4208 sayılı Kanun ile düzenlenirken, temel kanunlara ilişkin reform süreci ile yeni TCK'da bağımsız bir suç olarak tanımlanarak, 4208 sayılı yasadaki karapara aklama suçu yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni TCK'nın 282. Maddesindeki suç tanımıyla 4208 sayılı yasadaki 'karapara aklama' suçuna ilişkin aksaklıklar giderilmeye çalışılmıştır.⁷⁶ Yeni TCK'nın yasalaşmasıyla birlikte 4208 sayılı yasanın 2. ve 7. Maddeleri zımnen ilga edilmiştir. Ardından 5549 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, 4208 sayılı yasanın yalnızca kontrollü teslimat ile ilgili üç maddesi yürürlükte bırakılarak kalan tüm maddeleri ilga edilmiştir. Ayrıca 5549 sayılı yasanın 26. Maddesinde, önceki mevzuatta yer alan 'karapara' ibaresinin yerini 'suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri' ibaresinin alacağı belirtilerek, 4208 sayılı yasanın 2. Maddesinde yer alan 'karapara aklama' suçunun yerini 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesindeki 'suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama' suçunun aldığı ifade edilmiştir. Böylelikle kazuistik bir yöntemle hangi suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasının suç olduğunun tespiti yoluna giden 4208 sayılı yasa terk edilmiş, eşik sistemini getiren ve FATF kriterlerine uygun tanımlamalar içeren TCK 282. Madde getirilmiştir. Buna göre, alt sınırı altı ay ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar öncül suç olarak belirlenmiştir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, 5271 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Özel Hükümler*" başlıklı ikinci kitabının "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*" başlıklı dördüncü kısmının "*Adliye Karşı Suçlar*" başlıklı ikinci bölümünde, 282. Madde de "*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması*" başlığı altında düzenlenmektedir.

Aklama suçu geniş anlamda, işlenen suçun gizlenerek, elde edilen gelire yasal bir görüntü kazandırmak amacıyla, suçtan elde edilen malvarlığı değerinin niteliğinin, kaynağının ve kime ait olduğunu saklama ya da örtme fillerini içermektedir. Aklama, yasadışı yollardan elde edilen kazançların kaynağının gizlenmesi ve niteliğinin

⁷⁶ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.435.

değiştirilmesi suretiyle yasal görüntü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması olarak da tanımlanmaktadır.⁷⁷

TCK 282. Maddede aklama suçu, seçimlik hareketli olarak düzenlenmiştir. Fail, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini ‘yurt dışına çıkarma’ veya ‘çeşitli işlemlere tabi tutmak’ suretiyle bu suçu işleyebilecektir. Yeni düzenleme manevi unsur bakımından seçimlik harekete göre farklılıklar göstermektedir. Birinci seçimlik hareket yönünden yurt dışına çıkartılan malvarlığının suçtan elde edildiğinin bilinmesi gerekli ve bu kapsamda genel kastın varlığı yeterlidir. İkinci seçimlik hareket olan ve madde metninde ‘çeşitli işlemlere tabi tutma’ şeklinde ifade edilen fiil açısından ise özel kastın varlığı gereklidir. Fail açısından malvarlığının yalnızca suçtan elde edildiğinin bilinmesi yeterli olmayıp aynı zamanda ‘meşru kaynağını gizlemek ve ‘meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak’ özel kastı da bulunmalıdır. Kanun metninin ilk halinde her ne kadar ‘ve’ bağlacı kullanılmış olsa da bunun ‘veya’ şeklinde anlaşılması gerektiğinden daha sonra yapılan değişiklik ile bu husus düzeltilmiştir.⁷⁸

İkinci seçimlik hareketin ‘çeşitli işlemlere tabi tutmak’ şeklinde ifade edilmesi ile suç aynı zamanda serbest hareketli bir suç olma özelliğini kazanmaktadır. Çünkü hangi işlemlere tabi tutulacağı aklayıcıların yaratıcılığına bırakılmıştır. Burada önemli olan aklama güdüsüyle hareket edilmesidir.⁷⁹

Suçun hukuki konusu suçtan elde edilen malvarlığı değerinin aklanmasıdır. Burada korunan hukuki yarar ise, aklama fiili ile ülkenin kamusal, ekonomik ve siyasi yapısı ile aklamanın sınır aşan yapısı nedeniyle diğer toplumlara ait ekonomik düzen ve kurumların aklamanın etkisinden korunmasıdır.

26 Haziran 2009 tarih ve 5918 sayılı “*Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un*” 5. Maddesiyle 282. Maddenin 1. Fıkrasında değişikliğe gidilerek, öncül suçlar açısından eşik 1 yıldan 6 aya indirilmiş ve seçimlik

⁷⁷ MASAK Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi; (2006) Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayın No.9, Ankara, s.1. http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/supheli_islem_bildirim_rehberi.pdf Erişim Tarihi: 24.01.2017

⁷⁸ AYKIN, Hasan; (2007) “Aklama Suçu – Öncül Suç İlişkisi”, Yaklaşım Dergisi, S.172, s.3.

⁷⁹ AYKIN, Hasan; a.g.e. s.3.

hareketlerin tanımlanması sırasında kullanılan ‘ve’ bağlacı ‘veya’ şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca maddeye 2. Fıkra eklenerek aklama suçuna katılmaksızın suç gelirlerinin bilerek satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması ve kullanılması eylemleri de suç olarak tanımlanmıştır.

2. SUÇUN HUKUKİ KONUSU

Hukuki konu, yasa koyucuyu tipi düzenlemeye iten soyut menfaati ifade etmektedir.⁸⁰ Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ihdas edilmesi ile korunmak istenen hukuki konunun birden fazla olduğu söylenebilir. Aklama sonucunda mali güçlerini daha da artıracak olan suç örgütlerini, mali güçten mahrum bırakarak yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesi, yasal ekonomik sistemin korunması sonucunda toplum düzeninin ve adalet mekanizmasının daha etkin bir biçimde çalışmasının sağlanması aklama suçu ile sağlanan hukuki yararlardır.

Mali suçlar başta olmak üzere pek çok suçta, failerin ve suç örgütlerinin temel motivasyonu ekonomiktir. Özellikle uyuşturucu madde ticareti, insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, fuhuş, bahis gibi suçlardan elde edilen gelirler korkutucu miktarlara ulaşmaktadır. Failler, gelir ile kaynağı arasındaki bağlantıyı kesmek suretiyle, elde ettikleri büyük meblağları yasal ekonomik sistem içerisine sokmakta ve bir kısmını yeni suçların işlenmesinde kullanmaktadırlar. Suçtan elde edilen bu haksız gelirlerin aklanmasının cezalandırılması ve suç gelirlerinin müsadere edilmesi ile hem failer tarafından sonraki suçların finanse edilmesinin önüne geçilmesi hem de suç işlemeyi düşünen diğer kişiler açısından da caydırıcı bir etkinin oluşması sağlanmaktadır.⁸¹

Suç işlemek suretiyle mali sisteme ansızın giren ve tespit edilemeyen büyük miktarlardaki sıcak para ile mali sistemin dengesi bozulmakta ve sistemin güvenliği tehdit altında kalmaktadır. Zamansız olarak mali sisteme girebilen ve çıkabilen suç

⁸⁰ ÖZBEK, Veli Özer; KANBUR, Nihat; BACAĞIZ, Pınar; DOĞAN, Koray; TEPE, İlker; (2010) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara, s.201.

⁸¹ YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.75.

geliri nedeniyle döviz kurlarında dalgalanma yaşanmakta ve ekonomik sistem karşılaştığı güven bulanımı nedeni ile risk altına girmektedir.⁸²

Suç geliri aynı zamanda kendisini yaratan öncül suça ve failere ulaşılabilmesi açısından bir delil niteliğindedir. Soruşturma mercileri söz konusu delillerin değerlendirilmesi suretiyle öncelikle öncül suçu ve ardından faileri tespit edebilecektir. Ancak suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan gelirin kaynağına meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması ile suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla suçlunun kayırılması sağlanmaktadır.⁸³ Bu nedenle aklama suçu aynı zamanda adalet mekanizmasına karşı işlenen bir suç olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla aklama fiilinin cezalandırılması ile sağlanmak istenen amaçlardan biri de adalet mekanizmasının etkin olarak işleminin sağlanmasıdır. Bu husus, aklama suçunun, TCK'nın 282. Maddesinde "Adliye Karşı Suçlar" bölümünde düzenlenmiş olmasından anlaşılabilir.

Yukarıdaki hususlar bir arada değerlendirildiğinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçu ile korunan hukuki değer, yasal ekonomik sistemin ve toplum barışının sağlanması ile adalet mekanizmasının etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması, kısacası kamu düzeninin korunması olduğu söylenebilecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, yeni TCK'nın benimsediği temel düşünceye göre; suç işlemek bir kazanç kaynağı olarak görülemez ve suçtan elde edilen gelir, kişinin yanında kar olarak kalmaz.⁸⁴

Madde gerekçesinde de açıklandığı üzere; Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme sokulması, suç işlemenin kazanç elde etme açısından cazip bir yol olarak görülmesine neden olmaktadır. Suç işlemek suretiyle ve dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayırılması sonucunu doğurmaktadır. Bu düşüncelerle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt

⁸² DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.445.

⁸³ ÖZGENÇ, İzzet; (2012) *Suç Örgütleri*, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınları, s.65.

⁸⁴ ÖZGENÇ, İzzet; a.g.e. s.66.

dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

3. SUÇUN FAİLİ

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda herkes fail olabilecektir. TCK 282. Maddede suçun unsurları açıklanırken, “yurt dışına çıkararak” veya “çeşitli işlemlere tabi tutarak” kişi şeklinde ifade edildiği için suç tipi, fail yönünden bir özellik arz etmemektedir. Bu suçu işleyebilmek için failin bazı niteliklere sahip olmasına gerek yoktur. Fail tek bir kişi olabileceği gibi koşulları varsa ‘teşekkül’ halinde de suç işlenmesi söz konusu olabilecektir. Aklama fiili karmaşık ve bazı durumlarda sınır aşan bir halde bulunduğundan dolayı genellikle birden fazla kişi fail konumunda bulunmaktadır.⁸⁵

Aklama suçu tek bir kişiyle işlenebileceği gibi birden fazla kişinin katılımıyla da işlenebilecektir. Bu durumda iştirak hükümleri söz konusu olacaktır. İştirak kurumu ceza sorumluluğunu genişletmektedir. Ceza kanununda suça iştirak şekilleri; faillik, azmettirme ve yardım etme olarak düzenlenmiştir. Bunlardan fail ve azmettiren, işlenen suçun cezası ile ayrı ayrı cezalandırılırken yardım eden kişilerin cezası ise bir miktar indirilerek verilmektedir.

Suçun sadece kanuni tanımda öngörülen belirli kişiler tarafından işlenebilen ve herkesin fail olamadığı suçlara özgü suç denilmektedir. TCK m. 40/2’ye göre; Özgü suçlara ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenmelerine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulurlar. Kanunda tipikliği tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bir özgü suç değildir. Bu durum kanunda yalnızca belirli kişiler tarafından işlenmesine yönelik bir tanımlama yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

5237 sayılı TCK’nın 282. Maddesinde düzenlenen aklama suçunda kimlerin fail olabileceği hususu, 4208 sayılı yasadaki düzenleme ile önemli farklılıklar

⁸⁵ YAŞIN, Mehmet; “Türk Ceza Kanunu’nda Yapılan Düzenlemelerin Karapara Aklama ile Mücadeleye Etkisi”, Yaklaşım Dergisi, S.146, Şubat 2005, s.245.

içermektedir. 4208 sayılı yasada maddi unsuru oluşturan hareketin türüne göre bazen sadece öncül suçun faili, bazen sadece üçüncü kişi bazen de hem öncül suçun faili hem de üçüncü kişi aklama suçunun faili olabilmekteydi.⁸⁶ Ancak yeni TCK ile bu husustaki ayırım ortadan kaldırılmış ve herkesin aklama suçunun faili olabileceği düzenlenmiştir.

Aklama suçunun yapısı itibariyle ve içerdiği karmaşık finansal işlemler nedeniyle günümüzde daha çok, finansal bilgiye sahip, bankacılık, sigortacılık, borsa ya da hukuk alanında çalışmış uzman kişiler tarafından işlendiği görülmektedir. Ancak ister uzman kişiler tarafından işlensin ister örgüt faaliyetleri neticesinde işlensin, netice itibariyle aklama suçu, ekonomik bir suç tipidir. *Ekonomik suçların kriminolojik yönü de “beyaz yaka suçluluğu” kavramı ile açıklanmaktadır.*⁸⁷ Çünkü bu faillerin pek çoğu beyaz yaka suçlusunun⁸⁸ tanımı içerisine girmektedir.

Herkes suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili olabilir. Buna göre; aklama suçu, öncül suçun failleri tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, öncül suçun işlenmesine katılmamış üçüncü kişiler tarafından da işlenebilecektir. Suç failinin niteliği her ne kadar suçun oluşumu açısından etkili değilse de ağırlaştırıcı nedenler bakımından özellik arz etmektedir. TCK 282. Maddenin 3. Fıkrasına göre söz konusu suçun kamu görevlisi veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından mesleğinin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde verilecek ceza artırılacaktır.

Ceza hukukunda ilke olarak ancak gerçek kişiler fail olabilir. TCK'nın 20. Maddesine göre; *“Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.”*

⁸⁶ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.460.

⁸⁷ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.476.

⁸⁸ Uluslararası kriminoloji literatüründe ‘white collar crimes’ olarak kullanılan kavram, Türkçe’de beyaz yaka suçları adı ile kullanılmaktadır. Beyaz yaka suçluluğu ilk kez Edwin Sutherland tarafından 1939 yılında tanımlanmıştır. Buna göre; beyaz yaka suçu, mesleğinin devamı süresinde yüksek sosyal statüyü işgal eden saygın insanlar tarafından yapılan ve ceza yasasının ihlallerini içeren fiillerdir. Karapara aklama, borsa manipülasyonları, vergi kaçakçılığı gibi suçlar bu kategoride değerlendirilmektedir.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere tüzel kişiler suçun faili olamayacak ancak tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri niteliğindeki müeyyidelerin uygulanabilmesi söz konusu olacaktır. Bu düzenlemeye paralel olarak TCK 282. Maddenin 4. Fıkrasında; “*bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı*” kuralı getirilmiştir. Böylelikle aklama suçu bakımından tüzel kişilerin de sorumluluğu kabul edilmiş olmaktadır. Ancak bu sorumluluk ceza sorumluluğu değil, güvenlik tedbiri sorumluluğudur.⁸⁹

4. SUÇUN MAĞDURU

Aklama suçunun mağdurunun ilk bakışta tespit edilebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle aklama suçu, mağduru olmayan suçlar arasında sayılabilecektir. Ancak öğretide iki farklı görüş bulunmaktadır. Buna göre aklama suçunun ‘Adliye Karşı Suçlar’ bölümünde düzenlenmesi dikkate alınarak, suçun mağdurunun devlet olduğu söylenebilecektir. Öncül suça ulaşmayı sağlayan en önemli delil malvarlığıdır ki, aklama suçunun faili bu delili soruşturma mercilerinden kaçırmaya çalışması ile adalet mekanizmasının işleyişini engellemekte, bu bağlamda maddi gerçeğe ulaşamaması nedeniyle faillerin cezasız kalmasına neden olmaktadır.⁹⁰ İşlenen tüm suçlar bakımından devletin doğal mağdur olduğu, toplum düzenini bozan her suçlunun genel menfaati ihlal ettiği belirtilmiştir.⁹¹ Ancak bir tüzel kişinin yalnızca suçtan zarar gören olabileceği ve mağdur sıfatına haiz olamayacağı gözetilerek aklama suçunun mağduru toplum ve toplumu oluşturan bireylerdir. Bu yönde olan öğretideki diğer görüşe göre; yine suçla korunan hukuki değerlerle paralel olarak, aklama suçunun ekonomik ve ticari hayat üzerinde önemli etkileri vardır. Aklama fiili neticesinde toplumdaki bireylerin tümünün huzuru ve ekonomik güvenliği tehdit altına alınmaktadır. Dolayısıyla huzur ve güvenliğin sağlandığı bir hukuk devletinde yaşama hakkına sahip olan toplumun her bir ferdi, aklama suçunun mağduru olmaktadır.

Aklama suçunun mağdurunun devlet olduğunu ileri süren ilk görüş Yargıtay tarafından benimsenmemektedir. Bu hususu yüksek mahkemenin verdiği kararlardan

⁸⁹ YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.78.

⁹⁰ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.450.

⁹¹ SOYASLAN, Doğan; (2016) *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Güncelleştirilmiş 7. Baskı, Ankara, s.232.

anlayabilmekteyiz. Mağdur sıfatına haiz olmanın getirdiği en önemli hak, davaya katılma hakkıdır. Oysa Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 2016/2422 Esas ve 2016/3835 Karar no'lu ilamı ile 2016/2309 Esas ve 2016/3768 Karar no'lu ilamlarında; *“Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun niteliği itibariyle somut olayda suçtan doğrudan zarar görmesi söz konusu olmayan Hazine'nin davaya katılmasına karar verilmesi, hukuki değerden yoksun olup hükmü temyize hak vermeyeceğinden, hazine vekilinin temyiz isteminin reddine”* demek suretiyle hazinenin dolayısıyla devletin mağdur sıfatına haiz olmadığını ve bu nedenle davada katılan sıfatını alamayacağını belirtmiştir.⁹²

5. SUÇUN MADDİ KONUSU

5.1. Genel Olarak

Kanunlarda düzenlenen her suçun bir konusunun olması gerekmektedir. Ceza normu olarak düzenlenen tüm suç tiplerinde, haksızlık içeren eylemin üzerinde gerçekleştirileceği bir konu bulunmaktadır. Dolayısıyla suç tipinde bir unsur olan suçun maddi konusu olmadan suç oluşamaz. Suçun konusu, tipe uygun hareketin üzerinde gerçekleştiği ve fiilin nesnesini oluşturan kişi veya maddi şeydir. Bu bağlamda aklama suçunun konusunu da TCK'nın 282. Maddesinin 1. Fıkrasında *“alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri”* oluşturur.⁹³

⁹² Yargıtay 7. CD söz konusu iki kararında da müşteki kurum olan İstanbul Muhakemat Müdürlüğü'nün suçtan doğrudan zarar görmediği gerekçesiyle davaya katılma hakkının bulunmadığını ve bu nedenle yerel mahkeme kararını temyiz edemeyeceğini belirtmiştir. Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin de bu yönde kararları bulunmaktadır. **Yargıtay 16. CD 'nin 2016/450 E. ve 2016/367 K. Sayılı** ilamında belirttiği üzere; *“saniğe atılı suçla korunan hukuki yarar da nazara alındığında suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve bu nedenle de davaya katılma hakkı bulunmayan Hazinenin davaya katılmasına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup hükmü temyiz yetkisi vermeyeceğinden, Hazine vekilinin temyiz talebinin reddine.”* Yalnızca devleti temsilen kamu kuruluşlarının değil, MASAK'ın da katılan sıfatına haiz olamayacağı Yargıtay kararlarında belirtilmiştir. **Yargıtay 16. CD'nin 2016/2530 E. ve 2016/3347 K. Sayılı** ilamında belirttiği üzere; *“sanıklara yüklenen suçun niteliği itibariyle suçtan doğrudan zarar görmeyen ve bu nedenle de davaya katılma hakkı bulunmayan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'nın, davaya katılmasına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup hükmü temyiz yetkisi vermediğinden, katılan vekilinin temyiz isteminin reddine.”*

⁹³ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.479.

Kanun koyucu öncül suç belirlemede 4208 sayılı Kanun döneminde liste yaklaşımını tercih ederek nelerin öncül suç kabul edileceğini tek tek saymışken, 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesi ile bu yaklaşımı terk ederek uluslararası düzenlemelere uygun olarak eşik sistemini getirmiştir. Ayrıca eski kanun döneminde suçun konusunu belirtmek için kullanılan 'para, para yerine geçen kıymetli evrak, mal ve gelirleri' gibi kavramlar, suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri denilmek suretiyle tek bir kavram içerisinde toplanmıştır. Madde 282 gereği alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar aklama suçunun öncül suçu olabilmektedir. Kanunun ilk metninde bir yıl olarak belirlenen limit, FATF tarafından altı ay olarak belirlenen alt limitin üzerinde kaldığı için kanun metninde, 26.06.2009 tarih ve 5918 sayılı "*Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un*" 5. Maddesiyle 282. Maddenin 1. Fıkrasında değişikliğe gidilerek, FATF'ın tespitine uygun olarak eşik altı aya indirilmiştir.⁹⁴ Yasanın gerekçesinde de bu indirimin nedeni olarak FATF'ın 40 Tavsiye Kararı ile uyumun sağlanmaya çalışılması gösterilmiştir.

Karaparanın aklanmasından söz edebilmek için üç unsurun varlığı gereklidir. Buna göre, bir öncül suç işlenmiş olmalıdır, bu suç sonucunda herhangi bir ekonomik değer elde edilmiş olmalıdır, bu ekonomik değerlerin yasal bir görünüme kavuşturulması amacına yönelik bir fiil işlenmiş olmalıdır.

5.2. Öncül Suçun İşlenmiş Olması

5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna ilişkin öncül suç belirlenmesinde eşik sistemi kullanılmıştır. Buna göre; "*alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren*" tüm suçlar öncül suç kapsamında kabul edilmektedir. Aklama suçunda birçok suç tipinden farklı olarak kendinden önce gelen bir suçun varlığı ve bu suçtan bir gelir elde edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Aklama suçunun işlenebilmesi için öncül suç olarak adlandırılan suçların işlenmesi ve bunun neticesinde elde edilecek gelire yasal

⁹⁴ AYKIN, Hasan; (2007) "Aklama Suçu – Öncül Suç İlişkisi", Yaklaşım Dergisi, S.172, s.5.

bir görünüm kazandırmak amacıyla çeşitli fiillerde bulunulması gerekmektedir. Dolayısıyla öncül suçun varlığı aklama suçu için bir ön koşuldur.⁹⁵

Öncül suç ile aklama suçunun konusu birbirinden farklı suçlardır. Ancak öncül suçtan elde edilen gelir aynı zamanda aklama suçunun da konusunu oluşturacaktır. Öncül suçtan herhangi bir gelir elde edilemediği durumlarda, failin üzerinde aklama eylemlerini gerçekleştireceği konu mevcut olamayacağından öncül suç, aklama suçunun konusunu oluşturmaktadır.⁹⁶

Öncül suç ile aklama suçu arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle öncül suçun oluşup oluşmadığı, öncül suçtan kesinleşmiş bir mahkûmiyetin gerekip gerekmediği, failin hukuka uygunluk sebebinden yararlanıp yararlanmadığı, öncül suçun zamanaşımına veya affa uğrayıp uğramadığı gibi konular önem arz etmektedir.

Aklama suçu, öncül suçun varlığına bağlı ikincil bir suçtur ancak öncül suçtan ayrı, bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, aklama suçundan dolayı yargılama ve sonucunda cezalandırma yapılabilmesi için öncül suç ile ilgili olarak bir mahkûmiyet kararına kural olarak ihtiyaç bulunmamaktadır.⁹⁷ Uygulamada hem öncül suç için hem de aklama suçu için ayrı ayrı kovuşturma yapılmaktadır. Mahkeme öncül suçun işlenip işlenmediğini ve bundan elde edilen bir gelirin mevcut olup olmadığını nispi muhakeme yoluyla tespit ettikten sonra hüküm kuracaktır. Nispi muhakeme sırasında öncül suçla ilgili yargılama yapılmamakta yalnızca aklamaya konu suç

⁹⁵ 4208 sayılı kanunun 2/a maddesine göre ise; öncül suçlar altı kategori halinde sayılmıştı. Bunlar; 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki suçlar, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki suçlar, 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki suçlar, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundaki suçlar, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359. maddesinin b fıkrasındaki suç ve nihayet Türk Ceza Kanunundaki bazı suçlardı. Tahdidi bir şekilde sayılan bu suçların dışında kalan bir suçtan elde edilen değerle karapara olarak kabul edilemez ve karapara aklama suçunun konusunu oluşturamazlardı.

⁹⁶ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.294.

⁹⁷ Her ne kadar öncül suçtan kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunması zorunlu olmasa da eğer öncül suçtan açılmış bir dava var ise onaylı örneklerinin mutlaka aklama suçu dosyasının arasına alınması gerekmektedir. Bu husus **Yargıtay 16. CD'nin 2016/1924 Esas ve 2016/2730 Karar sayılı ilamında** da *"Somut olayda öncül suç niteliğindeki 'kaçakçılık' suçundan sanığın da yargılandığı Bursa 1. Asliye Ceza Mahkemesinin henüz kesinleşmeyen dava dosyasındaki...söz konusu mahkeme kararının ve onaylı belgelerinin getirilip incelenerek ve denetime olanak sağlayacak şekilde dosya arasına konularak sonucuna göre sanığın...aklama suçundan hukuki durumunun takdir ve tayini gerekir"* denilmek suretiyle belirtilmiştir.

gelirinin kaynağı açısından bir değerlendirme yapılmaktadır. Ancak öncül suç ile ilgili olarak açılmış bulunan bir ceza davası varsa elbette bu hususunun bekletici sorun yapılması gerekmektedir.⁹⁸ Bununla birlikte, önceki fiilin suç teşkil etmediğine dair kesinleşmiş bir beraat hükmü var ise artık aklama suçu açısından da mahkûmiyet kararı verilemeyecektir.

Öncül suç faili aklama suçunun da faili olabilecektir. Öncül suç faili ile aklama suçunun failinin aynı kişiler olması mecburiyeti olmamakla birlikte aynı kişiler olması da mümkündür. Dolayısıyla bir kişiye hem öncül suçtan hem de aklama suçundan ceza verilebilmektedir. Öncül suçu işleyenle aklama suçunu işleyen kişilerin farklı olduğu durumlarda, öncül suç faili ile ilgili ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerin bulunması, aklama suçunu işleyenler hakkında kovuşturmaya başlanmasına engel teşkil etmemektedir.⁹⁹

Öncül suçun Türkiye’de işlenmiş olup olmaması bakımından TCK m.282’de bir açıklık yoktur. Ancak aklama suçu yapısı gereği sınır tanımayan bir suç tipidir. Doktrinde çifte suçluluk prensibine uyulması şartıyla yani işlendiği ülke hukukunda ve Türk hukukunda suç sayılması şartıyla yurt dışında işlenen öncül suçlardan elde edilen gelirlerin aklama suçuna konu olabileceği belirtilmiştir.¹⁰⁰ Ancak Özgenç’e göre; TCK sistemi bakımından öncül suçu oluşturan fiilin, işlendiği ülke devleti kanunlarına göre suç oluşturması kural olarak şart değildir. Önemli olan yasa dışı

⁹⁸ AYKIN, Hasan; (2007) “Aklama Suçu – Öncül Suç İlişkisi”, Yaklaşım Dergisi, S.172, s.7. Bekletici sorunu yalnızca mahkeme yapabilecektir. Soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcılığı’nın böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu husustaki **Yargıtay 16. CD’nin 2016/450 Esas ve 2016/367 Karar sayılı ilamına göre**; “CMK’nın 218. Maddesinin metni, gerekçesi, konuluş amacı dikkate alındığında; bekletici meseleye karar verme yetkisinin mahkemelerde olduğu açıktır. Çünkü madde metninde ‘mahkeme’ tanımı geçmektedir.” Yargıtay mahkemenin nisbi muhakeme yapmasını oldukça dar yorumlamaktadır. Pek çok benzer kararında olduğu gibi **7. Ceza Dairesi’nin 2009/15629 Esas ve 2010/17189 Karar sayılı ilamında belirttiği üzere**; “aklama suçundan açılan kamu davasında, unsur olan öncül suçun işlenip işlenmediğinin bu suç yönünden yargılama faaliyetinde bulunmayan hakim tarafından çözümü yani nisbi muhakeme ancak öncül suçun yargılama yapılarak kanıtlanmasına olanak bulunmayan sanığın ölümü, zamanaşımı, kamu davasının açılmaması ve benzeri hallerle sınırlıdır.” Söz konusu kararda 7. Ceza Dairesi daha da ileri giderek somut olayda sanıklar hakkında öncül suçtan dolayı Hindistan’da açılmış bir ceza davası bulunduğundan bahisle, Hindistan’daki yargılama sonucunda verilmiş ve kesinleşmiş bir karar varsa getirtilip incelenerek sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun takdir edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

⁹⁹ AKIN, Engin; a.g.e. s.276.

¹⁰⁰ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.435.

gelirin elde edildiği fiillerin ülkemiz kanunlarına göre suç oluşturmasıdır.¹⁰¹ Ayrıca Türkiye'nin de tarafı olduğu Strazburg Konvansiyonu'nun 2. Maddesine göre, cezalandırılmaya ilişkin hükümlerin uygulanması için öncül suçun sözleşen tarafın ceza mahkemelerinin yetkisine girip girmediğinin önemli olmayacağını öngörmektedir.

Aklama suçu ile öncül suç birbirinden bağımsız suçlardır. Bu nedenle öncül suç için dava ve cezayı düşüren sebeplerin varlığı aklama suçunun kovuşturulmasına engel teşkil etmez. Aklama suçu bağımsız bir suç olarak düzenlendiğinden, öncül suçun failinin ölümü, öncül suçla ilgili muhakeme engelleri bulunması veya dava zamanaşımına uğraması gibi hallerde, aklama suçu ile ilgili kovuşturma öncül suçla ilgili nispi muhakeme yapılmak suretiyle karara bağlanır. Öncül suç failinin hukuka uygunluk sebeplerinden yararlanması halinde ise aklama suçu oluşmayacaktır. Çünkü hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde fiil, işlendiği andan itibaren hukuka uygundur. Böylelikle fiil suç vasfını yitirmektedir. Genel af halinde ise fiilin suçluluk niteliği ortadan kalkmamaktadır. Ortada ceza kanunlarını ihlal eden bir fiil mevcut olduğundan bu fiilden elde edilen gelirlerin aklanması halinde de TCK madde 282'de tanımlanan suç oluşacaktır. Özel af durumunda ise ceza ortadan kaldırılmakta ancak öncül suçun niteliği değişmeyeceğinden aklama suçunun oluşumuna engel olunmayacaktır.¹⁰²

Bu noktada önemli bir başka husus, öncül suçun 4208 sayılı yasanın veya 5237 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu bir dönemde işlenmiş olması gerektiğidir. Anayasa'nın 38. Maddesi "*Kimse, işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez*" şeklindedir. 5237 sayılı TCK'nın 2. Maddesi de "*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza verilemez ve güvenlik tedbirine hükmolünamaz*" şeklindedir. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, öncül suçun

¹⁰¹ ÖZGENÇ, İzzet; *Suç Örgütleri*, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınları, s.95.

¹⁰² ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.172.

işlenme tarihi, 4208 sayılı yasanın yürürlük tarihi olan 19.11.1996 tarihinden önce ise aklama suçundan bahsedilemeyecektir.¹⁰³ Aksi halde çağdaş ceza hukukunun en temel ilkelerinden biri olan suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırılık söz konusu olacaktır. Öncül suçun, 19.11.1996 tarihi ile 5237 sayılı TCK'nın yürürlük tarihi olan 01/06/2005 tarihi arasında işlenmesi halinde, her iki yasa hükmü de fail açısından değerlendirilecek ve failin lehine olan kanun uygulanacaktır. 01.06.2005 tarihinden sonra ise TCK'nın 282. Maddesinin uygulanmasında bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak 26.06.2009 tarihinde 282. Maddede değişiklik yapıldığından da bu noktada da lehe kanun değerlendirmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.¹⁰⁴

5.3. Öncül Suçtan Gelir Elde Edilmiş Olması

Aklama suçundan bahsedilmek için suçun maddi konusu olan ve aklama suçundan önce işlenen bir suçun varlığı gerekli olmakla birlikte yeterli değildir. Aynı zamanda söz konusu öncül suçtan bir gelir elde edilmesi de gereklidir. Bu gelirin ne olduğu hususu ise TCK'nın 282. Maddesinde suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri kavramı ile ifade edilmiştir. Bu noktada malvarlığı kavramının içerisine nelerin girebileceği önem arz etmektedir.

¹⁰³ **Yargıtay CGK'nun 2011/7-31 Esas ve 2011/219 Karar sayılı ilamı** özetle şu şekildedir; "Karapara aklama suçu açısından varlığı gerekli olan öncü suçun işlenme tarihi, karapara aklama suçunu hukukumuzda sokan 4208 sayılı Yasanın yürürlük tarihi olan 19.11.1996 tarihinden önceki bir tarihe tekabül etmekte ise, artık karapara sayılan bir değerden ve karapara aklama suçundan söz edilemez. Belirli öncü suçların işlenmiş olması ön şartına bağlı olarak karapara aklama suçunun konusunu oluşturan 'karapara', ancak anılan Yasanın yürürlüğe girmesinden sonra işlenen öncü suçlardan dolayı bu niteliği taşıyacaktır."

¹⁰⁴ **Yargıtay 16. CD'nin 2015/2956 Esas ve 2016/1422 Karar sayılı ilamında** belirttiği üzere; "...aklama suçuna 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinde yer verilmesi üzerine 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanununun 26. Maddesi ile 4208 sayılı Kanununun 7 ve 8. Maddelerinin yürürlükten kaldırıldığı, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun düzenlendiği TCK'nın 282. Maddesinin, 26.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5918 sayılı Kanununun 5. Maddesi ile değiştirilmeden önceki halinde; cezanın üst haddinin 5 yıl olarak düzenlendiği, bu kapsamda TCK'nın 282. Maddesinin 26.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5918 sayılı Kanununun 5. Maddesi ile değiştirilmeden önceki ilk halinin sanığın daha lehine olduğu... anlaşıldığından hükümlerin bozulmasına." Keza **Yargıtay 16. CD'nin 2015/4691 Esas ve 2016/548 Karar sayılı ilamında** da lehe kanun değerlendirmesi yapılması gerektiği şu şekilde ifade edilmiştir; "5918 sayılı Kanununun 5. Maddesi ile yapılan değişiklikten önce ki 5237 sayılı TCK'nın 282/1. Maddesinde öngörülen cezanın süresi itibarıyla 4208 sayılı Kanundaki düzenlemeye nazaran sanık lehine olduğu ve anılan Kanunun zamanaşımının cezanın miktar ve nev'i itibarıyla, suç tarihi gözetilerek hüküm tarihinden önce gerçekleştiğine dair mahkemenin kanaat ve takdirinin yerinde görülmesiyle onanmasına."

4208 sayılı Kanun döneminde karapara üç grup değeri kapsamaktaydı. Buna göre karapara; öncül suçların icrasından elde edilen para, para yerine geçen her türlü kıymetli evrak ve bir para biriminin diğer bir para birimine çevrilmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer olarak ifade edilmekteydi.¹⁰⁵ 5237 sayılı TCK ile ‘karapara’ kavramı terk edilerek yerine, uluslararası metinlerle de uyumlu bir şekilde ‘suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri’ terimi getirilmiştir. Bu kavram ile hem karapara kavramı hem de bu kapsamdaki para, kıymetli evrak, mal ve gelirler gibi terimlerin tek bir kavram içerisinde toplanması sağlanmıştır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri kavramı ile doğrudan veya dolaylı olarak öncül suçun gerçekleştirilmesinden elde edilen, maddi veya gayri maddi, taşınır veya taşınmaz, somut veya soyut her türlü varlık ile bu varlıklara ilişkin tasarruf haklarını ve aynı hakları gösteren yasal belgeler veya araçlar kastedilmektedir.¹⁰⁶ Ayrıca malvarlığı kavramı içerisine aynı haklar, alacak hakları, fikri haklar, yenilik doğuran haklar ve beklenen haklar girmektedir. Malvarlığı haklarının temel özelliği, ekonomik ve paraya çevrilme açısından değerli olmaları ve ayrıca bunların başkalarına devir ve temlik edilmelerinin ve miras yolu ile geçmelerinin mümkün olmasıdır. TCK’nın 282. Maddesinde yer alan malvarlığı kavramına Medeni Hukuk’takinden farklı bir anlam yüklenmediğinden, bu alanda yapılan tanımlama ve açıklamalar 282. Madde açısından da geçerli olmaktadır.¹⁰⁷

6. SUÇUN UNSURLARI

Doktrinde farklı görüşler bulunsa da TCK’nın genel sistematığı ve yazarlar arasındaki genel kabulde dikkate alındığında suçun dört ana unsuru bulunduğu söylenebilecektir. Bunlar; Tipiklik, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık unsurlarıdır. Buna göre suç; ceza normunun yasakladığı, hukuka aykırı, kusurlu bir insan fiilidir. Suçtan söz edebilmek için ceza normunda tanımlanan (tipiklik), hukuka aykırı olarak gerçekleşen (hukuka uygunluk sebebinin bulunmadığı) bir fiil ile (maddi

¹⁰⁵ ÖZER, Mehmet Fatih; (2015) Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.60.

¹⁰⁶ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.443.

¹⁰⁷ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.479.

unsur), kusurlu bir iradenin (manevi unsur) varlığı gereklidir. Bu unsurlardan herhangi birinin eksikliği halinde, fiilin suç olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.¹⁰⁸

Kanaatimizce de bir suçtan söz edilebilmesi için her şeyden önce iradi (kast – taksir) bir fiilin bulunması gereklidir. Bu fiil icrai olabileceği gibi ihmali de olabilir. Söz konusu bu fiil kanunda düzenlenmiş olmalıdır. Eğer kanun tarafından tarif edilmiş bir fiil yoksa ortada ceza normunu ihlal eden bir suçta yoktur. Kanunun suç olarak tarif ettiği bu fiil hukuka uygunluk nedenleri içerisinde kalmamalı ve hukuka aykırı olmalıdır. Bu itibarla çalışmamızda da suçun dört ana unsurdan oluştuğu dikkate alınarak ‘suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu’ dört ana unsur (tipiklik unsuru, maddi unsur, manevi unsur, hukuka aykırılık unsuru) yönünden incelenecektir.

6.1. Tipiklik Unsuru

Suçun tipiklik unsuru, maddi dünyada gerçekleştirilen bir fiilin ceza hukukunda fiil tarihinden önce bir kanun ile tanımlanmış olması ve kanunların açıkça suç saydığı bu fiilin, kanun metninde düzenlenen tanıma uygun olmasıdır. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse tipiklik ile kastedilen bir fiilin suç sayılabilmesi için öncelikle bu fiilin yasada açıkça tarif edilmiş olması ve aynı zamanda da yasada tarif edilen unsurları taşımasının zorunlu olmasıdır.

Cezalandırmanın yasal şartı olan tipiklik unsurunun oluşabilmesi için; yasada suç olarak tanımlanan ve yaptırımlarla korunan bir hukuki değer ihlalinin yasaklanması ve buna rağmen fiilin kanunlara aykırı olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kısacası tipiklik ile kastedilen bizzat yasa hükmünün kendisidir.¹⁰⁹

TCK’nın 282. Maddesinde ‘suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu’ başlığı ile yapılan düzenlemede, suçun faili, fiil, suçun konusu ve yaptırımını da kapsayacak bir şekilde tanımlanması ile suçun unsurlarından olan tipiklik unsuru

¹⁰⁸ ARTUK, M. Emin; GÖKCEN, Ahmet; YENİDÜNYA, Ahmet Caner; (2016) *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s.202.

¹⁰⁹ KAYA, Vefa; (2014) *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu ve Bu Suçla Mücadelede Mali Suçları Araştırma Kurulunun Rolü*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, s.15.

gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlenen kanun metni ile henüz gerçekleşmemiş ve soyut olarak tanımlanan fiilin, aklayıcılar tarafından kasti bir şekilde işlenmesi yani somutlaştırılması halinde suçun unsurlarından olan tipiklik unsurunun gerçekleşmesi söz konusu olacaktır.¹¹⁰Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkarmak veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutmak ile yine bu fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın almak, kabul etmek, bulundurmak veya kullanmak fiilleri suçun yasal unsurunu ya da tipiklik unsurunu oluşturmaktadır. Söz konusu fiillerden bir tanesinin işlenmesi tipiklik unsuru açısından yeterli olup, birden fazla veya hepsinin bir arada işlenmesine yönelik bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Aklama suçunun tipikliğinin tanımlandığı 282. Maddenin 1. Fıkrasının yanında nitelikli hallerinin işlenmesi durumu da söz konusu olabilmektedir. Bu halde de suçun tipiklik unsuru gerçekleşmekte ve ceza artırılarak uygulanmaktadır. Buna göre maddenin üçüncü fıkrasında bu suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâli düzenlenmiş olup, söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak ya da belli bir meslek sahibi kişi tarafından mesleğinin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi hâlinde, cezanın artırılacağı, dördüncü fıkrada, bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek cezanın bir kat artırılacağı öngörülmektedir. Beşinci fıkraya göre ise, bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı ifade edilerek altıncı fıkrada ise bu suçla ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmektedir. Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini gizleme nedeniyle kovuşturma başlamadan önce, bu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu suç nedeniyle cezaya hükmolunmayacağı açıkça ifade edilmektedir.

¹¹⁰ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.459.

6.2. Maddi Unsur

Ceza hukukunda cezalandırılan düşünce değil, fiillerdir. Kişinin iradesi sonucunda dış dünyada gerçekleşen, ihmali ya da icrai bir hareket ya da davranış olmadan suçun varlığından bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla suçun maddi unsuru ile kastedilen bir fiilin bulunması halidir. Suçun varlığı için kanundaki suç tanımında düzenlenmiş bir fiil unsurunun bulunması gereklidir. Dış dünyada değişiklik meydana getirmeyen düşünce, niteliği ne olursa olsun suç olarak tanımlanamayacaktır.¹¹¹

Ceza hukukunda suçun maddi unsuru kavramını “fiil” oluşturmaktadır. Fiil ise ‘hareket’, hareketin dış dünyada meydana getirdiği ‘netice’ ve hareket ile netice arasında bulunan ‘illiyet bağı’ndan oluşmaktadır. *Fiil, kişinin kendi iradesiyle, belirli bir neticeyi gerçekleştirmeye yönelik ve dış dünyada gerçekleşen bir davranıştır.*¹¹²Aklama suçunun maddi konusu, suç gelirlerini meşrulaştırmak için yapılan her türlü fiil ve işlemlerdir.

1996 tarihli 4208 sayılı yasanın 2. Maddesinin mülga b bendinde aklama suçunun maddi unsuru olarak; *Türk Ceza Kanununun 296 ıncı Maddesinde belirtilen haller haricinde, bu Maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi , gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri,* belirtilmiştir. Görüldüğü üzere son derece uzun, karmaşık ve kazuistik bir şekilde hazırlanmış olması ve hareketleri tek tek tanımlamaya çalışmasından dolayı doktrinde şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir. Yeni TCK’nın 282. Maddesi ile birlikte kanaatimizce isabetli bir düzenleme yapılarak, her hareketin tek

¹¹¹ HAKERİ, Hakan; (2011) Ceza Hukuku: Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, s.132-133.

¹¹² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.528.

tek sayılması yerine, suç, seçimlik ve serbest hareketli bir şekilde tanımlanarak uygulamada yaşanacak aksaklıkların önüne geçilmek istenilmiştir. Görüldüğü üzere TCK'nın 282. Maddesi ile getirilen düzenleme neticesinde 4208 sayılı kanun döneminde yapılan tanımlama bir ana kavram çatısında toplanmış ve ceza sorumluluğu genişletilmiştir.

5237 Sayılı Kanun'un 282'nci maddesinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun maddi unsuru sayma yoluyla belirtilmiştir. Bu anlamda suç, seçimlik hareketli bir suç olup, maddede sayılan hareketlerden birinin icrası ile oluşmuş olacaktır. Birden fazla hareketin icrası durumunda ise ortada yine tek suç olacaktır.

Aklama suçunun maddi unsurundan bahsedilirken detaylı bir şekilde yukarıda incelenmesi ile birlikte öncül suçtan da kısaca bahsetmek gerekmektedir. TCK m. 282'ye göre "alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren" tüm suçlar öncül suç kapsamındadır. Aklama suçu, öncül suçtan elde edilen yasa dışı geliri konu aldığından, öncül suçun tüm unsurlarıyla oluşup oluşmadığı önem taşımaktadır. Aklama suçunu yargılayacak mahkeme, öncül suçla ilgili açılmış bir dava bulunmaması halinde, öncül suçun işlenip işlenmediğine nispi muhakeme yoluyla kendisi karar verecektir. Ancak öncül suçun işlenmediğinin kesinleşmiş bir beraat kararı ile ispatı halinde, aklama suçu söz konusu olamayacaktır.¹¹³

6.2.1. Hareket

Hareket; yasanın suç olarak tanımladığı sonucun gerçekleşmesine neden olan ve insan iradesinin ürünü olan bir davranıştır. Suçun ana unsuru harekettir. Çünkü ceza hukukuna konu olabilecek olan düşünce değil harekettir.¹¹⁴ Dış dünyaya aktarılmayan hareketler suç oluşturmayacaktır. Suç, her şeyden önce bir hareketten ibarettir. Hareket, insan kaynaklı, iradi ve dış dünyada değişiklik meydana getirebilecek bir fiil olmalıdır. Söz konusu bu fiil, yapma ya da yapmama biçiminde ortaya çıkabilecektir. Birinci halde hareket ikinci halde ise ihmal söz konusudur.

¹¹³ YILMAZ, Sacit; (2011) "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.80.

¹¹⁴ HAKERİ, Hakan; a.g.e. 136.

Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 282. Maddesinde tanımlanan 'suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu' seçimlik hareketli olarak düzenlenmiştir. Madde gerekçesinde de suçun seçimlik hareketli bir suç olduğu belirtilmiştir. Suçun işlenebilmesi için birkaç hareketin kanunda tanımlandığı ve failin hareketi seçme imkanı bulunan suçlar seçimlik hareketli suçlardır. Hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi ile suç oluşacaktır. Aklama suçu da iki seçimlik hareketten oluşmaktadır. Birinci seçimlik hareket, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin yurt dışına transfer edilmesidir. Elbette bu seçimlik hareketin yurt dışına transferi sırasında, transfer edilen malvarlığı değerinin suçtan elde edildiğinin bilinmesi gerekir. Başka bir deyişle, bu seçimlik hareket açısından kastın varlığı yeterlidir. İkinci seçimlik hareket ise, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutmaktır. İkinci seçimlik hareket serbest hareketli düzenlenmiştir. Burada da işlemin gerçekleştirildiği sırada güdülen amaç önem arz etmektedir. Bu seçimlik hareketlerden "yurt dışına çıkartmak" bağlı hareketli, "çeşitli işlemlere tabi tutmak" ise serbest hareketli olarak düzenlenmiştir.

6.2.1.1. Yurt Dışına Çıkarma

Kanunda öngörülen ilk seçimlik hareket, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yurt dışına çıkartılmasıdır. Yurt dışına çıkarma, suçtan elde edilen gelirin ülkenin yargı yetkisinin dışına çıkartılarak, başka bir ülkenin egemenlik sahasına sokulması veya uluslararası sulara çıkarma fiilinden ibarettir. Yurt dışına çıkarma kısaca suç gelirlerinin Türkiye Cumhuriyeti devletinin ülkesinin sınırları dışına çıkarma olarak anlaşılmalıdır.¹¹⁵ Kanunun TBMM'nde yasalaşmadan önce, Adalet Alt Komisyonu'ndaki görüşmelerinde, seçimlik hareket 'yurt dışına transfer eden' olarak ifade edilmişken, *transfer etmenin mali sektör kavramı olması ve paranın fiziken*

¹¹⁵ YILMAZ, Sacit; (2011) "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.80, s. 81.

naklini kapsamadığı ifade edildiğinden “yurt dışına çıkararak” olarak değiştirilmiştir.¹¹⁶

Yasa dışı yollardan elde edilen maddi menfaatler genellikle nakit formundadır. Bu nakit paranın yasal mali sistem içerisine sokulması ve bu işlemin tespit edilmemesi adına failler açısından atılacak ilk adım paranın yurt dışına çıkartılmasıdır. Böylelikle nakit para kaynağından uzaklaştırılarak aralarındaki bağ zayıflatılmış olacaktır. Para, çalışmamızın birinci bölümünde ayrıntılı şekilde izah edilen vergi cennetlerine, kıyı bankacılığının yaygın olduğu ülkelere götürülerek mali sisteme sokulacaktır. Suçtan elde edilen ve nakit formunda bulunan para, artık fon halini alacak ve tüm dünya piyasalarında yasal bir şekilde dolaşan fonlara karışacaktır. Sonrasında ayrıştırma ve bütünleştirme aşamalarının tamamlanması ile tekrar ülkeye dönecektir. Ancak döndüğünde para nakit formundan kurtulmuş, failere yasal bir gerekçe kazandırmış, kısacası aklanmış olacaktır.

Yurt dışına çıkarma seçimlik hareketinde, suçtan elde edilen gelirin ülkenin hukuksal kontrolünden çıkartılarak, yurt dışına her türlü fiziksel transferinin sağlanması ile suçun hareket unsuru tamamlanmış olacaktır. Gelirin yurt dışına çıkartılması suçun hareket unsuru açısından yeterli olup ayrıca çeşitli işlemlere tabi tutulmasına gerek yoktur. Bu durum aklama suçunun seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Madde gerekçesinde de “söz konusu suç seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır” denilmektedir.

Suç gelirlerinin yurt dışına çıkarılması “bağlı hareketli” bir suç tipidir, çünkü suçun yasal tanımında hareketin nasıl gerçekleştirileceği açık bir şekilde gösterilmiştir. Buna göre yurt dışına çıkarma hareketi, ancak suç gelirlerinin ülke sınırlarının dışına çıkartılması suretiyle gerçekleşecektir.

Ceza hukukunun yer bakımından uygulanmasında ülke kavramı, gerçek anlamda ülke ve farazi anlamda ülke olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçek anlamda ülke, bir devlete ait olan toprakların yani kara ülkesinin yanında, devletin sınırları içerisinde yer alan gölleri, nehirleri, iç suları, kara sularını ve bunlar üzerindeki hava

¹¹⁶ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.460.

sahasını da kapsamaktadır. Farazi anlamda ülke ise devletin savaş gemileri ile açık denizlerde bulunan ticaret gemileri, askeri uçaklar ve uluslararası hava sahasında olan sivil uçakları kapsamaktadır. Uluslararası hukuktaki “Ülke” kavramı ile de yukarıda zikredilen hususlar kastedilmektedir.¹¹⁷

Doktrinde bazı yazarlar tarafından farazi ülkenin ‘yurt dışına çıkarma’ seçimlik hareketi yönünden değerlendirilmemesi gerektiği ifade edilse de ne madde metninde ne de madde gerekçesinde böyle bir ayrımın belirtilmemesi ve Türk Ceza Kanunu’nun 8. Maddesinde hangi hallerde suçların Türkiye’de işlenmiş sayılacağına açıklanması nedeniyle bu hususta da gerçek ve farazi ülke kavramlarının genel hükümlerde açıklandığı şekilde ele alınması gerektiği kanaatindeyiz.

Sonuç olarak suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri Türkiye Cumhuriyeti devletinin hukuksal anlamda egemenlik ve yaptırım gücünün son bulduğu ve sınırının bittiği kabul edilen farazi anlamdaki ülkeyi terk ettiği anda TCK’nın 282. Maddesinin 1. Fıkrasındaki suçun seçimlik hareketlerinden birincisi olan “yurt dışına çıkarma” hareketi maddi unsuru gerçekleşmiş olacaktır.¹¹⁸

6.2.1.2. Çeşitli İşlemlere Tabi Tutma

TCK’nın 282. Maddesinde düzenlenen ikinci seçimlik hareket “çeşitli işlemlere tabi tutma”dır. Her ne kadar Kanun seçimlik hareketi çok geniş bir biçimde tanımlasa da belirli bir amaçla işlenmesini zorunlu kılmıştır. Buna göre; çeşitli işlemlere tabi tutma fiilinin aklama suçuna vücut verebilmesi için failde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği hususunda kanaat uyandırmak amacının bulunması gerekmektedir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ikinci seçimlik hareketi olan ‘çeşitli işlemlere tabi tutma’ fiili serbest hareketli bir suçtur. Kanun koyucu, böylelikle herhangi bir hareketi kanunda tanımlamayı belirli bir amaçla işlenen her hareketi suç olarak kabul etmiştir. Burada önemli olan hukuka uygun bulunmayan bir hareketin oluşumuna kasten neden olunmasıdır. Bu yönüyle aklama

¹¹⁷ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.462.

¹¹⁸ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.71.

suçunun belirli sayıda işleme şekli yoktur. Mevzuata, teknolojik gelişmelere, ülkeden ülkeye ve failerin yaratıcılığına göre sınırlandırılmayacak tipte işlenebilmektedir.

Her ne kadar çeşitli işlemlere tabi tutma ifadesi ile çok geniş bir tanımlama yapılmış olsa da failerin her hareketinin tek tek sayılması yerine genel bir tanımlama ile suçun belirlenmiş olması, aklama suçu ile mücadelede bakımından daha etkin bir yaklaşım getirilmesini sağlamıştır. Aklama suçu yapısı itibariyle karmaşık, çok boyutlu ve her geçen gün failerin kendini yenileyebildiği bir suç türüdür. Dolayısıyla kanunun kazuistik bir yöntemle hazırlanması halinde suçla mücadelede belirli bir süre sonra beklenen etkiyi yaratamaması ve zamanın gerisinde kalması söz konusu olacaktır. Bu nedenle kanun koyucu failin amacını tanımlayarak bu doğrultuda yaptığı her eylemi suç kapsamına almıştır. Çünkü aklama suçunun her failinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği hususunda kanaat uyandırmak amacı olacağından, çalışmamızın birinci bölümünde ‘Başlıca Karapara Aklama Teknikleri’ başlığı altında açıklanan yöntemlerin hangisi kullanılırsa kullanılсын suçun maddi unsuru oluşacaktır.¹¹⁹

6.2.2. Netice

Suçun maddi unsurlarından ikincisi neticedir. Netice, hareketten doğan bir sonuçtur ve fail tarafından gerçekleştirilen fiilin dış dünyada meydana getirdiği değişiklik olarak tanımlanmaktadır. Ancak meydana gelen değişikliğin suç olarak kabul edilebilmesi için kanuni tanımında belirtilen değişikliğin meydana gelmesi gerekmektedir.¹²⁰ Aklama suçu ise bir soyut tehlike suçudur. Bu niteliği itibariyle failin gerçekleştirdiği eylemin dışında, ayrıca zararın yani dış dünyadaki bir neticenin doğması aranmamaktadır. Buna göre aklama suçunun oluşması için, aklama amacıyla

¹¹⁹ Kanun koyucu ‘çeşitli işlemlere tabi tutma’ ifadesini kullanarak genel bir tanımlama yapmış olsa da, somut olaylarda mahkemenin vereceği gerekçeli kararda, gelirin tam olarak hangi işlemlere tabi tutulduğu, öncül suçla ne gibi bir bağlantısının olduğu şüpheye yer vermeyecek şekilde belirtilmelidir. **Yargıtay 5. CD’nin 2016/4577 Esas ve 2016/9619 Karar sayılı ilamında** “...ayrıca iddia ve kabule göre dava konusu malvarlığı değerlerinin hangi öncül suçtan kaynaklandığı ve gayri meşru kaynağını gizleyerek meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla ‘hangi işlemlere tabi tutup’ aklama suçunu işlediği, dolandırıcılık suçlarından elde edilen paralarla, edinilme tarihleri de gösterilmek suretiyle malvarlığı hareketleri arasında somut ilişkinin nasıl kurulduğu da açıklanmadan eksik incelemeyle karar verilmesi bozmayı gerektirmiş” demek suretiyle de bu hususa dikkat çekmiştir.

¹²⁰ KAYA, Vefa; a.g.e. s.18.

suç tipinde tanımlı seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi yeterli olup, aklama işleminin tamamlanmasına gerek yoktur.

TCK'nın 282. Maddesindeki aklama suçunun gerçekleşmesi için kanunda tanımlanan fiillerin icrasının yanında ayrıca bir neticenin de gerçekleşmesine gerek yoktur. Kanun koyucu kanun metninde bir neticeye yer vermemiştir. Ceza hukukunda netice mutlaka maddi bir olgu değildir. Sadece belirli bir hareketin veya ihmalin gerçekleştirilmesiyle tamamlanan suçlara sırf hareket suçları olarak adlandırılmaktadır. Aklama suçu da neticesiz suçlardandır. Böylelikle aklama suçunun oluşumunda netice unsurunun aranmaması, bu suçun yalnızca hareketin gerçekleşmesiyle tamamlanacak olması dikkate alındığında, aklama suçunun 'sırf hareket suçu' olduğu da söylenebilecektir.¹²¹

6.2.3. İlliyet Bağı

Ceza hukukunda belirli bir hareket sonucunda neticenin gerçekleşmesi tek başına yeterli olmayıp aynı zamanda hareket ile netice arasında uygun bir nedensellik bağının da bulunması gerekmektedir. Neticenin failin hareketinin sonucu olarak ortaya çıkması gerekir. Bu bağlamda nedensellik bağı, hareket ile meydana gelen netice arasındaki bağlantıyı ifade etmektedir.¹²²

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu ise normatif olarak neticenin gerçekleşmesinin aranmadığı bir suç tipidir ve bu anlamda sırf hareket suçudur. Suçun yasal tanımında kanun koyucu tarafından ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmadığından, TCK'nın 282. Maddesinin 1. Fıkrasında düzenlenen suç tipinde hareketle netice arasında bulunması gereken nedensellik bağı bulunmamaktadır.

6.3. Manevi Unsur

Manevi unsur, suçun subjektif unsuru olarak da ifade edilmektedir. Bu anlamda suçun zorunlu unsurları arasında manevi unsur da bulunmaktadır. Herhangi bir suçtan failin sorumlu tutulabilmesi için suç konusu failin faile isnat edilebilmesi

¹²¹ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.77.

¹²² HAKERİ, Hakan; a.g.e. 168.

gerekmektedir. Yani fail ile işlenen fiil arasında bir bağ bulunmalıdır. Suç teorisinde suçun manevi unsuru olarak ifade edilen bu bağ oluşmadan, gerçekleştirilen davranış ceza hukuku anlamında eylem niteliğini taşımaz ve dolayısıyla bir suçun oluşumuna vücut vermez.¹²³ Nitekim TCK'nın 21. maddesi 1.fıkrasında "suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır..." şeklindedir.

Failin cezalandırılabilmesi için, hukuka aykırı olan ve tipikliği kanunda tanımlanmış olan fiili kusurlu davranışıyla gerçekleştirmiş olması, fiilin, kast veya taksir yoluyla faile bağlanabilir olması gereklidir. Failde kusur yoksa fiil de cezalandırılmaz kuralının bir sonucu olarak failde kast veya taksir yoksa fiil cezalandırılmaz.

6.3.1. Kast ve Taksir Yönünden Değerlendirme

İşlenen fiil ile kişi arasındaki manevi bağ olan suçun manevi unsuru, kast ve taksir olarak iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Suçun kanuni tanımındaki unsurlarının bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olarak ifade edilen kast, failin suçu gerçekleştirmeye yönelik gösterdiği istektir. Taksir ise, failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışı neticesinde bir suçun yasal tanımındaki neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Ceza hukukunda asıl olan kastın varlığıdır. Kast kural, taksir ise istisnadır. Yasada açıkça suçun taksirle işlenebileceğinin belirtilmediği durumlarda, suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.¹²⁴

5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinin 1. Fıkrasında düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunun manevi unsurunu kast oluşturmaktadır. Failin, kanunda tanımlanan eylemleri bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi halinde aklama suçunun oluşması söz konusu olacaktır. Taksirle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesi ise mümkün değildir. Viyana ve Strazburg Konvansiyonlarında da suçun manevi unsuru olarak

¹²³ HAKERİ, Hakan; a.g.e. 192.

¹²⁴ KAYA, Vefa; a.g.e. s.21.

kasta vurgu yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte aklama suçu, kendisini oluşturan seçimlik hareketlere göre manevi unsur yönünden farklılıklar göstermektedir.

Aklama suçunun birinci seçimlik hareketi olan “yurt dışına çıkarma” fiili, yalnızca genel kastla işlenebilen bir suçtur. *Bu suçun unsuru kasttır ve genel suç işleme kastının varlığı yeterlidir.*¹²⁵ Yani yasadışı yollardan elde edildiğini bildiği malvarlığı değerini yurt dışına çıkararak fail, 282. Maddede düzenlenen suçu işlemiş olacaktır. Bu seçimlik hareket yönünden genel kast yeterlidir. Ayrıca herhangi bir saik ya da maksat içeren özel kastın varlığını aramaya gerek yoktur.¹²⁶

Aklama suçunun ikinci seçimlik hareketi olan “çeşitli işlemlere tabi tutma” fiilinde ise, genel kast yeterli olmayıp ayrıca failde özel kastında bulunması gerekmektedir. Çeşitli işlemlere tabi tutma fiilinde önemli olan, fiilin gerçekleştirildiği sırada fail tarafından güdülen amacın ne olduğudur. Bir başka deyişle suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin, *gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak* maksadının failde bulunması gereklidir.¹²⁷

6.3.2. Olası Kast Yönünden Değerlendirme

Doğrudan kastta fail, suçun tüm unsurlarını düşünmüş, hareketi ve neticeyi öngörmüş ve bunlara rağmen suçun tanımında yer alan eylemi gerçekleştirmiştir. *Doğrudan kastta belirli netice veya neticeler fail tarafından istenmekte; irade, düşünülen, öngörülen ve bilinen bir sonucu gerçekleştirmektedir.* Olası kastta ise, fail yine gerçekleştireceği fiilin sonuçlarını öngörmekte ancak sonuç, fail tarafından muhtemel kabul edilmektedir. Doğrudan kastta neticenin gerçekleşmesine yönelik bir kesinlik vardır. Olası kastta ise neticenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ihtimal dahilindedir. Fail, bu ihtimali göze alarak hareketini tamamlamaktadır. Aklama suçu genel olarak doğrudan kastla işlenebilmekle birlikte, TCK'nın 21. Maddesinin 2. Fıkrasında “*kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini*

¹²⁵ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.80.

¹²⁶ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.123.

¹²⁷ YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.87.

*öngörmesine rağmen, fiili işlemesi” olarak tanımladığı olası kast halinde de aklama suçu mümkün olabilmektedir.*¹²⁸

Aklama suçu her iki seçimlik hareket yönünden de doğrudan kast ile işlenebilecektir. Ancak failin, aklama suçuna konu edilen malvarlığı değerinin, suçtan kaynaklanmış olabileceğini öngörmesine rağmen buna kayıtsız kalarak suçun kanuni tanımındaki maddi unsuru gerçekleştirmesi halinde olası kast ile aklama suçunu işlemiş olacaktır. *Örneğin; dış görünüşü itibariyle orta halli bir kişinin getirdiği bir çanta dolusu nakit parayı yurt dışına çıkararak tır şoförü, söz konusu kişinin bu paranın sahibi olamayacağı, yasal yollardan bu parayı kazanamayacağını öngörmesine rağmen maddi hareketi gerçekleştirmesi halinde diğer unsurların da varlığı şartı ile suç olası kast ile işlenmiş olacaktır.* Tır şoförünün, getirilen paranın kesin olarak suçtan kaynaklandığını bilmesine gerek yoktur, bunu öngörmesine rağmen icra hareketlerini gerçekleştirmesi durumunda suç olası kast ile işlenmiş olmaktadır.¹²⁹

4208 sayılı kanun döneminde de karapara aklama suçunun taksirle işlenmesi mümkün olmayıp manevi unsurunu kast oluşturmaktaydı. Kanun koyucu uzun bir liste halinde saymış olduğu eylemlerin bazılarında yine genel kastı yeterli görmeyip özel kastın varlığını aramıştır. Örneğin “meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme” fiilinde, “meşruiyet kazandırma” bir saik olarak karşımıza çıkmakta ve bu niteliğiyle özel kast olmaktadır.

6.4. Hukuka Aykırılık Unsuru

Fail tarafından gerçekleştirilen ve dış dünyada bir etki meydana getiren eylemin, ceza hukuku açısından dikkate alınabilmesi ve cezalandırılabilmesi için *haksız, yani hukuka aykırı ve kusurlu* olması gerekir. Ceza hukukunda her hareketin değil, yalnızca yasadaki tipe uygun olan hareketin önemi vardır. Bu bağlamda hukuka aykırılıktan anlaşılması gereken, ceza yasalarında suç olarak tarif edilen ve tipik olan fiilin, hukuk düzenince meşru kabul edilmemesidir.¹³⁰

¹²⁸ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.467.

¹²⁹ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.468.

¹³⁰ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.440.

Suçun yapısal unsurlarından biri olan ve genel olarak bir hakkın ihlali anlamına gelen ‘hukuka aykırılık unsuru’nu ortadan kaldıran sebeplere “Hukuka Uygunluk Sebepleri” adı verilmektedir. Hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde, hukuk düzeni tarafından kabul edilen ve ceza hukuku bakımından tipik olan fiilin, hukuka aykırılık unsuru ortadan kaldırılmak suretiyle hukuka uygun halde bulunması söz konusu olmaktadır. *Hukuka uygunluk nedenleri esas itibariyle fiil gerçekleştirilirken var olan ve fiilin hukuka uygun olarak doğmasına neden olan hallerdir. Dolayısıyla hukuka uygunluk nedeni fiili sonradan hukuka uygun hale getirmez. Fiil zaten hukuka uygundur.*¹³¹

Hukuka uygunluk sebeplerinin gerçekleşmesi halinde fiil Ceza Kanununa göre tipik olmasına rağmen başka düzenleme ile hukuka uygun hale geldiği için failin cezalandırılması mümkün olmamaktadır. Hukuka uygunluk nedenlerinin kaynağı, yalnızca ceza hukuku olmayıp, bir bütün olarak hukuk düzeninin kendisidir. Yani hukukun herhangi bir alanında belirli bir eylem açıkça hukuka uygun kabul edilirse, ceza hukuku anlamında da hukuka uygun kabul edilmek durumundadır. Hukuka uygunluk nedenleri genel olarak 5237 sayılı TCK’nın 24 ve 26. Maddeleri arasında düzenlenmiştir.¹³²

Ceza Kanununun ilgili maddesinde tanımlanarak tipik hale gelen fiiller açısından, kanun hükmünün yerine getirilmesi, yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi, meşru müdafaa, hakkın kullanılması veya ilgilinin rızasının varlığı söz konusu ise kanunlarla güvence altına alınan bu hakların mevzuatlar çerçevesinde usulüne uygun olarak kullanılması neticesinde bu suç tipi gerçekleşmemiş olacaktır. Ancak TCK’nın 282. Maddesinin 1 ve 2. Fıkrasında tanımlanan suç tiplerinde, aklama suçunun arz ettiği özellik nedeniyle hakkın kullanılması veya ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanamayacağı açıktır. Çünkü hukuk düzenince aklama fiiline yönelik bu yönde tanımlanmış herhangi bir hak bulunmamaktadır. Ayrıca ilgilinin rıza göstermesi de suçun mağdurunun kamu olması nedeni ile mümkün

¹³¹ AKYAZAN, Ahmet Emrah; (2006) 5237 Sayılı TCK’da Hukuka Uygunluk Sebepleri, Ankara Barosu Dergisi S.2006-1, s.77-79.

¹³²ÖNEL, Süleyman; Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenlerde Sınırın Aşılması, http://www.teias.gov.tr/eBulten/hukuk/ceza_sorumlulu%C4%9Funu_kaldiran_nede.htm , s.1.

değildir. Meşru savunma halinin uygulanması ise hayatın olağan akışı gereği çok düşük bir ihtimaldir. Aklama suçu açısından yalnızca TCK'nın 24. Maddesi hükmü çerçevesinde 'kanun hükmünün yerine getirilmesi' veya 'yetkili merciin emrinin yerine getirilmesi' hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanması olası görünmektedir.¹³³

Nitekim kanunun bir hükmünü yerine getirmek veya yetkili bir merciinin verdiği kanuna uygun bir emri yerine getirmek amacıyla 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesi 1. ve 2. Fıkrasında düzenlenen tipik fiillerin gerçekleştirilmesi durumunda suç unsuru oluşmayacaktır.

7. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ VE ÖZEL GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

7.1. Suçun Nitelikli Halleri

Ceza normunda öncelikle bir suçun maddi ve manevi unsurlarını içeren, tipikliğin oluşturulduğu temel hali tanımlanmaktadır. Temel norm tanımlandıktan sonra buna ek olarak ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere de yer verilmektedir. TCK'nın cezanın artırılması veya hafifletilmesi gereken nedenleri 'suçun nitelikli halleri' olarak (Md.30/2, 61/4)¹³⁴ ifade edilmektedir.¹³⁵

Suçun nitelikli halleri, suçun oluşumunu etkilemeyen yani suçun unsurları içerisinde bulunmayan ancak kanun koyucu tarafından tanımlanması halinde temel cezanın artırılmasını veya hafifletilmesini gerektiren, suçun hukuki niteliğini değiştirmeyen nedenlerdir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunda kanun koyucu iki ağırlatıcı neden ve bir de cezasızlık hali düzenlemiştir. Buna göre; failin konumu dikkate alınarak düzenlenen 'suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi', 'suçun belli bir meslek sahibi tarafından bu mesleğin icrası sırasında ve bunun sağladığı

¹³³ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.84.

¹³⁴ TCK'nın 30. Maddesinin 2. Fıkrası; "Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır."

TCK'nın 61. Maddesinin 4. Fıkrası; "Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır."

¹³⁵ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.86.

kolaylıktan faydalanılarak işlenmesi’ ve ‘suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi’ nitelikli halleri cezayı ağırlatıcı niteliktedir. Ayrıca 282. Maddenin 6. Fıkrasında; “*Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükümlenmez*” denilmek suretiyle etkin pişmanlık hali de tanımlanmıştır.

TCK 282. Madde ile, 4208 sayılı kanun dönemindeki pek çok ağırlatıcı neden kanun metnine alınmamıştır. Karaparanın terör suçundan elde edilmiş olması veya terör suçuna kaynak sağlamak amacıyla işlenmesi hali, şiddet, tehdit veya silah kullanılarak işlenmiş olması halleri ağırlatıcı neden olarak düzenlenmemiştir.¹³⁶

7.1.1. Ağırlatıcı Sebepler

7.1.1.1. Suçun Kamu Görevlisi veya Belli Bir Meslek Sahibi Kişi Tarafından İşlenmesi

Aklama suçunun ilk ağırlatıcı nedeni failin sıfatına bağlı bir nedendir. TCK’nın 282. Maddesinin 3. Fıkrasında “*bu suçun, kamu görevlisi tarafından...*” işlenmesi ifadesi ile, suç failinin kamu görevlisi olması hali ağırlatıcı neden olarak düzenlenmiştir. Bu noktada kamu görevlisi kavramının içerisine kimlerin dahil olacağı önem arz etmektedir. TCK’nın 6. Maddesinin 1. Fıkrası (c) bendine göre; “*Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*” olarak tanımlanmıştır.¹³⁷ Her ne kadar madde metninde belirtilmese de madde gerekçesinde belirtildiği üzere; Söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi hâlinde cezanın yarı oranında artırılacağı anlaşılmaktadır.

Aklama sürecinin karmaşık ve profesyonel bir hal alması sonucu, failin belli bir meslek sahibi olması durumunun da ağırlatıcı nedenin uygulanmasını gerektirecek bir hal olarak düzenlenmesine neden olmuştur. Ancak madde de meslek mensubunun

¹³⁶ DEĞİRMENÇİ, Olgun; a.g.e. s.477.

¹³⁷ YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.87, s.90.

sahip olması gereken nitelikler belirtilmemektedir. “Belli meslek sahibi” ifadesi ile, mesleki bilgileri ve uzmanlık alanları nedeniyle aklama fiilinin işlenmesine daha kolay katılabilecek kişiler kastedilmektedir. Bu noktada doktrinde hâkim olan görüş, tüm mesleklerin değil yalnızca sağladığı kolaylıklar ile aklama fiilini kolaylaştıran mesleklerin ağırlatıcı neden olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir. Özellikle uluslararası ticaret, muhasebe, bankacılık ve sermaye piyasası alanlarında uzmanlaşmış kişiler bu kapsamda değerlendirilmelidir. Ayrıca belli mesleğe sahip kişinin, aklama fiilini mesleğinin icrası ve mesleğinin sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle gerçekleştirmesi ağırlatıcı nedenin uygulanabilmesi bakımından gereklidir.¹³⁸

7.1.1.2. Suçun Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmiş Olması

TCK’nın 282. Maddesinin 4. Fıkrası; *“Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır”* şeklindedir. Aklama suçunun ağırlatıcı nedeni olarak kastedilen örgüt ile, TCK’nın 220. Maddesinde düzenlenen örgüt, aynı anlamdadır. Suç işlemek amacıyla oluşturulan örgütün özellikle aklama suçunun işlenmesi amacıyla kurulmasına gerek yoktur. Örgütün yapısı, üye sayısı, kendi içinde hiyerarşisinin bulunması ve aklama suçunu işlemeye elverişli olması yeterlidir. Ayrıca örgütün bu unsurların dışında, Yargıtay CGK’nun 03/04/2007 tarih, 2006/10-253 Esas ve 2007/80 Karar sayılı ilamındaki tanımı yapılan “örgüt” kavramının unsurlarını da taşımaktadır.¹³⁹ Söz konusu karara göre; TCK’nın 220. Maddesi kapsamında bir örgütten söz edebilmek için; *“örgütün üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmese bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibariyle devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır. Örgüt yapılanmasında işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibariyle somutlaştırılması mümkün, ancak zorunlu değildir. Soyut olarak sanık sayısının üç kişi*

¹³⁸ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.477.

¹³⁹ YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.90.

veya daha fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir.”

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması nitelikli halinin uygulanabilmesi için yalnızca aklama suçunun bu kapsamda kalması yeterli olup ayrıca öncül suçun da örgüt tarafından işlenmesine gerek yoktur. Bu noktada önemli bir başka husus ise; söz konusu nitelikli halin uygulanabilmesi için aklama suçunun faillerinin ayrıca suç örgütü kurucusu ya da üyesi olmaktan dolayı bir mahkûmiyet kararının bulunmasına gerek olmayışıdır. Öncül suç başlığı altında yapılan açıklamalara benzer olarak, örgüt hakkında da mahkeme nispi bir muhakeme yoluyla nitelikli halin uygulanıp uygulanmayacağına karar verecektir. Ancak örgüt nedeniyle açılmış bir başka dava bulunması halinde, bu davanın sonucunun bekletici mesele yapılarak beklenmesi gerekmektedir.

Ayrıca madde gerekçesinde belirtildiği üzere; bu suçtan dolayı verilecek artırılmış ceza, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı ayrıca cezalandırılmaya engel teşkil etmemektedir.

7.2. Cezasızlık Hali

Kanunda tipikliği tanımlanan bir fiili gerçekleştiren kimseye, bazı şartların gerçekleşmesi durumunda ceza verilmemekte ya da cezasında indirim yapılmaktadır. Bu durumda suç, tüm unsurlarıyla oluşmuştur ancak cezayı kaldıran kişisel cezasızlık halinin mevcut olması nedeniyle faile ceza verilmemektedir. Cezayı kaldıran kişisel cezasızlık hali olarak TCK’nda etkin pişmanlık haline yer verilmiştir.¹⁴⁰

282. Maddenin 6. Fıkrasında aklama suçu bakımından düzenlenen bir etkin pişmanlık hali bulunmaktadır. Buna göre; bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz. Yasadaki düzenlemeye göre

¹⁴⁰ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.624.

etkin pişmanlık hali, cezayı kaldıran kişisel cezasızlık sebebi olarak kabul edilmektedir.

Madde gerekçesi de şu şekildedir; *Maddenin beşinci fıkrasında bu suçla ilgili etkin pişmanlık hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini gizleme nedeniyle kovuşturma başlamadan önce, bu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu suç nedeniyle cezaya hükmolunmayacaktır.* Burada dikkat edilmesi gereken husus, aklama suçu ile ilgili etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, kişinin bu suç nedeniyle hakkında henüz soruşturma başlamadan önce veya soruşturma başlamış ise henüz kovuşturma başlamadan önce söz konusu gelirin ele geçirilmesini sağlamalı veya bulunduğu yeri yetkili makamlara söyleyerek ele geçirilmesini kolaylaştırmalıdır.

Madde metnindeki ele geçirme ifadesi ile kastedilen, CMK'nın 123. Maddesinde tanımlandığı şekilde; *"ispat aracı olarak görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri"* nin muhafaza altına alınmasıdır. TCK 54 ve 55. Maddeleri gereğince müsaderenin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylelikle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, kovuşturma başlamadan önce muhafaza altına alınmasını, el konulmasını veya müsaderesini sağlayan kişi hakkında cezaya hükmolunmayacaktır.

Ele geçirmenin yanı sıra suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin bulunduğu yeri yetkili makamlara haber veren kişi de cezasızlık halinden yararlanacaktır. Elbette ki haber verilen makamın soruşturma mercileri veya kolluk kuvvetleri olması gerekmektedir. Ayrıca her türlü verilen haberin değil yalnızca malvarlığı değerinin yakalanmasının kolaylaştırılmasına yönelik haberler cezasızlık halinin içerisinde değerlendirilecektir.

7.3. Özel Görünüm Biçimleri

7.3.1. Teşebbüs

TCK'nın 35. Maddesine göre teşebbüs, kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp elinde olmayan nedenlerle

tamamlayamaması halinde sorumlu tutulabilmesini ifade etmektedir. Teşebbüs aşamasında kalmış suçlarda, yasada tanımlanmış unsurlardan icra hareketinin eksik olması söz konusudur. Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarının indirilerek ceza tayini yoluna gidilmesi durumu söz konusu olmaktadır.¹⁴¹

Teşebbüsün söz konusu olabilmesi için suçun, kasten işlenebilen bir suç olması ve failin, hazırlık hareketi aşamasından geçerek kasıtlı suçun icrasına elverişli hareketlerle başlaması ancak neticenin henüz gerçekleşmemiş olması gereklidir. Netice gerçekleşirse artık tamamlanmış suçun cezası verilecektir. Failin fiili elinde olmayan nedenlerle kesintiye uğramalı ve netice gerçekleşmemiş olmalıdır. Ayrıca taksirli suçlara da teşebbüs etmek mümkün değildir.

TCK'nın 282. Maddesinde düzenlenen aklama suçunun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Çünkü yasal tanımında ayrıca bir neticenin gerçekleşmesinin aranmadığı aklama suçunda, yurt dışına çıkarma ya da çeşitli işlemlere tabi tutma hareketlerinin belirli bir aşamada kesilmesi hali karşımıza çıkabilmektedir. Bununla birlikte aklama suçu, 'teşebbüs' açısından özel bir durum arz etmemekte ve teşebbüs konusunu ceza hukukunun genel ilkelerine bırakmaktadır.¹⁴²

Aklama suçunda tanımlanmış bulunan seçimlik hareketleri, teşebbüs yönünden incelemek gerekirse; *yurt dışına çıkarma* hareketi bakımından icra hareketlerine başlanması ile suç yoluna girildiğinden suça teşebbüs de bu aşamadan sonra söz konusu olacaktır. Failin, malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkaramadan önce yakalanması durumunda malvarlığı değerleri yurt dışına çıkarılmadığı için suç tamamlanmamış olmakta ve teşebbüs aşamasında kalmaktadır. Örneğin, suçtan elde edilen gelirin yurt dışına çıkarılması için bir ulaşım aracına yüklenmesi ile icra hareketi başlamış ve henüz ülke sınırlarını terk etmediği süre içerisinde yakalanması halinde teşebbüs mümkün olacaktır. Elektronik transferlerde ise buna ilişkin talimatın

¹⁴¹ KAYA, Vefa; a.g.e. s.24.

¹⁴² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.599.

verilmesi ile icra hareketi başlayacak ve son işlemin yapılma anına kadar yakalanması sonucunda teşebbüs uygulaması söz konusu olacaktır. *Çeşitli işlemlere tabi tutma* hareketi bakımından ise failin kastının hangi işlemi gerçekleştirmeye yönelik olduğunun tespiti ve o icra hareketi tamamlanıncaya kadar gerçekleştirilen tüm işlemleri icra hareketi olarak kabul etmek gerekecektir.¹⁴³

7.3.2. İştirak

Suçta iştirak, suçun yasal tanımında bir zorunluluk bulunmamasına rağmen birden çok kişinin anlaşarak birlikte suç işlemesi halidir. İştirak yasada tanımlanan suçun işlenmesine katılma olarak kendini göstermekte ve bu anlamda suçun yasal tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu tutulmaktadır. Aynı şekilde suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulmaktadır.

Aklama suçu özgü bir suç değildir ve herkes tarafından işlenebilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarakta aklama suçuna iştirak mümkün olmaktadır. Genel olarak aklama suçu tek bir kişi tarafından gerçekleştirileceği gibi, teşekkül halinde de gerçekleştirilebilir. Ancak uygulamada suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu genellikle organize bir şekilde birden çok kişinin katılımıyla işlenmektedir.

Suçta iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her bir fail, kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılmaktadır. Suçta iştirakten sorumlu tutulabilmek için suça elverişli hareketlerle başlanması yani suçun teşebbüs aşamasına gelmiş olması gerekmektedir. Aklama suçunu işleyen kimseyi suç işlemeye teşvik eden, suç işleme kararını kuvvetlendiren veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat eden kişi de yardım eden sıfatıyla sorumlu olacaktır. Suçun nasıl işleneceği konusunda yol gösteren şahıslar (bankacı, denetçi, hukukçu gibi profesyonel meslek sahipleri) de yardım eden sıfatıyla suça iştirak etmiş olacaklardır. Bu bağlamda aklama suçuna iştirak mümkündür ve uygulamada sıkça karşılaşılmaktadır. TCK'nın 282/1.

¹⁴³ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.473.

Maddesindeki suç bakımından suça iştirakte herhangi bir özellik bulunmamaktadır. TCK 37, 38, 39 ve 40. Maddelerindeki iştirake ilişkin genel kurallar burada da uygulanacaktır.¹⁴⁴

7.3.3. İçtima

Normal olarak bir kişi kaç kez ceza kanununu ihlal etmişse ortada ihlal sayısınca suç vardır ve her bir suçla ilgili kanunda tanımlanan ayrı cezalar verilir. “*Kaç fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır.*” Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan bu kuraldan çıkan önemli bir sonuç, içtimanın “suçların içtimayı ve cezaların içtimayı” şeklinde ikiye ayrılması ve gerçek içtima olarak kabul edilen cezaların içtimasının kural, suçların içtimasının ise istisna olduğudur.¹⁴⁵

Ceza hukukunda fail, ihlal ettiği her bir ceza normundan ayrı ayrı sorumlu tutulur. Her suç için verilecek ceza ayrı hesaplanır ve verilen cezalar toplanarak infaz edilir. Yapılan bu işleme cezaların içtimayı veya gerçek içtima denir. Cezaların içtimayı, Ceza Kanunumuzda açıkça düzenlenmemiştir. Gerçek içtima olarak ifade edilen her suç için ayrı cezanın verilmesi halinin yanında bu konuda kimi özel hükümler de mevcuttur. Bu özel hükümler suçların içtimayı başlığı altında 5237 sayılı TCK’da yerini almıştır.

Ceza sorumluluğunu daraltan suçların içtimasında genel kural, kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza olması gerektiği şeklindedir. TCK’nın Birinci Kitap, İkinci Kısım, Beşinci Bölümde, “Suçların İçtimayı” adı altında, 42. Maddede bileşik suç, 43. Maddede zincirleme suç ve 44. Maddede fikri içtima kurallarına yer verilmiştir.¹⁴⁶ Bu anlamda biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denmekte ve bu tür suçlarda gerçek içtima hükümlerinin uygulanamayacağı ifade edilmektedir.

¹⁴⁴ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.91.

¹⁴⁵ KOCA, Mahmut; ÜZÜLMEZ, İlhan; (2016) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara, s.486

¹⁴⁶ HAFIZOĞULLARI, Zeki; ÖZEN Muharrem; (2012) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, USA Yayıncılık, Ankara, s.374.

Suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, zincirleme suç söz konusu olmakta ve fail hakkında bir cezaya hükmedilmekte ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak uygulanmaktadır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılmaktadır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu kuralın uygulanacağı belirtilmektedir. Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da bu kural geçerli olmaktadır. Bu kurala bir istisna getirilmekte olup, buna göre kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu kuralın uygulanmayacağı belirtilmektedir.

İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması söz konusu olmaktadır ki bu durum da fikri içtima olarak ifade edilmektedir. TCK'nın Genel Hükümler kısmında düzenlenen içtima kuralları, aklama suçu açısından da geçerli olacaktır.

Aklama suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Seçimlik hareketlerden herhangi birinin icra edilmesi ile suç tamamlanacaktır. Birden fazla seçimlik hareketin icra edilmesi halinde de ortada tek bir suç vardır. Ancak bu durumda hâkim, TCK'nın 61. Maddesinin uygulanmasında temel cezada alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle sonuç cezayı tayin yoluna gidecektir. Söz konusu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi için öncelikle bir öncül suçun varlığı gereklidir. Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçun varlığı ve bu suçtan gelir elde edilmesi, aklama suçunun ön şartıdır. Bununla birlikte aklama suçu, malvarlığı değerinin elde edildiği öncül suçtan ayrı ve bağımsız bir suçtur. Aklama suçunun bağımsız bir suç olmasının sonucu olarak, öncül suçun faili aynı zamanda aklama suçunun da faili ise her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması yoluna gidilecektir.¹⁴⁷

Aklama suçunun zincirleme bir şekilde de işlenmesi mümkündür. Öncül suçtan elde edilen gelirin aklanması farklı zaman diliminde farklı işlemlere tabi tutulabilir. Bu durumun aynı suç işleme kararının icrası kapsamında gerçekleştirilmesi halinde

¹⁴⁷ YILMAZ, Sacit; (2011) "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.87, s.88.

aklama suçu açısından zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir. Örneğin suç gelirlerine yasal bir görünüm kazandırmak amacıyla geliri, döviz bürosunda başka bir ülkenin para birimine çevirmek isteyen fail, bir suç işleme kararının icrası kapsamında belli zaman aralıklarında kısım kısım paraları döviz bürolarında başka ülke paralarına çevirmesi halinde zincirleme suçtan dolayı bir cezaya hükmedilecek ancak bu ceza bir miktar artırılacaktır.¹⁴⁸

Doktrinde tartışmalı bir konu olan aklama suçunun suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması haline değinmek gerekirse; aklama suçunun örgüt faaliyeti içerisinde işlenmiş olması ağırlatıcı neden olarak kanun metninde yer almıştır. Böylelikle TCK'nın 220. Maddesinde düzenlenen suç, TCK'nın 282. Maddesinde düzenlenen aklama suçunun ağırlatıcı nedeni haline gelerek bileşik suç halini almış ve ortaya çıkan durum tek fiil kabul edilerek, faile yalnızca ağırlanmış aklama suçundan ceza verilmesi söz konusu olacaktır. Bu açıklama teorik olarak doğru olmakla birlikte 220. Maddenin 4. Fıkrası karşısında uygulanması mümkün değildir. Çünkü söz konusu fıkra; *“Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükümlenir”* şeklindedir. Bu durumda hem 1. ve 2. Fıkra tanımlanan örgüt kurma veya örgüte üye olma suçundan hem de ayrıca işlenen suçtan cezaya hükmedileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, örgütün suç işlemek amacıyla bir araya gelmiş olması ve bu suçların yanında aklama suçunu da işlemiş olması halinde failerin hem örgüt suçundan hem de aklama suçunun ağırlatıcı halinden cezalandırılması gereklidir.¹⁴⁹

8. YAPTIRIM VE YARGILAMA USULÜ

8.1. Yaptırım

8.1.1. Cezalar

TCK'nın 45. Maddesinde suç karşılığında uygulanabilecek yaptırımlar olarak hapis ve adli para cezasının uygulanacağı öngörülmüştür. Bir suç karşılığında yasada ceza olarak sadece hapis cezası öngörülebileceği gibi, hapis cezası ile birlikte adli para

¹⁴⁸ ÖZER, Mehmet Fatih; a.g.e. s.93.

¹⁴⁹ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.475.

cezasının ya da seçenek olarak hapis ya da adli para cezasının öngörülmesi de mümkündür.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun basit şekli için de hem hapis hem de adli para cezası öngörülmüştür. Maddenin ilk halinde aklama suçunun cezası iki ila beş yıl arasında belirlenmişken 26/06/2009 tarihinde 5918 sayılı yasanın 5. Maddesi ile yapılan değişiklikle son halini almıştır. Buna göre alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu hükümle birlikte suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu karşılığında uygulanacak yaptırım, hapis cezası ve adli para cezası olarak belirlenmiştir.

8.1.1.1. Hapis Cezası

Kişinin özgürlüğünün kısıtlanması suretiyle infaz edilen cezadır. Hapis cezasıyla kişinin tehlikeliliğinin toplumdan soyutlanması ve ıslah olarak yeniden topluma kazandırılması amaçlanır. Ceza hukukunda yer alan hapis cezaları; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası, süreli hapis cezasıdır.

Aklama suçu karşılığında verilen hapis cezası süreli bir hapis cezasıdır. Suçun alt sınırı bir yıldan fazla olduğundan dolayı kısa süreli hapis cezasına seçenek olan yaptırımlara çevrilmesi mümkün olamayacaktır. Hâkim sonuç cezayı tayin ederken somut olayın özelliğine göre cezada indirim gerektiren durumların varlığı veya takdirli indirim nedenlerinin uygulanması halinde dahi ortaya çıkacak sonuç ceza bir yıl veya daha az süreli hapis cezası olamayacaktır. Bu nedenle TCK'nın 50. Maddesinde düzenlenen seçenek yaptırımlara çevrilme hükmü uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Aynı durum hapis cezasının ertelenmesi bakımından da geçerlidir. Kanun metninde yapılan değişiklikten sonra TCK'nın 51. Maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi hükümlerinin uygulanabilmesi neredeyse imkânsız hale

getirilmiştir. Çünkü hâkim cezayı alt sınırdan takdir ederek ve de takdiri indirim nedeni kullansa dahi ceza iki yıl veya altına düşmeyecektir.¹⁵⁰

8.1.1.2. Adli Para Cezası

Gün para cezası sistemini benimseyen 5237 sayılı TCK'ya göre öncelikle faile verilecek sonuç gün sayısı tespit edilecek, ardından failin ekonomik durumuna göre 20 ile 100 TL arasında tespit edilecek bir gün karşılığı değer ile sonuç gün sayısının çarpılması sonucunda adli para cezası ortaya çıkacaktır. Gün sayısı kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde 5 ile 730 gün arasında tespit edilecektir. Aksine hüküm bulunan hallerde üst sınır dikkate alınmayarak, söz konusu maddedeki üst sınır esas alınacaktır.

Aklama suçunun temel hali için yirmi bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. Aklama suçu için adli para cezasının alt sınırı öngörülmediğinden dolayı TCK'nın 52. Maddesi¹⁵¹ gereğince alt sınır beş gün olarak tayin edilecektir. Aynı madde de üst sınır yediyüzotuz gün olarak belirlenmiştir ancak aklama suçunda aksine hüküm olduğu için üst sınır yirmi bin gün olarak kabul edilecektir. Böylelikle 61. Maddeye göre yapılacak temel ceza tayini sonucunda aklama suçunun failine en az 100 TL (5gün x 20 TL) ve en çok 2.000.000 TL (20.000gün x 100TL) adli para cezası verilebilecektir.

TCK'nın 52/4 maddesi gereğince hâkim, faile, adli para cezasını ödeyebilmesi için bir yıla kadar mehil verebileceği gibi, adli para cezasını taksitler halinde ödemesi imkanını da sağlayabilecektir. Ayrıca hâkim kararında, taksitlerden birinin ödenmemesi halinde, taksitlerin tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği ikazına yer verecektir.

¹⁵⁰ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.630.

¹⁵¹ TCK m.52/1: "Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir."

8.1.1.3. Nitelikli Hallerde Artırım

Aklama suçunun ağırlatılmış halinde, ağırlatıcı nedene göre hapis cezasının miktarı değişmektedir. Maddenin 3 ve 4. Fıkralarında suça ait ağırlatıcı nedenler düzenlenmiştir. Buna göre; söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında ve sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi halinde ceza yarı oranında artırılabacaktır. Dolayısıyla, suçu işleyen bir kamu görevlisi veya bankacı, finans sektörü çalışanı, avukat, portföy yöneticisi gibi bir meslek sahibi bir kişi tarafından işlenmesi cezayı artırıcı bir nitelikli haldir. Burada dikkat edilmesi gereken, failin bu niteliklere haiz olması başlı başına bir artırım nedeni olmayıp, failin, görevini icra ederken ve görevinin gerektirdiği birtakım kolaylıkları suçun icrasında kullanmak suretiyle bu suçu işlemesi aranmaktadır.

Yine aynı şekilde; suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek cezanın bir kat artırılması öngörülmüştür. Her iki nitelikli halde de adli para cezasının artırılacağına yönelik bir hüküm olmadığından yalnızca hapis cezasının artırılarak adli para cezasının aynı şekilde uygulanacağı söylenebilecektir.

8.1.2. Güvenlik Tedbirleri

Güvenlik tedbiri, kişinin işlediği suçtan dolayı kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın, fail hakkında ya da suçun konusu ile veya suçun işlenmesinde kullanılan araçla ilgili olarak uygulanan, koruma veya iyileştirme amacına yönelik ceza hukuku yaptırımıdır. TCK'da belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma (Md.53), çocuklara ve akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri (Md.56-57), mükerrirlere özgü güvenlik tedbirleri (Md.58) gibi çok sayıda güvenlik tedbiri düzenlenmiştir. Bunlardan eşya ve kazanç müsaderesi ile tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri, aklama suçu bakımından etkin bir şekilde kullanılan tedbirlerdir.¹⁵²

¹⁵² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.633-634.

8.1.2.1. Müsadere

5549 sayılı “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun”da müsadereye ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Kanun’un 17. Maddesinde El koyma başlığı altında “*aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 128. Maddesindeki usule göre malvarlığı değerlerine el konulabilir*” hükmü düzenlenmiştir. Gerek 5549 sayılı kanunda müsadereye ilişkin hüküm bulunmaması ve gerekse aklama suçunun TCK’nın içerisinde düzenlenmesi nedeniyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 54. ve 55. Maddelerinde düzenlenen eşya ve kazanç müsaderesine ilişkin hükümler, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu için de uygulanacaktır.¹⁵³

TCK’nın 54. Maddesine göre; kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan, suçun işlenmesine tahsis edilen, suçtan meydana gelen eşya ile üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alımı ve satımı suç oluşturan eşya, iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması şartı ile müsadere edilir. TCK’nın 55. Maddesine göre ise; suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar müsadere edilir.

Bu açıklamaların ışığında aklama suçunun işlenmesinde kullanılan ve suçtan meydana gelen eşyalar ile muadil değerlerin müsadere söz konusu olacaktır. Eşya müsadere bakımından kastın varlığı şart olmakla birlikte aklama suçu da yalnızca kastla işlenebilen bir suçtur. Aklama suçunda, suçun konusu öncül suçtan elde edilen malvarlığı değeridir. Söz konusu malvarlığı değeri; somut eşyalar olması halinde eşya müsaderesinin, para veya kıymetli evrak formundaki aklanmış değerler olması halinde ise TCK’nın 55. Maddesinde tanımlanan kazanç müsaderesinin konusunu oluşturacaktır.

Aklama suçunda müsadere bakımından önemli bir hususta muadil değer müsadere edilebilmesidir. TCK’nın 55. Maddesinde *bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar*” denilmek suretiyle eşyanın

¹⁵³ DEĞİRMENÇİ, Olgun; a.g.e. s.492.

ele geçirilmediği durumlarda, onun dönüştürüldüğü değer de müsadere edilebileceği düzenlenmiştir. Aklama suçunun niteliği itibariyle öncül suçtan elde edilen gelir başka formlara sokulmak suretiyle kaynağından uzaklaştırılmaktadır. Bu şekilde gelirin farklı şekillere dönüştürülmesinde dahi müsadere hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün olacaktır.¹⁵⁴ *Aklama suçuna konu edilen değer in eşya olması halinde 54. Maddeye göre, nakdi para olması halinde hem 54. hem de 55. Maddeye göre, kaydi para ve diğer finans araçlarından olması halinde ise 55. Maddeye göre müsadere si mümkündür.*¹⁵⁵

8.1.2.2. Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri

Tüzel kişiler hakkında bir suç faili olamayacaklarından dolayı ceza yaptırım ı uygulanamayacaktır. Ancak bir özel hukuk tüzel kişisi yararına, tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle kasıtlı bir suç işlenmesi halinde tüzel kişi hakkında güvenlik tedbiri uygulanacaktır.

282. maddenin 5. Fıkrası, “*Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur*” şeklindedir. Tüzel kişiler hakkında hangi güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı ise TCK’nın 60. Maddesinde belirtilmiştir. Aklama suçu bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin katılımıyla veya bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenirse, verilen iznin iptaline karar verilebilecektir (TCK m.60/1).

TCK’nın 60/2. Maddesine göre; Müsadere hükümleri özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. Kanunda müsadere hükümlerine gönderme yapılmıştır ancak eşya ya da kazanç müsadere si hakkında bir ayırım yapmamıştır. Dolayısıyla her ikisi de özel hukuk tüzel kişileri bakımından uygulanabilecek güvenlik tedbirlerindedir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere müsadere hükümlerinin uygulanabilmesi için suçun özel hukuk tüzel kişisi yararına işlenmiş olması şarttır. Aksi halde müsadere ye ilişkin hükümler uygulanamayacaktır.¹⁵⁶

¹⁵⁴ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.498.

¹⁵⁵ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.645.

¹⁵⁶ HAFIZOĞULLARI, Zeki; ÖZEN Muharrem; a.g.e. s.514.

8.2. Yargılama Usulü

8.2.1. Soruşturma ve MASAK

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu şikâyete tabi olmayıp re'sen takip edilen bir suçtur. Cumhuriyet Başsavcılıkları doğrudan soruşturma yapmak suretiyle soruşturmanın sonunda iddianame düzenleyebileceklerdir. Aklama suçu bakımından soruşturma; MASAK, emniyet ve savcılık arasında bir iş birliği gerektirmekte ancak 28.05.1999 tarihli Adalet Bakanlığı genelgesi ile soruşturmanın bizzat savcılık tarafından yürütülmesi gerektiği açıklanmıştır. Bu noktada soruşturma aşamasına vereceği katkı nedeniyle Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun konumuna da değinilmesi gereklidir. MASAK, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile kurulmuş ve 17.02.1997 tarihinde faaliyetine başlamıştır. Görev ve yetkileri, 18.10.2006 tarihinde yürürlüğü giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının önlenmesi Hakkında Kanun ile yeniden belirlenmiştir. 5549 sayılı Kanun'un 19. Maddesinde ayrıntılı olarak MASAK'ın görevleri sayılmıştır. Aklama suçu ile mücadele edilmesindeki genel politikaların tespit edilmesinin yanında, aklamanın önlenmesi amacıyla veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmekte önemli görevleri arasında sayılmıştır. MASAK yaptığı araştırma ve inceleme sonucunda aklama suçunun işlendiği hususunda olguların varlığını tespit etmesi halinde, CMK hükümlerine göre gerekli işlemleri yapmak üzere, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunacaktır.¹⁵⁷

Uygulamada daha çok banka ve özel finans kuruluşları tarafından MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunmakta, yapılan inceleme neticesinde de şüpheli bir işlem tespit edilmesi halinde Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmaktadır. Kurul, kendisine yapılan ihbarlar veya resen haberdar olduğu olaylar üzerinde bir ön inceleme yaparak, aklama suçunun işlendiğine dair emareyi saptaması halinde savcılığı devreye sokacaktır. Burada bir nevi başlangıç soruşturması vardır ve savcılık bu soruşturmanın sonucuna göre hazırlık soruşturmasına başlayacaktır.¹⁵⁸

¹⁵⁷ YILMAZ, Sacit; (2011) "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2, s.93.

¹⁵⁸ AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; a.g.e. s.286.

Soruşturma aşamasına katkı sunan bir konumda olsa da MASAK bir yargılama makamı değildir. Yapmış olduğu her bildirim in iddianameye dönüştürülmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Tersinden bakarsak suç şüphesini öncelikle öğrenen Cumhuriyet Savcısının da MASAK'a bir bildirimde bulunması gibi bir zorunluluk yoktur. Ancak aklama suçunun karmaşık ve uzman bilirkişilerden yararlanılmasını mecbur bırakan yapısı nedeniyle MASAK ile çalışılması, olayın iyi analiz edilerek çözümlenebilmesi bakımından mantıklı bir zorunluluk halini almıştır.¹⁵⁹

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturmanın sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya düzenlenen iddianame ve kovuşturma sonucunda verilen gerekçeli karar, söz konusu kararların verildiği ayı izleyen ayın sonuna kadar savcılık veya mahkeme tarafından MASAK'a bilgi verme amaçlı olarak gönderilecektir.

8.2.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

5271 sayılı CMK'nun 3. Maddesi mahkemelerin görevinin kanunla belirleneceğini belirtmektedir. Mahkemelerin görevini belirleyen kanun ise 26 Eylül 2004 tarih ve 5235 sayılı "Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun"dur. 5232 sayılı Kanuna göre Ağır Ceza Mahkemelerinin görevi; "Kanunların ayrıca görevli kaldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis,

¹⁵⁹ YILMAZ, Sacit; a.g.e. s.93. Söz konusu bu mantıklı zorunluluk Yargıtay tarafından da kabul edilerek, MASAK raporu bulunmayan pek çok dava dosyası hakkında bozma kararları verdiği görülmektedir. **Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2016/4577 Esas ve 2016/9619 Karar sayılı ilamında** "Sanık hakkında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan mahkumiyet hükmü kurulmuş ise de; gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi açısından dosyanın konunun uzmanı tarafsız bir bilirkişi kuruluna tevdi edilerek, söz konusu mal varlıklarının edinilme tarihleri ile suçtan elde edildiği iddia edilen para ve diğer menfaatlerin temin edilme tarihleri karşılaştırılarak aralarında illiyet bağı kurulup kurulamayacağı yönünde ayrıntılı görüş sorulup rapor alınmadan eksik incelemeyle karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir."

müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır” demek suretiyle ifade edilmiştir. Aklama suçu gerek öngörülen miktarı gerekse de madde metninde ismen zikredilmemesi nedeniyle ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmemektedir. Asliye Ceza Mahkemelerinin görevi Kanununun 11. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir; *“Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.”* Buna göre; aklama suçu için öngörülen ceza miktarının üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve adli para cezası olmasından dolayı görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir. Görev konusunda açık hüküm olsa da uygulamadaki görev uyuşmazlıkları konusunda Yargıtay'ın verdiği kararlar neticesinde de asliye ceza mahkemesinin görevli olduğu tespit edilmiştir.¹⁶⁰

Aklama suçu bakımından da geçerli olacak CMK'da tanımlanan genel ve özel yetki kuralları ise şu şekildedir;

- Davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.
- Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir. (CMK m.12)
- Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.
- Şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

¹⁶⁰ **Yargıtay 5. CD'nin 2016/5121 Esas ve 2016/5744 Karar sayılı ilamında;** *“tefecilik, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından sanık ve suç ortaklarının yapılan yargılamaları sırasında; Niğde 1. Asliye Ceza Mahkemesiyle Niğde Ağır Ceza Mahkemesi arasında oluşan olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi ve yargı yerinin belirlenmesi istemiyle gönderilen dosya üzerinde yapılan incelemeler neticesinde, Niğde 1. Asliye Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılarak dosyanın mahalline gönderilmesine karar verilmiştir.”*

- Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir. (CMK m.13)

Aklama suçunun yargılanmasında yetkili mahkeme, suçun işlendiği yer asliye ceza mahkemesidir. Suçun işlendiği yer, seçimlik hareketlerden hangisinin gerçekleştirildiğine göre değişecektir. Yurt dışına çıkarma seçimlik hareketinde yetkili yer; malvarlığı değerinin fiziki olarak ülkeyi terk ettiği yer, elektronik olarak çıkartılmasında ise talimatın verildiği yer olacaktır. Çeşitli işlemlere tabi tutmada ise işlemin niteliğine göre suçun icra hareketinin yapıldığı yer yetkili olacaktır. Bunun dışında yukarıda izah edilen CMK'nın 12 ve 13. Maddeleri de aklama suçu bakımından uygulama alanı bulacaktır.¹⁶¹

8.2.3. Zamanaşımı

Suçun işenmesinden veya cezanın verilmesinden itibaren belirli bir sürenin geçmesi kesin hükme veya cezanın infazına engel olmaktadır. Zamanaşımı süresi dolduğunda dava açılmaz, açılmış olan davanın muhakemesi devam edemez ve kesinleşmiş mahkumiyetler infaz edilemez. Suç işlendikten sonra kanunda belirtilen süreler geçinceye kadar iddianame tanzim edilerek ardından verilen hükmün kesinleşmesi gerekmektedir. Hükmün kesinleşmesine kadarki süreçte dava zamanaşımı işleyecektir. Fail hakkında mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinden itibaren ise cezanın infazına belirli bir süre içerisinde başlanmalıdır. Aksi halde verilen hüküm ceza zamanaşımına uğrayacak ve infaz edilemeyecektir.

TCK'nın 66. ve 67. Maddeleriyle dava zamanaşımı süreleri, 68. Maddesiyle de ceza zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir. Aklama suçunun zamanaşımı süreleri de 4208 sayılı kanun döneminden farklı olarak TCK'nın genel hükümlerine bırakılmıştır. 4208 sayılı kanun döneminde 765 sayılı TCK'dan farklı olarak on beş yıllık zamanaşımı süresi öngörülmekteydi. 5237 sayılı TCK'ya göre, 282. Maddede yer alan aklama suçunun basit haline ilişkin öngörülen hapis cezası üç yıldan yedi yıla kadar olduğu için, TCK'nın 66/1-d maddesi gereğince suçun zamanaşımı on beş yıldır. Nitelikli haller söz konusu olduğunda ise ceza artırımına göre zamanaşımı

¹⁶¹ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.483.

belirlenecektir. Buna göre; aklama suçunun cezasını en çok artıran nitelikli hal olan örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda ceza bir kat artırılarak suçun üst sınırı on dört yıl olacak ve yine TCK'nın 66/1-d maddesi gereğince zamanaşımını on beş yıl olacaktır.¹⁶²

Zamanaşımını kesen süreler kanunlarda belirlenen sürelerin en fazla yarısı kadar uzayacağından dolayı suçun temel cezasına göre on beş yıl olan zamanaşımını süresi yirmi iki yıl altı ay olacaktır. Suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri en üst cezası dikkate alındığında da zaman aşımını süresi on beş yıl olduğundan dolayı dava zaman aşımını kesen sebepler dikkate alındığında da zaman aşımını süresi en çok yirmi iki yıl altı ay olacaktır.

TCK'nın 68. Maddesinin 1. Fıkrasının d bendi gereğince aklama suçundan verilen mahkûmiyet kararlarının infazı yirmi yıl geçmekle düşecektir. Böylelikle aklama suçunda ceza zamanaşımını süresi de yirmi yıl olarak belirlenmektedir. Müsadereye ilişkin hükümler de TCK'nın 70. Maddesi gereğince, kesinleşmeden itibaren yirmi yıl geçtikten sonra infaz edilemeyecektir.

¹⁶² DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.656.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA AKLAMANMASINA İLİŞKİN ULUSAL VE ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

1.KARAPARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSAL DÜZENLEMELER

1.1. Karapara Aklama İle Mücadele Nedenleri

Karapara aklanabilmesi için öncelikle bir öncül suçun varlığı gereklidir. Uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirin günümüzde gelmiş olduğu nokta dikkate alındığında, en yoğun olarak işlenen öncül suçun uyuşturucu ticareti olduğu anlaşılmaktadır. Aklanan gelirin bir bölümü başta uyuşturucu ticareti olmak üzere terör ve organize suçluluğun söz konusu olduğu pek çok başka suçun yeniden işlenmesinde kullanılmak üzere ayrılmaktadır. Narko devletler olarak tabir edilen Bolivya, Meksika, Tayland gibi ülkelerde uyuşturucu kartelleri, siyasetin ve toplumun üzerinde büyük bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkabilmektedir. Neredeyse devlet mekanizmasını kontrol edebilecek duruma gelen gerek uyuşturucu kartelleri gerekse finansal başka suç odakları ile mücadele edebilmenin tek yolu karapara aklama ile mücadeledir.¹⁶³

Suç ve suç örgütleri ile etkin bir mücadele için karapara aklama ile mücadele edilmesi olmazsa olmaz şartların başında gelmektedir. Örgütlü suçluluğun en önemli gelir kaynağı olan uyuşturucu ticareti, önceleri organize suç örgütleri tarafından yönetilmekte iken, günümüzde dünyanın pek çok yerindeki çeşitli sayıda ve isimde terör örgütü tarafından yönetilmektedir. Aklama ile mücadele edilmemesi halinde

¹⁶³ AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; a.g.e. s.463.

aklanan gelirin kullanılacağı alan terör eylemleridir. Dolayısıyla terörizmin finansmanı ile karapara aklama doğrudan ilişki içerisinde bulunan ve her ikisine karşı birlikte mücadele edilmesini gerektiren faaliyetlerdir. Bu ilişki yapısı ile birlikte, terörizmin finansmanının, her durumda suçtan elde edilen gelirlerle sağlanmaması ve de belirli durumlarda aklamaya gerek duyulmaması nedeniyle aklamadan ayrıldığı noktalar bulunmaktadır.¹⁶⁴

Karapara aklama ile mücadele edilememesi halinde organize suç örgütleri ve bugün neredeyse devletleşme süreci yaşayan terör örgütlerinin varlıklarını sürdürmelerine imkân sağlanacaktır. Suç örgütlerinin gelirleri, yeni suçlar işlenmesi suretiyle artmakta ve onlara karşı yapılan mücadelede kısır bir döngünün oluşması nedeniyle sonuçsuz kalmaktadır.

Aklama ile mücadele, yeni suçların işlenmesinin önlenmesi ve terör örgütlerinin büyümelerinin önüne geçilmesinin sağlanması yanında ekonomik istikrar ve piyasaların güvenliği açısından da büyük bir önem arz etmektedir. *Büyüme, enflasyon gibi temel göstergelerde bir değişme olmadan karapara olarak gelen; yabancı fonlar yerli para biriminin aşırı değerlenmesine yol açmakta, yerli fonlar ise yerli paranın miktarını artırmakta ve bu artışa paralel olarak enflasyon artmaktadır.*¹⁶⁵ Beklenmedik sıcak para girişleri nedeniyle oluşan döviz kurlarında yaşanan dalgalanma yerli yatırımcıları etkilemekte ve ekonomik krizlerin önünü açmaktadır.

Ekonomik, siyasi ve toplumsal yönden pek çok olumsuzluğu beraberinde getiren, suç ve organize suçlulukla mücadelede olmazsa olmaz şartlardan olan karapara aklanması ile mücadele, oldukça geniş bir çerçeveden ele alınmalıdır. Her ne kadar birinci kısımda izah edildiği üzere aklama ile mücadelenin zorlu bir çaba gerektirmesine rağmen hem toplumsal hem de siyasi yönden kararlı bir irade ile gerçekçi politikalar izlenmek suretiyle karapara aklama ile mücadelede sonuç

¹⁶⁴ GÜCENMEZ, Bekir; (2014) Terörizmin Finansmanı: Pkk, Eta ve Ira Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.41.

¹⁶⁵ ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.56.

alınabileceği mümkün görülmektedir. Böylelikle aklama suçunun asıl kaynağı olan öncül suçla da mücadele edilmiş olunacak ve pek çok suçun ortaya çıkartılmasına veya tekrar işlenmesinin önlenmesine olanak sağlanacaktır.

1.2. Karapara Aklama İle Mücadelenin Yasal Gelişimi

4208 Sayılı Karararının Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun'un 19.11.1996 tarihinde resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle ülkemizde aklama ile mücadele kapsamında ilk düzenleme yapılmış ve 'karapara aklama' tanımına yer verilerek, aklama bağımsız bir suç türü halini almıştır. Bu nedenle 1996 yılı ülkemiz açısından aklama ile mücadelenin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip Karararının Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 02.07.1997 tarihinde yürürlüğe girerek 'bilgi verme yükümlülüğü', 'şüpheli işlem bildirimini' gibi aklamaların önlenmesine ilişkin tedbirlerin ana hatları belirlenmiştir.

Ülkemizde yapılan ilk düzenlemeler 90'lı yılların sonunu bulsa da 25 Eylül 1991 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti FATF'a üye olarak karapara aklama ile mücadele edeceği konusundaki niyetini ortaya koymuştur. Ancak FATF üyelerinin yerine getirmesi gereken 40 Tavsiye Kararın uygulanması ülkemiz açısından oldukça yavaş ilerlemiştir. İlk yasa taslağı hazırlanmasının 1994 yılının sonunu bulmasının yanında 1997 yılına kadar söz konusu yasa meclisten geçirilememiştir. 19 Eylül 1996 tarihinde FATF'ın Türkiye'ye yaptırım uygulanmasına karar vermesiyle çalışmalar hızlandırılmış ve taslak metin komisyonda çeşitli değişikliklere uğrayarak 4208 Sayılı Yasa halini alarak kanunlaşmıştır.¹⁶⁶

4208 Sayılı yasa, karapara aklama ile mücadele tarihimiz açısından önemli bir adım olsa da öncül suçları sayma suretiyle kazuistik bir yaklaşım tercih edilerek hazırlaması nedeniyle zaman içerisinde beklenen faydayı sağlayamamıştır. Yalnızca kanunda sayma suretiyle belirtilen suçlardan elde edilen gelirler karapara kabul edilerek, bu suçların haricindeki suçların işlenmesinden elde edilen gelirler karapara kabul edilmeyerek cezai yaptırıma tabi tutulmamıştır. Ayrıca uluslararası ekonomik ve

¹⁶⁶ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.170.

finansal ilişkilerin daha önceki dönemlerle mukayese edilemeyecek derecede artması, globalleşen ve teknolojik olarak gelişen dünyada ekonomik suçların çeşitliliğinin artması ile birlikte hem içerik olarak hem de uygulamadaki sıkıntılar nedeniyle zamanın gerisinde kalan bir kanun haline dönüşmüştür. Yalnızca 4208 Sayılı yasa da değil FATF'ın 40 Tavsiye Kararı'nın da söz konusu gelişimin ardında kalması nedeniyle yenilenmesi ihtiyacı doğmuştur.¹⁶⁷

4208 Sayılı yasanın yukarıda izah edilen nedenlerle aklama ile mücadelede yetersiz kalması sonucunda 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle 282. Maddesinde tanımlanan 'suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama' suçu hukukumuzda girmiştir. Söz konusu madde bugünkü halini; 26.6.2009 tarihli 5918 Sayılı 'Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile almıştır. Yeni TCK ile birlikte 4208 sayılı yasanın 'karapara aklama' suçuna ilişkin hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasının yanında terminolojik olarakta değişikliğe gidilerek karapara kavramı terk edilmiş yerine suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri kavramı gelmiştir. Terminolojide gidilen bu önemli değişikliğin yanında ayrıca 282. Maddede ki düzenleme ile FATF'ın tavsiyesi doğrultusunda sayma usulü terk edilerek eşik usulü getirilmiştir. Böylece tek tek suçlar sayılmak yerine alt sınırı 6 ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren tüm suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması suç kapsamına alınmıştır.

Yeni TCK ile 4208 Sayılı yasanın yalnızca karapara aklama suçuna ilişkin hükümleri kaldırılmış diğer maddelere ilişkin ise bir düzenleme yapılmamıştır. 11 Ekim 2006 tarihinde 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un kabul edilmesiyle 4208 sayılı yasanın 11 ve 13. Maddelerinde yer alan kontrollü teslimata ilişkin hükümleri dışındaki tüm maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu yasa ile daha çok suçtan elde edilen gelirlerin aklanmasının önlenmesine ilişkin tedbirlere yer verilerek TCK m. 282 ile uyumlu bir düzenleme yapılmıştır.

¹⁶⁷ KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; a.g.e. s.186.

1.3. 5549 Sayılı Yasanın Getirdikleri

5237 sayılı TCK'nun 282. Maddesiyle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması fiilinin cezalandırılması yoluna gidilerken 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile aklama fiilinin önlenmesine yönelik tedbirlerin usul ve esasları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmektedir. Yasanın 1. Maddesinde 'Bu kanunun amacı, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir' denilmek suretiyle bu durum ifade edilmiştir. 5549 sayılı Yasa, hem aklama ile mücadele kapsamında uyulması zorunlu olan tedbirleri hem de bu tedbirlere uyulmaması halinde uygulanacak cezai hükümleri içermektedir. Aklama ile mücadele kapsamında yalnızca aklama fiilinin TCK 282. Maddede suç olarak düzenlenmesi ile yetinilmemiş *ayrıca bu suçun önlenmesi için ikincil bir hukuk yapısı oluşturulmuş ve burada öngörülen yükümlülüklerin ihlali halinde yeni bir suç türü daha oluşturulmuştur.*¹⁶⁸ Buradaki ceza hükümlerinin TCK'nın 282. Maddesinde düzenlenen suçla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Aklama suçu açısından herhangi bir cezai hüküm öngörülmemektedir. Ortada bir aklama fiili olmasa bile yalnızca tedbirlere aykırı davranılması 5549 sayılı Yasanın 13 ve 14. Maddeleri gereğince cezalandırmayı gerektirmektedir.

5549 sayılı Kanunla temel olarak getirilen yeni düzenlemeler şu şekildedir;¹⁶⁹

- Yükümlülerle ilgili düzenlenmelerin Kanunda yer alması,
- Kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirim, nakit işlem bildirim gibi yükümlülükleri içermesi,
- Terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin hükümleri de içermesi,
- Yükümlülük ihlallerinde idari veya adli para cezası öngörmesi,

¹⁶⁸GÖREN, Ömer; (2012) *Mali Suçlar Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.91.

¹⁶⁹ÜSTÜN, Oktay; (2008) "5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun İle Getirilen Temel Değişiklikler", *Bankacılar Dergisi*, S.64, s.45.

- Uluslararası bilgi paylaşımı ve erişim sisteminin kurulması,
- Eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemi oluşturulması,
- Şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunun ifşa edilmemesi, gibi konularda yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Ayrıca 5549 sayılı Kanun ile 4208 sayılı Kanun'un kontrollü teslimata ilişkin maddeleri dışında birçok hükmü yürürlükten kaldırılarak, aklamamanın önlenmesine ilişkin 4208 Sayılı Kanun ile TCK arasında oluşan ikiliğin de giderilmesini sağlanmıştır. Söz konusu kanunun 2/g maddesinde "Aklama suçu: 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282'nci maddesinde düzenlenen suçu ifade eder" demek suretiyle aklama suçunun esas olarak düzenlendiği kanun işaret edilmiştir.

4208 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde yer verilen yükümlüler listesi, sadeleştirilerek 5549 sayılı Kanunun kapsamına alınmıştır. Mevzuatımızda önleyici tedbirlerin muhatabı olan kişi ya da kuruluşlar "yükümlü" olarak adlandırılmaktadır. 5549 sayılı Yasanın 2/1-d maddesine göre; Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri ve Bakanlar Kurulunca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler yükümlü olarak sayılmıştır. Bireysel Emeklilik şirketleri ilk kez 5549 sayılı Kanun ile yükümlüler kapsamına alınmıştır.¹⁷⁰

5549 sayılı Kanunla getirilen bir başka önemli değişiklik ise temel itibariyle aklamamanın önlenmesi için öngörülen tedbirlerin terörizmin finansmanının engellenmesi için de uygulanacağını belirtilmesidir. Yasanın 'Elkoyma' başlıklı 17. Maddesi, 'Kararların Bildirimi' başlıklı 18. Maddesi ve 'Başkanlığın görev ve yetkileri' başlıklı 19. Maddelerinde terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik

¹⁷⁰ ARSLANOĞLU, M. Sipahi; "5549 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", http://www.vergidegundem.com/files/makale3_Ocak07.doc Erişim Tarihi: 07.04.2016, s.3.

tedbirler bulunmaktadır. 4208 sayılı yasada yükümlüler, gelirin *yasadışı yollardan elde edildiğine* dair şüpheli bir hususun bulunması halinde durumu MASAK'a bildirmek zorundayken, 5549 sayılı Yasa ile *yasadışı amaçlarla kullanıldığına* dair şüpheli bir hususun bulunması halinde de bildirimde bulunmak zorundadırlar.¹⁷¹

5549 sayılı Kanun'a dayanarak çıkartılan ve halen yürürlükte bulunan, 'Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik', 'Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmelik' ve 'Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik' yayımlanarak ikincil düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

1.4. Karapara Aklamanın Önlenmesine İlişkin Tedbirler

Aklamanın önlenmesine yönelik olarak alınan idari tedbirlerin pek çoğu 5549 sayılı Yasa'da düzenlendiğinden çalışmamızın bundan sonraki bölümlerinde 'Kanun' ifadesi ile 5549 sayılı 'Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun' kastedilmektedir.

Karapara aklanması ile mücadele kapsamında yalnızca cezai tedbirlerin alınması yeterli olmayıp, aynı zamanda önleyici tedbirlerin de alınması bir zorunluluktur. Bu kapsamda soruşturma mercilerinin doğru zamanda harekete geçebilmelerini sağlamak için bankalara ve diğer finans kuruluşlarına bazı bildirim, kayıt tutma, bilgi ve belge verme yükümlülüğü gibi tedbirler getirilmiştir. *Bu tedbirler FATF'in 40 Tavsiye Kararı, 1990 Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 1991 tarihli Avrupa Birliği direktifi gibi uluslararası belgelerden esinlenen yükümlülüklerdir.*¹⁷²

Önleyici tedbirler yoluyla yasa dışı yollardan elde edilen gelirin finansal sisteme sokulmasının engellenmesi veya zorlaştırılması amaçlanmaktadır. Bunun yanında aklama fiiline başlanması halinde suçluların cezalandırılabilmesi açısından gerekli olan delillerin elde edilmesine de katkı sağlanmaktadır. Özetle önleyici tedbirler sayesinde cezai tedbirlerin uygulanabilmesinin alt yapısı hazırlanmakta ya da

¹⁷¹ ERDİNÇ, Ufuk; (2010) Karaparanın Aklanması ve Vergilendirilmesi Sorunu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Mali Hukuk Programı, Yüksek Lisans Tezi, s.73.

¹⁷² ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi, s.189.

cezai tedbirlere gerek dahi kalmadan finansal sisteme gelirin sokulması engellenmektedir. Bu tedbirlerin başlıcaları; bilgi verme yükümlülüğü, şüpheli işlem bildirimini, nakit işlem bildirimini, kimlik tespiti, kontrollü teslimat, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulmasıdır.

1.4.1. Kimlik Tespiti

Karapara aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadelede faillerin belirlenmesi açısından en önemli önleyici düzenleme kimlik tespitidir. Kimlik tespitinin amacı banka aracılığıyla işlem yapan kişinin gerçek kimlik bilgilerinin kaydedilerek, ileride bir soruşturma yapılması durumunda ilgili birimlere kimlik bilgilerinin verilmesi suretiyle faillerin tespit edilebilmesine olanak vermektir. Dolayısıyla kimlik tespitinde suçun mevcut olup olmadığına yönelik bir tespit yapılmasından ziyade ileride oluşabilecek bir suç şüphesi karşısında faillerin tespitine imkân sağlanması söz konusu olmaktadır. Finansal kuruluşlar müşterinin gerçek kimliğini ve yapacağı işlemin boyutunu belirlemeden müşteri ile arasında iş ilişkisi başlatmamalıdır. Gerekli bilgilerin verilmemesi veya eksik verilmesi hallerinde müşteri tarafından işlem yapılmasına izin verilmemelidir.¹⁷³

Kanun'un 3. Maddesine göre; *Yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadır.* Ayrıca Kanun'da "diğer usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir" denilmek suretiyle ayrıntılı düzenlemeler ilgili yönetmeliğe bırakılmıştır. Bu amaçla 5549 sayılı yasaya dayanılarak çıkartılan "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik" ile kimlik tespitine tabi işlemlerin neler olduğu düzenlenmiştir.

Yönetmelikle birlikte işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yirmi bin TL veya üzerinde olduğunda, yükümlüler açısından kimlik tespiti yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Elektronik transferlerde ise bu tutar

¹⁷³ Türkiye Bankalar Birliği Çalışma Grubu; MASAK; (2003) *Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri*, Yayın No: 235, s.25.

iki bin TL olarak belirlenmiştir. Ayrıca yükümlüler, olayda şüpheli işlem bildirimini gerektiren bir durumun söz konusu olması halinde ise tutar gözetilmeksizin kimliğe ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle müşterilerinin kimliğini tespit etmek zorundadır.

Kimlik tespiti zorunluluğu hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler açısından getirilmiş bir zorunluluktur. Gerçek kişiler açısından kimlik tespitinde; ilgilinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu, Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarası, adresi ve imza örneği, varsa telefon numarası, faks numarası, elektronik posta adresi ile iş ve mesleğine ilişkin bilgileri alınacaktır. Tüzel kişiler açısından ise; tüzel kişinin unvanı, ticaret sicil numarası, vergi kimlik numarası, faaliyet konusu, açık adresi, telefon numarası, varsa faks numarası ve elektronik posta adresi ile tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, anne ve baba adı, uyruğu ve Türk vatandaşları için T.C. kimlik numarası, kimlik belgesinin türü ve numarasına ilişkin bilgiler ile imza örneği alınacaktır.

Kimlik tespiti tedbiri ile paralel bir düzenleme de Bankacılık Kanunu'nun 76/3. Maddesinde yer almaktadır. Anonim ya da hayali bir isimle açılan hesaplar, müşterinin gerçek kimliğinin tespitini imkânsız kılacağından, yapılan düzenleme ile kimlik tespitine izin vermeyecek şekilde hesap açılması engellenmiştir.

1.4.2. Şüpheli İşlem Bildirimi

Kanun'un 4. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; *Yükümlüler¹⁷⁴ nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu*

¹⁷⁴ 5549 sayılı Yasa'nın 2/1-d maddesinde belirtilen yükümlülerin yanı sıra MASAK 2 No'lu Tebliği 1. Maddesinde belirlenen; bankalar, özel finans kuruluşları, bankalar dışında asli faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar, ödünç para verme işleri, ikrazatçılar finansman şirketleri, faktoring şirketleri, 7397 sayılı sigorta murakabe kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri, İstanbul menkul kıymetleri borsası takas ve saklama bankası a.ş. sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri, yatırım fonu yöneticileri, yatırım ortaklıkları, kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları, kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım. satımını yapanlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, posta işletmesi genel müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri, finansal kiralama şirketleri, ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler, talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar, iş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar, tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım-satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, spor

malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur. Böylelikle herhangi bir tutarla bağlı kalmaksızın karapara aklanması ile bağlantılı olduğu düşünülen işlemlerin yükümlüler tarafından MASAK'a bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Kanun'un 2. Maddesinde 'yükümlü' olarak tanımlanan finans kurumlarının yönetici veya çalışanları, yapılan işlemlerde aklama şüphesi olduğunu tespit etmeleri halinde, işlemin yapıldığı tarihten itibaren on gün içinde bu işlemi MASAK'a bildirmek zorundadırlar. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şüpheli işlem ve işleme taraf olanlar derhal Başkanlığın yanı sıra yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına da bildirilir. Şüpheli işlemi bildirecek merciler ve bildirim süresi Kanun'da tanımlanırken şüpheli işlemde ne anlaşılması gerektiği ise Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun 2 No'lu Genel Tebliği'nde tanımlanmıştır. Buna göre; "yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun olması halidir."¹⁷⁵ Şüpheli işlem, her ne kadar tanımı yapılmış olsa da özelinde subjektif ve geniş bir kavramdır. Şüpheli işlem bildiriminde bulunabilmek için, işleme konu değerlerin kesin olarak suçtan elde edildiğinin bilinmesinin gerekmediği gibi öncül suçun da tam olarak bilinmesine gerek yoktur. Ancak şahsın önceki işlemlerinden farklılık arz eden hesap hareketleri, malvarlığı ile işlemleri arasındaki orantısızlık veya söz konusu işlemin benzerlerine oranla çok yüksek meblağlarla ve karmaşık işlemlerle yapılması hallerinde şüphe kavramının ortaya çıkabileceğini söylemek mümkündür.¹⁷⁶

Kanun'un 4. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; *Yükümlüler, Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim*

kulüpleri, noterler, milli piyango idaresi genel müdürlüğü, tapu sicil müdürlüğü, Türkiye jockey kulübü, şüpheli işlemleri bildirme zorunlulukları vardır.

¹⁷⁵ MASAK 2 No'lu Genel Tebliğ, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_2.pdf, s.1.

¹⁷⁶ AYKIN, Hasan; (2008) "Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", Bankacılar Dergisi, S.65, s.51.

elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar. Böylelikle finans kuruluşu çalışanları gördükleri şüpheli işlemlerle ilgili olarak MASAK'a yaptıkları bildirim nedeniyle, kimliklerinin MASAK tarafından saklanması ve yargılama nedeniyle mahkemeler dışında hiçbir kimseye açıklamalarına ilişkin yasak getirilmiş olmaktadır. Ayrıca Kanun'un 10. Maddesi ile yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişilerle ilgili olarak hiçbir şekilde hukuki veya cezai bakımdan sorumlu tutulamayacaklarına ilişkin getirilen hükümlerle, yükümlüler bakımından çok sıkı bir koruma alanı yaratılmıştır. Yükümlüler yönünden getirilen bu güvence ve MASAK'ın düzenlediği eğitim faaliyetleri ile birlikte 2002 yılında MASAK'a gönderilen şüpheli işlem bildirim sayısı 194 iken, 2007 yılına gelindiğinde 2946'ya yükselmiştir.¹⁷⁷

MASAK 2 No'lu Genel Tebliğe göre dikkat edilmesi gereken şüpheli işlem tipleri olarak ifade edilen işlemler şunlardır; İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, çok az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden (offshore- centres) veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması, kişinin banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması, çok sayıda kişinin makul açıklama yapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya bir çok ayrı hesaptan aynı hesaba transferin yapılması, yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve bunun makul bir açıklaması olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması.¹⁷⁸

1.4.3. Nakit İşlem Bildirimi

Kanun'un 6. Maddesinde 'devamlı bilgi verme' başlığı altında "Yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Bakanlıkça belirlenecek tutarı

¹⁷⁷AYKIN, Hasan; SÖZMEN, H. Kevser; (2009) *Terörün Finansmanı*, 2. Baskı, Yayın No: 12, Ankara, MASAK Başkanlığı, s.153.

¹⁷⁸MASAK 2 No'lu Genel Tebliğ, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_2.pdf, s.2.

aşanları Başkanlığa bildirmek zorundadırlar” denilmek suretiyle 2. Maddede tanımlanan yükümlülerin, Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarı aşan işlemlerini MASAK Başkanlığına bildirmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

Şüpheli işlem bildiriminde şahsın yapmış olduğu işlemin ekonomik durumu itibariyle orantısız olması, küçük parçalara ayırarak yapması vb. durumlarda şahıstan şüphelenilmesi hallerinde ilgili kuruma bildirim yapılırken, nakit işlem bildiriminde ise herhangi bir şüphe aranmamakta ve belirlenen meblağın üzerindeki her işlemin ilgili kuruma bildirilmesi gerekmektedir. Aynı gün içerisinde birden fazla işlem yapılması halinde işlemlerin toplamı dikkate alınacaktır. Ayrıca söz konusu *nakit işlem ile banknot veya bozuk paralarla yapılan işlemler kastedilmekte olup diğer parasal araçlarla yapılan işlemler, nakit işlem bildiriminin konusu dışındadır.*¹⁷⁹

Tablo 1. Ülkelere göre nakit işlem bildirim sınırları¹⁸⁰

Nakit İşlem Bildirim Miktarı (ABD Doları)	ÜLKELER
5.000	Yeni Zelanda
7.000	Avustralya, Kanada
8.000	Fransa
10.000	Belçika, İtalya, ABD
13.000	Lüksemburg, İsveç
15.000	Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İspanya, İsviçre, Birleşik Krallık
Limitsiz	Hong Kong

¹⁷⁹ AYKIN, Hasan; (2008) “Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, Bankacılar Dergisi, S.65, s.42.

¹⁸⁰ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.246.

Nakit işlem bildirim yükümlülüğüne FATF'nin 19 no'lu tavsiye kararında da yer verilmesiyle birlikte suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile mücadele eden her ülke bakımından bir zorunluluk halini almıştır.

Ülkemizde ise nakit işlem bildirimine yönelik olarak yapılan ilk düzenleme 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 8. Maddesi ile yapılmıştır. Söz konusu maddede 5 milyar Türk Lirasını veya muadili döviz aşan her türlü işlemin MASAK Başkanlığı'na bildirilmesini zorunlu hale getirmekteydi. Ancak bu madde 31 Aralık 1997 tarih ve 97/10419 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirilmiş ve 5 milyar liralık nakit işlem bildirim sınırı kaldırılmıştır. Her ne kadar Kanun'un 6. Maddesinde nakit işlem bildirim yükümlülüğü düzenlenerek tekrar hukuk sistemimiz içerisinde yer edinse de henüz 5549 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikleri ile MASAK Tebliğlerin de nakit işlem bildirim yükümlülüğünün bir sınırı belirtilmemektedir.¹⁸¹

1.4.4. Bilgi Verme Yükümlülüğü

Kanun'un 7. Maddesinde 'Bilgi ve Belge Verme' başlığı altında yapılan düzenleme ile kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşların, MASAK ve denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları ve de bu kayıtlara erişimi sağlamak ve okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri eksiksiz bir şekilde vermek ve gerekli açıklamaları yapmakla yükümlü oldukları hüküm altına alınmıştır.¹⁸²

Gerek müşterinin kimliğinin belirlenmesi konusunda getirilen yükümlülüğün gerekse de bilgi verme yükümlülüğünün bir sonucu da kayıt altına alınan ve gerektiğinde MASAK veya soruşturma mercilerince talep edilen bu tespitlerin belirli bir süre için saklanması da öngörülmesidir. Böylelikle yapılan tespitlerin, anlık birer kayıt olmaktan çıkarılarak geçmişe yönelik de hem müşteri kimliğinin hem de yapılan işleme ilişkin kayıtlara ulaşılmasını sağlayan önemli bir delil halini alması sağlanmıştır. Kanun'un 8. Maddesi ile getirilen bu zorunluluk neticesinde;

¹⁸¹ MAVRAL, Ülker; a.g.e. s.246.

¹⁸² ÜSTÜN, Oktay; (2008) "5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun İle Getirilen Temel Değişiklikler", Bankacılar Dergisi, S.64, s.50.

yükümlüler, müşterileri ve yaptıkları işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri, düzenleme tarihinden itibaren sekiz yıl saklamakla yükümlü kılınmışlardır. Sakladıkları bu bilgi ve belgeleri de talep halinde soruşturma mercileriyle paylaşmak zorundadırlar.

1.4.5. Yükümlülük İhlalinde Ceza

Kanunda yer alan kimlik tespitine, şüpheli işlem ve nakit işlem bildirimine ilişkin yükümlülükler uylmaması halinde, yükümlülere MASAK tarafından beş bin Türk Lirası idari para cezası ve yükümlülüğü yerine getirmeyen görevliye iki bin Türk Lirası idari para cezası verileceği öngörülmüştür. Ayrıca Kanunun 13. Maddesinde yükümlünün; banka, finansman şirketi, faktöring şirketi, ikrazatçı, finansal kiralama şirketi, sigorta ve reasürans şirketi, emeklilik şirketi, sermaye piyasası kurumu veya yetkili müessese olması halinde idari para cezasının iki katı olarak uygulanacağı belirtilmiştir.¹⁸³

Kanunun 14. Maddesi; *“Bu Kanunun 4. Maddesinin 2. Fıkrası ile 7 ve 8 inci maddelerindeki yükümlülükleri ihlal eden kimse 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır”* şeklindedir. Buna göre; Yükümlülerin MASAK Başkanlığına bildirimde bulunduğunu, denetim elemanları ile yargı mercileri dışında kimselere açıklanması halinde, kurumların kendilerinden istenen bilgi ve belgeleri vermemesi veya kanuni süre boyunca müşterilere ilişkin bilgi ve belgeleri saklamamaları halinde hapis ve adli para cezası söz konusu olacaktır.

1.5. Mali İstihbarat Kuruluşları

1.5.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu

Günümüzde teknolojinin ve organize suçluluğun gelişmesine paralel olarak aklama suçu da karmaşık ve tespit edilmesi zor bir suç türü halini almıştır. Diğer suç türlerinden farklı olarak kendine özgü bir yapı ihtiva eden aklama suçu ile etkin bir şekilde mücadele edebilmek için doğru mekanizmaların kurulması şarttır. Yapılan yasal düzenlemelerin yanında, soruşturma mercilerinin dışında uzmanlaşmış devlet

¹⁸³ ARSLANOĞLU, M. Sipahi; a.g.m. s.7.

organlarının oluşturulması da aklama ile mücadelenin olmazsa olmazlarından. Aklama ile mücadele eden ve özellikle FATF'ye üye olan devletlerin tamamında mali istihbarat birimleri bulunmaktadır. Bu kapsamda Türkiye'nin mali istihbarat birimi olarak MASAK, Maliye Bakanlığı bünyesinde faaliyete geçmiştir. 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Kanun ile kurulan ve 17.02.1997 tarihinde fiilen faaliyete başlayan Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun görev ve yetkileri 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiştir.¹⁸⁴

Kanun'un 19. Maddesinde görev ve yetkileri sayılan MASAK'ın temel fonksiyonu; suç gelirlerinin aklanması alanındaki gelişmeler ile aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda araştırmalar ve sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek, veri toplamak, toplanan verileri analiz etmek ve değerlendirmek, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak ve elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir.¹⁸⁵ Ayrıca 5549 sayılı Kanun ile birlikte yalnızca karapara aklama suçuna yönelik değil aynı zamanda terörün finansmanı suçu açısından da inceleme yapmak durumundadır.

İdari olarak Maliye Bakanlığı'na bağlı olan MASAK, şüpheli ve nakit işlem bildirimleri, kimlik tespiti, bilgi verme yükümlülüğü gibi aklamanın önlenmesine yönelik tedbirlerin esaslarını belirleyen organdır. MASAK Başkanlığı aklamanın önlenmesine yönelik olarak her türlü bilgi ve belgeye kamu kurum ve kuruluşlarından isteyerek, gerek görmesi halinde uluslararası kuruluşlarla işbirliğine gidebilecek ve yaptığı araştırma neticesinde suç şüphesi tespit ettiği noktalarda Cumhuriyet Savcılarına suç duyusunda bulunacaktır.¹⁸⁶ Maliye Uzmanları tarafından yapılan analiz ve değerlendirme çalışmaları sonucunda 2015 yılında toplam 260 kişi hakkında, aklama suçu incelemeleri sonucunda toplam 125 kişi hakkında olmak üzere toplam 385 kişi hakkında aklama suçuna ilişkin suç duyurusunda bulunulmuştur.¹⁸⁷

¹⁸⁴ DÖNMEZ, Uğur; (2010) Karapara ve Türkiye'de Karaparanın Aklanması İle Mücadele, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.109.

¹⁸⁵ MASAK Başkanlık Sunuşu <http://www.masak.gov.tr/tr/content/sunus/37> Erişim Tarihi: 14.01.2017.

¹⁸⁶ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.172.

¹⁸⁷ MASAK, "2015 Faaliyet Raporu", www.masak.gov.tr Erişim Tarihi: 14.01.2017, s.39.

4208 sayılı Kanun'dan farklı olarak 5549 sayılı Kanun ile birlikte MASAK'a, yükümlülük ihlali hallerinde idari para cezası verebilme yetkisi tanınmış, ayrıca yabancı ülkelerdeki kendine denk kuruluşlarla bilgi ve belge paylaşımı yapabilmesi ve antlaşma niteliğinde olmayan niyet beyanından ibaret muhtıralar imzalamaya yetkili kılınarak, ulusal ve uluslararası boyutta etkinliği artırılmak istenmiştir.¹⁸⁸

MASAK, karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele ederken bir takım mali istihbarat faaliyetlerinde bulunmaktadır. Kurul, kendisine gelen ihbar ve şüpheli işlem bildirimleri üzerine analiz ve değerlendirme çalışmaları yaptıktan sonra bir değerlendirme ve inceleme raporu hazırlayacaktır. Bu rapor doğrultusunda somut olayda suç şüphesi görülmesi halinde gereğinin yapılması için ilgili Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunacaktır.¹⁸⁹

MASAK'nun mali yönden yapacağı araştırmanın temelini para hareketleri oluşturmaktadır. Özellikle banka kayıtları, kredi belgeleri, kredi kartı veya yatırım hesabı kayıtları, banka havaleleri izlenmek suretiyle aklayıcıların arkalarında bıraktıkları iz takip edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca uygulamada kuruma iletilen ihbarlardan da yapılan ön inceleme neticesinde yararlanılmaktadır. Eğer ihbarın incelemeyi gerektirecek ciddiyette olduğu saptanırsa, bir denetim elemanı görevlendirilerek olayın aydınlatılması sağlanacaktır.¹⁹⁰

1.5.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile mücadele de önemli bir diğer husus, bu suçla mücadele eden kamu kurumlarının, ulusal boyutta tüm kamu kurumları ile koordineli bir şekilde çalışmasıdır. Buna göre; suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin kanun tasarıları ile Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe girecek yönetmelik tasarılarını değerlendirmek ve uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamak üzere Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur.

¹⁸⁸ ARSLANOĞLU, M. Sipahi; a.g.m. s.8.

¹⁸⁹ MARAŞLI, Sefa; (2009) Karapara Aklamayla Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.95.

¹⁹⁰ ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.187.

Kanun'un 20. Maddesine göre, Koordinasyon kurulu; Maliye Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında, Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Vergi Denetim Kurulu Başkanı, Gelir İdaresi Başkanı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Genel Müdürü, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürü, BDDK Başkan Yardımcısı, SPK Başkan Yardımcısı ve TCMB Başkan Yardımcısından oluşur. Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri oy hakkı olmaksızın Koordinasyon Kuruluna çağrılabilir. Kurul yılda en az iki defa toplanır.

2. KARAPARA AKLAMANIN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

2.1. Genel Olarak

1970'li yılların sonlarından itibaren dünyadaki içe kapalı finans ekonomisi sisteminin yerini serbest ekonomiye bırakmasıyla birlikte, teknolojinin hızla gelişmesi sayesinde malvarlığı değerlerinin farklı menkul kıymet araçlarına dönüştürebildiği, fonların ülkeler arasında kolayca transfer edilebildiği bir dönem başlamıştır. İletişimin gelişmesi yalnızca dünyanın globalleşmesine değil aynı zamanda organize suçluluk kavramının da güçlenmesini sağlamıştır.

Değişen ve gelişen dünya karşısında suç örgütleri de kendilerini yenileyerek bu sisteme uyum sağlamışlardır. Uyuşturucu ticareti başta olmak üzere organize suçluluğun gelişmesiyle artık örgütler yalnızca buldukları ülke sınırları içerisinde değil farklı ülkelerdeki örgütlerle iş birliği yoluna giderek suç kartelleri halini almakta ve kendi aralarında ülke sınırlarını hiçe saymaktadırlar. Dolayısıyla bir ülkenin tek başına uluslararası organize suçlulukla ve karapara aklayıcılarıyla mücadele etmesi imkânsız hale gelmiştir. Uluslararası dayanışma ve iş birliğinin zorunlu olduğunun farkına varan ülkeler de gerek bölgesel gerekse çok taraflı uluslararası sözleşmeler yaparak aklama ve organize suçlulukla mücadele etmektedirler.¹⁹¹

¹⁹¹KAÇAR, Hamza; (1999) "Karapara Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler", *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli*, 10 Haziran 1999, TCMB, s.38.

Karapara aklanması ile mücadele küresel bir strateji ve iş birliği gerektirmektedir. Bir ülkenin tek başına yasal mevzuatı ve önleyici kolluk hizmetleri ile önlem alması yeterli olmamakta ve uluslararası iş birliğinin olmadığı durumlarda aklama ya da aklayıcılar ortaya çıkartılamamaktadır. Günümüzde neredeyse devlet ekonomileriyle yarışacak boyuta ulaşan aklama faaliyetlerini durdurabilmek adına ülkeler çeşitli uluslararası sözleşmeler ve ikili antlaşmalar imzalamaktadırlar. Karaparanın aklanmasına ilişkin olarak uluslararası alanda iki farklı tipte düzenleme yapılmıştır. Bazı sözleşmeler suç gelirin mali sisteme sokulmasını engellemek amacıyla alınacak tedbirleri düzenlerken, bazıları ise aklama fiilinden sonra uygulanacak cezai yaptırımlar ile uluslararası iş birliğini düzenlemektedir. 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi, karaparanın aklanmasının önlenmesi için cezai yaptırımları ve bu konuda uluslararası iş birliğini öngören uluslararası girişimlere örnek olarak gösterilebilir.¹⁹²

Doğrudan aklama suçu ile mücadeleyi hedef alan ilk belge, bir uluslararası sözleşme değil Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 1980’de aldığı “R(80)10 sayılı Tavsiye Kararı”dır.¹⁹³ Ancak kararın taraf devletler bakımından bir bağlayıcılığı yoktur. Yine 19 Aralık 1988 tarihinde imzalanan ve G-10¹⁹⁴ üyesi ülkelerin uluslararası bankalarının uyması gereken prensipleri içeren bir bildiri olan Basel İlkelerinde; aklama ile mücadele kapsamında mali sisteme yönelik alınacak tedbirler belirlenmiştir. Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı ve Basel İlkeleri, karaparanın aklanarak mali sisteme girmesinin engellenmesine ilişkin uluslararası girişimlerin örnekleridir.

¹⁹²SAATÇİ, Banu; (1996) “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler”, Bankacılar Dergisi, S.16, s.1.

¹⁹³AKIN, Engin; (2009) *Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.418.

¹⁹⁴ABD, Benelux (Belçika-Hollanda-Lüksemburg), Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, İngiltere’den oluşan ve IMF’nin yetersiz kalması durumunda birbirlerine ve özel durumlarda üçüncü devletlere kredi verilmesi için anlaşma yapmış sanayileşmiş ülkeler topluluğu.

2.2. Karapara Aklama İle Mücadelede Uluslararası Sözleşmeler

Uluslararası alanda karapara aklama ile mücadele kapsamında düzenlenen başlıca sözleşmeler;

-Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin R(80)10 sayılı Tavsiye Kararı,

-Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu),

-Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu),

-Sınır Aşan Örgütlere Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu),

-Basel Komitesi İlkeler Bildirisidir.

-Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ve 40 Tavsiye Kararı,

2.2.1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin üç yıllık çalışmasının neticesi olarak ortaya çıkan "Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferine Karşı Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı", 27 Haziran 1980 tarihli oturumda kabul edilerek aklama ile mücadele kapsamındaki ilk uluslararası metin olma özelliğini kazanmıştır.¹⁹⁵ Tavsiye Kararında yer alan "suç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması süreci, ciddi problemlere neden olmakta, başka suçların işlenmesini teşvik etmekte ve olayın ulusal ve uluslararası düzeyde yayılmasına sebep olmaktadır" şeklindeki ifade ile aklamamanın uluslararası boyutuna değinilmektedir.

Avrupa'da artan suç oranı, suçlardan elde edilen fonların bir ülkeden diğerine transfer edilmesi, bu fonların aklanması suretiyle ekonomik sisteme sokulmasının önemli bir sorun haline alması ve böylelikle yeni suç fiillerinin işlenmesi konusunda suçluların cesaretlenmesi, söz konusu tavsiye kararların alınmasının altında yatan

¹⁹⁵ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.337.

temel nedenlerdir.¹⁹⁶ Tavsiye kararı ile amaçlanan; bankacılık sistemlerinin kullanılarak üye devletler sınırları içerisinde aklama fiilinin engellenmesi için gerekli hukuki altyapının oluşturulmasını sağlamaktır. Suçtan elde edilen gelirlerin üye devletler arasında transferi ve nakit dolaşımı gibi konularda tavsiye düzenlemeler yapılmış, aklama ile mücadelede bankacılık sistemi ile sınırlı olmak kaydıyla bir çerçeve çizilmiştir. Buna göre; bankaların müşterilerinden resmi bir belgeye dayanan bilgilerini alarak kimlik tespiti yapmaları, kiralık kasaları sadece tanıdıkları veya güvendikleri kişilere kiralamaları, suç konusu oluşturması nedeniyle seri numaraları kayıtlı paralara rezerv koymaları ve çalışanlarına özellikle müşteri kimlik bilgilerinin kontrolü ve suçlu davranışları konusunda gerekli eğitimi vermeleri, karaparanın aklanmasında bankaların kullanılmasının önlenmesi için alınması gerekli önlemler olarak görülmüştür.¹⁹⁷

80 no'lu Tavsiye Karar ile daha çok bankacılık sistemine yoğunlaşarak bankaların aklamada araç olarak kullanımının engellenmesine yönelik önlemlerin belirlenmesi ve bu kapsamda uluslararası alanda önemli bir girişim olarak görülse de Tavsiye Kararının üye devletler üzerinde bağlayıcı herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Çünkü Tavsiye Kararı, Avrupa Konseyi Kuruluş Sözleşmesinin 15. maddesinin (b) fıkrası uyarınca, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiş olup, Bakanlar Kurulunun bu nitelikteki kararları, üye devletler açısından bağlayıcı değildir.¹⁹⁸

2.2.2. Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)

20 Kasım 1990 tarihinde yürürlüğe giren ve Viyana'da imzaya açıldığı tarihten şu ana kadar 89 ülke tarafından imzalanan sözleşme ile taraf devletler açısından ulusal kanun ve uygulama tekniklerinin birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Buna göre; sözleşmeye taraf devletlerce, uyuşturucu madde

¹⁹⁶ AYKIN, Hasan; "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", <http://www.mfa.gov.tr/karaparanin-akalanmasiyla-mucadele-konusundaki-temel-uluslararasi-metinler-ve-olusumlar-.tr.mfa> Erişim Tarihi: 07.04.2016

¹⁹⁷ SAATÇI, Banu; a.g.m. s.2.

¹⁹⁸ YILMAZ, Sacit; (2006) Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Kütahya, s.86.

kaçakçılığı ile ilgili faaliyetlerin ve bu faaliyetler sonucu elde edilen kazançların aklanması fiilinin suç sayılarak cezai müeyyidelere bağlanması konusunda anlaşmaya varılmıştır.¹⁹⁹

Türkiye, sözleşmenin imzaya açılışından bir gün sonra 20 Aralık 1988 tarihinde sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunması ise 22 Kasım 1995 tarih ve 4136 sayılı Kanunla gerçekleşmiş, Kanun aynı gün Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Sözleşmeye göre aklama ile mücadele, esasında uyuşturucu ile mücadelenin bir parçası olarak ele alınmaktadır. Bu husus sözleşmenin giriş bölümünde ifade edilmiştir.²⁰⁰ Sözleşmede; bir malvarlığının uyuşturucu madde kaçakçılığından veya bu suça iştiraktan kazanıldığını bilerek, bu malın yasadışı kaynağını gizlemek veya görünümünü değiştirmek amacıyla veya bu suçların işlenmesine katılan kimselerin faaliyetlerinin yasal sonuçlarından kaçmalarına yardımcı olmak amacıyla bu malvarlığını değiştirmek veya transfer etmek yani aklamak suç sayılmıştır.²⁰¹

Görüldüğü üzere yalnızca uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen gelirin aklanması suç kabul edilmiş ve bu işlemlerin cezai yaptırıma tabi tutulması öngörülmüştür. Bununla birlikte, aklanan malvarlığı değerlerinin müsaderesi de öngörülmüştür. Sözleşmede “karapara aklama” ifadesi tam olarak geçerse de aklama suçunu unsurlarıyla tanımlayan ilk BM Sözleşmesi olma özelliğini taşımaktadır.

Viyanı Konvansiyonunun amacı, uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişileri elde ettikleri gelirlerinden mahrum etmek, suçluları suç işlemeye yönelten temel nedeni ortadan kaldırmaktır. Bu kapsamda uyuşturucu madde kaçakçılığının mali yönüyle engelleyebilmek adına müsaderenin etkili bir yöntem olduğu görülerek, uyuşturucu madde kaçaklığından elde edilen gelirin, şekil değiştirerek başka bir kıymet halini

¹⁹⁹ İPEK, Halim; a.g.e. s.51.

²⁰⁰ Sözleşmenin giriş bölümünde; uyuşturucu madde kaçakçılığı ve kötüye kullanımının insan sağlığı, toplum yapısı ve hatta devletin egemenliği açılarından vahim boyutlara ulaştığı, bunlarla mücadelede sürdürülen uluslararası işbirliğinin de böyle bir Sözleşme çerçevesinde sıkılaştırılması gerektiği ifade edilmiş, bu arada uyuşturucu madde kaçakçılığı ile öteki örgütlü suçlar arasındaki bağlara ve bunların olumsuz sonuçlarına dikkat çekilerek, uyuşturucu kaçakçılarını bu suçlardan sağladıkları kazançlardan mahrum ederek, kaçakçılık yapmalarına neden olan temel saiki böylece ortadan kaldırmaya kararlı olunduğu belirtilmiştir.

²⁰¹ İPEK, Halim; a.g.e. s.52.

almış olsa dahi, iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak kaydıyla müsadere edileceği öngörülerek, üst düzey uluslararası iş birliğinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.²⁰²

Sözleşme, FATF'ın çalışma alanının çerçevesinin oluşmasında da belirleyici olmuştur. Zaten FATF'ın önerilerinin ilki ile üye devletlere Viyana Konvansiyonu'nun kabulü ve uygulanması tavsiye edilmektedir.

2.2.3. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvansiyonu)

Avrupa Konseyi'nin 1980 tarihli Tavsiye Kararı ışığında oluşturulan ve 8 Kasım 1990 tarihinde Strazburg'da imzalanan ve 1 Eylül 1993'te yürürlüğe giren Sözleşme ile Viyana Konvansiyonu'nun değinmediği ve eksik bıraktığı konularda düzenlemeler yapılması yoluna gidilmiştir. Sözleşme'de, Viyana Konvansiyonu'nda olduğu gibi metinde kullanılan kavramlar tanımlanmış ve öncül suç tanımlamasında önemli bir değişik yapılmıştır. Buna göre; karaparanın kaynağının yalnızca uyuşturucu madde olarak tanımlanmasının uygulamada aksaklıklara yol açtığı ve büyük gelirler elde edilen diğer suç tiplerin görmezden gelinmesine neden olduğu belirtilerek öncül suç kapsamının genişletilmesine karar verilmiştir.²⁰³Bu bağlamda Strazburg Konvansiyonu, aklama ile mücadele konusunda Viyana Konvansiyonu'ndan daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir.

Sözleşme'nin altıncı maddesinde aklama suçu tanımlanmıştır.²⁰⁴ Söz konusu maddedeki fiillerin taraf devletler mevzuatına göre suç sayılması zorunlu hale getirilmiştir. Öncül suç kavramı genişletilerek yalnızca uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelirler değil, her türlü suçtan elde edilen gelir, karapara kavramına dahil

²⁰² DANZANJAMTS, Dül; a.g.e. s.58.

²⁰³ DEĞİRMENCİ, Olgun; a.g.e. s.165.

²⁰⁴ Buna göre karapara aklama; Suçtan kaynaklanan gelir olduğunu bilerek, bunun yasadışı kaynağının gizlenmesi veya değiştirilmesi ya da öncül suçun işlenmesine karışan herhangi bir kişinin, eyleminin hukuki sonuçlarından kaçmasına yardım etmek amacıyla bir malın dönüştürülmesi veya yerinin değiştirilmesi, Herhangi bir malın, bunun suçtan kaynaklanan bir gelir olduğunu bilerek, gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının, durumunun, hareketinin, bu malla ilgili hakların ya da mülkiyetin gizlenmesi veya olduğundan farklı gösterilmesi, Hukuk sisteminin temel kavramlarına tabi olarak, suç geliri olduğunu bilerek bir malın edinilmesi, zilyetliği veya kullanılmasıdır.

edilmiştir. Ayrıca bu sözleşmeyle, taraf devletlerin suçtan elde edilerek aklamaya konu olan malvarlığı değerlerinin müsadereesine imkân veren hukuki düzenlemeleri yapmaları da zorunlu hale getirilmiştir.

Uluslararası iş birliği sözleşmede önemli bir yer tutmaktadır. 44 maddelik sözleşmenin 29 maddesi uluslararası iş birliğine ayrılmıştır. Suçtan kaynaklanan gelirlerin ve araçların zorunluluğunu amaçlayan soruşturma ve kovuşturmalarda ülkelerin mümkün olan en geniş ölçüde iş birliği yapacakları belirtilmektedir. (Madde 7).

Türkiye'nin 27 Eylül 2001 tarihinde imzaladığı ve 16 Haziran 2004 tarihinde 5191 sayılı Kanun ile onaylanmasını uygun bulduğu Strazburg Sözleşmesi'nde özetle; karapara aklamanın suç haline getirilmesi, suç gelirlerinin müsadere edilmesi ve karapara aklama ile mücadele kapsamında geniş kapsamlı uluslararası iş birliği ve adli yardımlaşma öngörülmektedir.²⁰⁵

2.2.4. Sınır Aşan Örgütlere Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)

Sınır Aşan Organize Örgütlere Karşı BM Sözleşmesi, Palermo'da düzenlenen bir konferansta imzaya açılmış ve 29 Eylül 2003'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 13 Aralık 2000 tarihinde imzalamış ve 30 Ocak 2003 tarih ve 4800 sayılı Kanunla kabul etmiştir.²⁰⁶ Sözleşmenin mafya tipi yapılanmalarıyla ünlü Palermo kentinde imzalanmasını da suç örgütlerine karşı verilmiş önemli bir mesaj olarak algılamak gereklidir.

Organize suçlulukla mücadele kapsamında hazırlanan ilk uluslararası metin olma özelliğini taşıyan Palermo Konvansiyonu, öncelikle uyuşturucu ticareti, yasadışı silah ticareti, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı gibi ülke sınırlarını aşacak şekilde ve örgütlü bir biçimde işlenebilen suçlara karşı geliştirilerek BM tarafından oluşturulan bir çalışmanın sonucudur. Bu kapsamda çeşitli önleyici tedbirler ve uluslararası iş birliği ile ilgili çeşitli hükümlere yer verilmekte ve sınır aşan örgütlü suç grubu tanımlanarak, buna iştirak, yolsuzluk, karapara aklama ve adaletin engellenmesi

²⁰⁵ ÜSTÜN, Oktay; (2008) "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", Bankacılar Dergisi, S.65, s.24.

²⁰⁶ ÜSTÜN, Oktay; a.g.e. s.21.

gibi eylemlerin suç sayılmasını ve adli iş birliği ve yardımlaşmanın kolaylaştırılması öngörülmektedir.²⁰⁷

Palermo Konvansiyonu'nda yapılan aklama tanımı ile, Viyana Konvansiyonu'nda yapılan tanım birbirine oldukça yakındır. Ancak aralarındaki fark öncül suçların kapsamı bakımından ortaya çıkmaktadır. Palermo Konvansiyonu da Strazburg Konvansiyonu'nda olduğu gibi öncül suç olarak belirli suçlar tek tek sayılmamış bunun yerine kanuna aykırı tüm fiiller öncül suç kapsamına alınmıştır. Oysa Viyana Konvansiyonu'nda yalnızca uyuşturucu ticareti öncül suç kapsamında sayılmaktaydı.²⁰⁸

Tüm suçların öncül suç kapsamına alınması tavsiye olunmakla birlikte, üst sınırı dört yıl veya daha fazla hapis veya daha ağır bir cezayı gerektiren tüm suçlar ile suç örgütlerine üye olmak yolsuzluk ve adaletin engellenmesi eylemlerinin mutlaka öncül suç olarak düzenlenmesi istenilmektedir.

2.2.5. Basel Komitesi İlkeler Bildirisi

12 Aralık 1988 tarihinde Basel'de toplanan, Benelux (Belçika-Hollanda-Lüksemburg), Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD'den oluşan G-10 grubu Merkez Bankaları temsilcilerinin oluşturduğu Basel Komitesi tarafından, karaparanın bankacılık sistemlerinin kullanılmak suretiyle aklanmasının önüne geçebilmek adına İlkeler Bildirisi yayınlanmıştır.

İlkeler Bildirisi ile bankacılık uygulama alanı içerisinde karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin etkin çözümler getirilmek istenmiş ve özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere yasa dışı yollardan elde edilen gelirlerin aklanmasında veya gizlenmesinde bankaların kullanılmaması için, bankacılık sektöründe ortak ilkelerin kabul edilmesi amaçlanmıştır.²⁰⁹

Basel ilkeleri daha çok 'müşterilerin tanınması' kuralından hareketle, bankaların işlem yaptıkları müşterilerin kimliğini bilmesi, görünüş itibariyle şüphe

²⁰⁷ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.330-331.

²⁰⁸ AKIN, Engin; a.g.e. 422.

²⁰⁹ YILMAZ, Sacit; (2006) Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, s.86.

uyandıran işlemlerin ilgili mercilere bildirilmesi, yargısal makamlarla iş birliği yapılması konularında etkili yöntemlerin uygulanmasını öngörmektedir.²¹⁰

Komite tarafından aklamanın önlenmesi için belirlenen ilkeler ise şunlardır;

- Müşterilerin gerçek kimliklerini tespit etmeye yönelik olarak gereken tüm tedbirleri almak,
- Kimlik bilgilerinin kanıtlanamaması halinde büyük hacimli işlemlerin yapılmaması,
- Sır saklama yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelerin imkân verdiği ölçüde inceleme yapan yetkililerle iş birliğine gidilmesi,
- Bankaların bu ilkelere uygun politikalar belirlemeleri ve personele konuya ilişkin eğitiminin verilmesidir.

Bankaların temel yükümlülüğü, müşteri tarafından gerçekleştirilen tüm bireysel işlemlerin yasal olup olmadığının denetlenmesinden ziyade, bankacılık sistemindeki mali istikrarın korunması amacıyla suçla mücadelede bankaların kayıtsız kalmasının önüne geçilmesidir. Aksi halde suiistimaller veya suçlularla iş birliği yapıldığı izlenimi veren bankalara karşı toplumun güveni sarsılacak ve bankacılık sistemi dolayısıyla ekonomi büyük zarar görecektir.²¹¹

Basel ilkelerinin hukuki bağlayıcılığı olmayıp bağlayıcılığı taraf ülkelerin tercihine ve ulusal hukuk düzenlemelerine bırakılmakla birlikte, karaparanın aklanmasında mali sistemin kullanılmasının önlenmesine ilişkin olarak, uluslararası alanda atılmış önemli adımlardan biri olarak kabul edilmektedir.

2.2.6. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ve 40 Tavsiye Kararı

Mali Eylem Görev Gücü karapara aklama ile mücadelede gereken tedbirlerin alınması amacıyla, ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada'dan oluşan G-7 ülkelerince Temmuz 1989 tarihli Paris'teki ekonomi zirvesinde kurulmuştur. Zirvede uyuşturucu ticareti ve karapara aklanması ile etkin bir mücadelenin yalnızca tek bir ülkenin çabasıyla engellenemeyeceği, bu kapsamda aklama tehlikesine karşı çok uluslu ve etkin bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği

²¹⁰ SAATÇİ, Banu; a.g.m. s.3.

²¹¹ İPEK, Halim; a.g.e. s.54.

kanaatine ulaşılmış, aklamaya karşı mücadele esaslarını geliştirmek ve ülkeler arasında iş birliğini tesis etmek amacıyla Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force) oluşturulmasına karar verilmiştir.²¹²

FATF'ın kurulmasının ardından tüm OECD ve finansal merkez özelliğindeki ülkelerin bu oluşuma üye olabilecekleri yönünde mutabakata varılmıştır. Bu karar sonrasında içinde Türkiye'nin de bulunduğu diğer 8 OECD ülkesi ile Hong Kong ve Körfez İşbirliği Konseyi de üye listesine eklenmiştir.²¹³ Türkiye'nin 24 Eylül 1991 tarihinde üye olarak katıldığı FATF'ın şu an da ki üyeleri; ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Hollanda, Hong-Kong, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Meksika, Norveç, Portekiz, Rusya Federasyonu, Singapur, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan ve Avrupa Komisyonu ile Körfez İş birliği Konseyidir. Sekretarya hizmeti OECD tarafından yerine getirilmektedir.²¹⁴

FATF tarafından 1991 yılında, Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı, Basel Komitesi İlkeleri ve Viyana Konvansiyonu temel alınarak 40 Tavsiye Kararı hazırlanmıştır. Viyana Konvansiyonundan önemli ölçüde yararlanılsa da yaklaşım olarak ayrıldığı nokta; suçtan elde edilen gelirlerin aklanması ile mücadele kapsamında yalnızca aklama fiilinin suç olarak tanımlanmasını yeterli görmeyip aynı zamanda bir çok önleyici tedbirin de alınması gerekliliğinin ifade edilmesidir.²¹⁵ Teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkileri neticesinde karapara aklama yöntemlerindeki değişim ve gelişim göstermesi karşısında FATF, 1996 ve 2003 yıllarında Tavsiye Kararlarını yenilemek durumunda kalmıştır.²¹⁶ Tavsiye Kararlar revize edilirken *finansal kuruluşlar dışında meşru zeminde faaliyet gösteren kişi ve*

²¹² AYKIN, Hasan; (2008) "Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", Bankacılar Dergisi, S.65, s.44.

²¹³ AYKIN, Hasan; "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", <http://www.mfa.gov.tr/karaparanin-aklanmasiyla-mucadele-konusundaki-temel-uluslararasi-metinler-ve-olusumlar-tr.mfa> Erişim Tarihi: 07.04.2016

²¹⁴ ÜSTÜN, Oktay; (2003) "Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor", Bankacılar Dergisi, S.47, s.16.

²¹⁵ AYKIN, Hasan; a.g.e. s.44.

²¹⁶ YILDIRIM, Zeki; (2012) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi*, Ankara, Adalet Yayınevi, s.147.

*kuruluşların suiistimale açık olması, profesyonel meslek sahiplerinin uzmanlık ve danışmanlıklarından yararlanılması hususları ile 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırısının sonucu olarak terörizmin finansmanı ile mücadele yaklaşımı dikkate alınmıştır.*²¹⁷

FATF'ın üç temel amacı vardır. Bunlar; Karaparanın aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik politikaları ve uluslararası iş birliğini geliştirmek, üye ülkelerin tavsiyelere ne ölçüde uydularına dair rapor hazırlamak, karapara aklama tipoloji ve trendlerini izleyerek duyurmaktır.²¹⁸

FATF, Tavsiye Kararları ile öncül suçların kapsamının belirlenmesinde asgari bir standart getirmiş ve bu bağlamda üye ülkelerin, öncül suçların neler olabileceğini belirlerken serbest olduklarını ancak bazı suçların mutlaka öncül suç kapsamında değerlendirilmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir. Buna göre; Örgüte üye olma, terör suçları, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı, çocukların cinsel istismarı, yasa dışı silah ticareti gibi yirmi kadar suçun öncül suç kabul edilmesi zorunlu kılınmıştır.²¹⁹

40 Tavsiye Kararı dört ana bölümden oluşmaktadır: aklama ile mücadelede ulusal hukuk sistemlerince alınacak tedbirler, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi için finansal ve finansal olmayan kuruluşlar ile iş ve meslek grupları tarafından alınacak tedbirler, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele sistemi için gerekli olan kurumsal ve diğer tedbirler, uluslararası iş birliği bölümleridir.²²⁰

²¹⁷ ÜSTÜN, Oktay; a.g.m. s.16.

²¹⁸ ÜSTÜN, Oktay; a.g.m. s.17.

²¹⁹ AKIN, Engin; a.g.e. s.423.

²²⁰ DÜLGER, Murat Volkan; a.g.e. s.345.

Tablo 2. FATF Tavsiyeleri²²¹

FATF TAVSİYELERİ

Tavsiye 1	Karapara aklama suçunun Viyana ve Palermo Sözleşmesindeki aklama suçu tanımlarına uygun olması, öncül suçların eşik, liste veya karma yöntemlerle tespit edilmesi.
Tavsiye 2	Karapara aklama suçunun manevi unsurunun Viyana ve Palermo Sözleşmesindeki standartlara uygun olması ve tüzel kişilerin de cezai, hukuki veya idari sorumluluğa tabi tutulması.
Tavsiye 3	Müsadere konusunda Viyana ve Palermo Sözleşmesinde belirlenen benzer tedbirlerin uygulanması, iç hukukun elvermesi durumunda mahkûmiyet olmaksızın da müsadere yapılabilmesi.
Tavsiye 4	Finansal kuruluşların gizlilik yasalarının, tavsiyelerin uygulanmasına engel teşkil etmemesi.
Tavsiye 5	Mali kuruluşların isimsiz hesap açmaması, müşterini tanı (CDD) tedbirlerini uygulaması.
Tavsiye 6	Siyasi nüfuz sahibi kişiler (PEPs) için özel dikkat gösterilmesi.
Tavsiye 7	Muhabir bankacılık işlemlerinde dikkat edilecek hususlar.
Tavsiye 8	Yeni gelişen teknolojilerin karapara aklamada kullanılmasına dikkat edilmesi.
Tavsiye 9	Müşterini tanı tedbirlerinin uygulanmasında araçlara veya üçüncü kişilere güven.
Tavsiye 10	Kayıtların 5 yıl süreyle saklanması ve yetkililere ibrazı.
Tavsiye 11	Finansal kuruluşların görünürde belli bir ekonomik amacı olmayan karışık ve normal gözükmeyen işlemlere özel dikkat göstermeleri.
	Tablo 2'nin devamıdır.
Tavsiye 12	5, 6, 8, 9, 10 ve 11'nci tavsiyelerde öngörülen hususların kumarhaneler, emlakçılar, değerli maden ve taş tacirleri, avukatlar, noterler ve muhasebeciler ile şirket hizmeti sağlayanlara da uygulanması.

²²¹ ÜSTÜN, Oktay; (2008) "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", Bankacılar Dergisi, S.65, s.27.

Tavsiye 13	Finansal kuruluşlar için şüpheli işlem bildiriminde bulunma zorunluluğu getirilmesi.
Tavsiye 14	Şüpheli işlem bildiriminde bulunan finansal kuruluşları hukuki ve cezai sorumluluktan muaf tutan yasal hükümler getirilmesi ve şüpheli işlemlerin bildirimleri ile ilgili bilgilerin ifşasının yasaklanması.
Tavsiye 15	Finansal kuruluşların, politika, prosedür, kontrol, eğitim ve denetim programları hazırlamaları.
Tavsiye 16	13 ila 15 ile 21'nci tavsiyelerde öngörülen hususların değerli maden ve taş tacirleri, avukatlar, noterler ve muhasebeciler ve "trustlar" ile şirket hizmeti sağlayanlara da uygulanması.
Tavsiye 17	Tavsiyelerde öngörülen hususları uygulamayan gerçek ve tüzel kişilerin caydırıcı yaptırımlara tabi tutulması.
Tavsiye 18	Paravan bankalarla iş ve işlem yapılmaması.
Tavsiye 19	Belirli miktarın üzerindeki nakit işlemlerin periyodik olarak bildirilmesini sağlayacak bir sistem kurulması.
Tavsiye 20	Tavsiye hükümlerinin finansal olmayan kuruluşlar dışındaki iş ve meslek sahiplerine de uygulanması.
Tavsiye 21	Tavsiyeleri uygulamayan ülkelerle olan iş ve işlemlerde özel dikkat gösterilmesi.
Tavsiye 22	Düzenlemelerin, finansal kuruluşların özellikle yurtdışı şube ve acentelerine uygulanması.
Tavsiye 23	Mali kuruluşların yeterli düzenleme ve denetimlere tabi olması.
Tavsiye 24	Kumarhanelerin kapsamlı bir düzenleyici ve denetleyici rejime, diğer mali olmayan kuruluşların da etkin bir gözetim sistemine tabi olması.
Tavsiye 25	Finansal kuruluşlara kılavuz ve geribildirim sağlanması.
Tavsiye 26	Mali istihbarat birimi kurulması.
Tavsiye 27	Kontrollü teslimat gibi özel inceleme ve soruşturma tekniklerinin uygulanması.
	Tablo 2'nin devamıdır.
Tavsiye 28	Yetkili makamların, soruşturmalarında delil ve bilgi elde etme ve gerektiğinde arama yetkisi olması.

Tavsiye 29	Gözetim ve denetim yetkisi olanların bu gözetim ve denetimi yerine getirecek yeterli yasal güce sahip olması.
Tavsiye 30	Karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede yer alan birimlerin yeterli finansal kaynağa, personele ve teknik donanımına sahip olması.
Tavsiye 31	Politika üretenler, yasa uygulama birimleri ve denetim birimleri arasında işbirliği ve koordinasyon bulunması.
Tavsiye 32	ŞİB, soruşturma, dondurma, zapt ve müsadere konularında istatistikler çıkarılması.
Tavsiye 33	Karapara aklayıcıların, tüzel kişileri yasadışı amaçla kullanmalarını engelleyecek tedbirler alınması.
Tavsiye 34	“Trust” sözleşmelerine dikkat edilmesi.
Tavsiye 35	Viyana, Palermo ve New York Sözleşmelerinin tam uygulanması.
Tavsiye 36	Karapara aklama ve terörizmin finansmanında hızlı, etkin ve yapıcı karşılıklı adli yardımlaşma sağlanması.
Tavsiye 37	“Dual criminality” prensibi olmasa bile adli yardımlaşma yollarının aranması.
Tavsiye 38	Karapara aklama ile ilgili malvarlığının tespiti, dondurulması, zaptı ve müsadere ile ilgili yabancı ülke taleplerine cevap verilmesi.
Tavsiye 39	Karapara aklama suçunun, suçluların iadesine konu olan bir suç olması.
Tavsiye 40	Yabancı muadil birimlerle idari işbirliği yapılması.

FATF, diğer uluslararası girişimlerden farklı olarak aklamının önlenmesi konusundaki çalışmalarını giderek genişleyen bir coğrafi alan içerisinde sürdürmektedir. Günümüzde karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda standart koyucu bir organ haline gelen FATF, üye ülkelerin oluşturulan tavsiyelere uymaları ölçüsünde karapara aklama ile mücadeledeki niyetlerini ölçebilmekte ve buna ilişkin raporlar yayınlamaktadır.²²² Her yıl yayınlanan raporda karapara konusunda uluslararası alanda yaşanan gelişmeler ve aklama ile mücadele kapsamında üye ülkelerin her birinin yaptığı çalışmalar değerlendirilmektedir.²²³

²²² SAATÇİ, Banu; a.g.m. s.6.

²²³ UYANIK, Cahit; a.g.m. s.20.

SONUÇ

Suçtan elde edilen kazancı ifade etmesi nedeniyle kökeni oldukça eski tarihlere dayanıyor olsa da kavram olarak karapara, 20. Yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Bu yakın tarihe rağmen yarattığı sorun nedeniyle uluslararası alanda birincil gündem maddesi olmayı başarmıştır. Suç ile mücadelede başarı kazanmanın yolu, failin en büyük motivasyonu olan suçtan elde edilen gelirin önlenmesi ve bu kazanca el konulmasıdır. Bu nedenden ötürü karapara aklama ile mücadele ulusal ve uluslararası ölçekte hız kazanarak mücadele yöntemleri konusunda pek çok girişimde bulunulmuştur.

Aklamanın ilk nedeni, suç gelirinin nakit formundan kurtarılması, ikinci nedeni ise gelir ile onu yaratan öncül suç arasındaki bağın koparılmasıdır. Bu işlemin yapılabilmesi için gereken aklama faaliyeti bir süreci ifade etmektedir. Çalışmamızın birinci bölümünde izah edildiği üzere aklama süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Yerleştirme, Ayırıştırma ve Bütünleştirme aşamalarının üçü bir arada olabileceği gibi ayrı ayrı da gerçekleştirilebilir.

Küreselleşmenin nimetlerinden yalnızca kanunlara saygılı bireyler değil, terör veya çıkar amaçlı organize suç örgütleri de yararlanmaktadır. Aklamanın temel amacı, karaparayı kaynağından uzaklaştırarak, onun suçla olan bağını gizleyerek mali sisteme yasal bir kaynağı varmış gibi göstermek suretiyle dahil etmektir. Bu amaçla pek çok aklama yöntemi failer tarafından geliştirilmiştir. Teknolojinin ve finans sektörünün gelmiş olduğu nokta itibarıyla aklama teknikleri de aynı hızda gelişim göstermektedir. Değişen duruma kanun koyucu ya da uygulayıcılar açısından ayak uydurulamaması durumunda, failerin, soruşturma mercilerinin takibinden kurtulmasına sebep olmaktadır.

Yasa dışı yollardan elde edilen gelirin dönüştürülerek yasal bir kaynaktan elde edinilmiş izlenimi uyandırması anlamını taşıyan ve mali suçların en kompleksi olan suç gelirinin aklanmasında, yalnızca ulusal bir mücadele ile sonuç alınması imkansızdır. Yalnızca uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirin aklama kapsamında sayılmasından, günümüzde pek çok suç bu kapsama dahil eden eşik sistemine kadar geçen süreç; 1988 tarihli Viyana Konvansiyonu ile başlayıp FATF'ın 40 Tavsiye Kararını revize ettiği 2003 yılına kadar olan gelişmeleri kapsamaktadır.

Aklama suçu ile mücadele, büyük meblağlarda gelir elde edilen uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı ve insan ticareti gibi organize ve uluslararası boyutta işlenen suçlarla daha etkin bir mücadele verilebilmesinin olmazsa olmaz şartıdır. Aklama genel olarak organize suçluluğun, özel olarak ise uyuşturucu ticaretinin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Suç geliri hem faillerin en büyük motivasyonu hem de yeni suçların işlenebilmesi için kaynak oluşturmaktadır. Yasa dışı olarak elde edilen gelirin, aklama tekniklerinin kullanılması suretiyle yasal mali sisteme entegre olması, gelirin failler tarafından rahatça kullanılabilmesini sağlayacağından son derece tehlikelidir. Aklama ile mücadele edilerek, yılda trilyonlarca doları bulan suç gelirlerinin, yasal görüntü kazanmasının önüne geçilmek suretiyle, organize suç örgütlerini bu gelirden mahrum bırakmayı amaçlanmaktadır.

Suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede her ülke aynı hassasiyeti göstermemektedir. Hangi yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirin karapara olacağı hususu, her ülkenin kendi takdirine ve mevzuatına bağlıdır. Terör veya organize suç örgütlerinin faaliyetlerinden mağdur olan ülkelerde, suçtan elde edilen gelirlere el konulabilmesi için ekstra tedbirler uygulanmakta ve söz konusu ülkeler mevzuat ve uygulamada ortak hareket etmektedirler. Ancak ülke ekonomisinde sıcak paraya bağımlı olan ülkeler, aklama ile mücadelede aynı özeni göstermemektedir. Çünkü sıcak paraya olan bu bağımlılık bir dönem sonra, kaynağı ne olursa olsun yeterli ülkeye sıcak para girsin anlayışını hâkim kılmaktadır. Bu da başta organize suç örgütleri olmak üzere, suçtan elde ettikleri ve yurt dışında tuttıkları geliri yasal sisteme sokmak isteyen aklayıcılar açısından bulunmaz bir fırsata dönüşmektedir.

Aklama suçu ile ilgili olarak uluslararası alanda pek çok ülkenin arasında bir iş birliği mevcut olsa da aklama ile mücadelenin küresel bir boyuta ulaşmaması nedeniyle aklamanın tam olarak engellenmesi mümkün olmamaktadır. Çalışmamızda da değindiğimiz Vanuatu, Şeyseleler, Bahamalar, Virjin Adaları ve diğer vergi cenneti ülkelerin söz konusu bu uluslararası çalışmaların dışında kalmaları, aklama suçu ile mücadeleyi yarım bırakmaktadır. Uygulanacak idari ve ekonomik yaptırımlarla bu ülkelerin de uluslararası iş birliğine katılmalarının sağlanması aklama faaliyetine büyük bir darbe vuracağı açıktır.

Türkiye, karapara aklama ile mücadeleye 1991 yılında FATF'a üye olması ile başlamıştır. İlk başta iç hukuk mevzuatını FATF'ın 40 Tavsiye Kararı ile uyumlu hale getirme konusunda isteksiz davranmıştır. Bunun nedeni o dönemdeki sermaye yetersizliği ve sıcak paraya duyulan gereksinimdir. Ancak FATF tarafından uygulanan yaptırım üzerine karapara kavramı 1996 yılında ülkemiz mevzuatına 4208 sayılı kanunla dahil edilmiş bulunmaktadır. Kanun uygulamada bazı aksaklıklara yol açsada ilk kez karapara aklama kavramına yer vermesi ve suç olarak tanımlaması nedeniyle ülkemizin aklama ile mücadelesi bakımından önemli bir yer arz etmektedir.

Karaparanın aklanması ile ulusal ölçekte mücadele iki bölümde ele almak mümkündür. Bunlardan ilki, caydırıcı ve bastırıcı tedbirler olarak adlandırabileceğimiz suç ve suçluya ilişkin tedbirlerdir. Ülkemiz bu tedbirleri 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı kanunda karapara aklama suçunu tanımlayarak almaya başlamıştır. Daha sonra 4208 sayılı kanunda tanımlanan karapara aklama suçunun yerini, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 282. Maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu almıştır. Mücadelenin ikinci boyutu ise önleyici tedbirlerdir. Bu doğrultuda 18.10.2006 tarihli 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Başta FATF'ın 40 Tavsiye Kararı olmak üzere uluslararası düzenlemelere paralel bir önleyici tedbirler düzenlemesi böylelikle hukukumuzdaki yerini almıştır.

Türkiye'de aklama suçunu önleme ve cezalandırma konusunda özellikle kanun bazında gelişmeler yaşandığı açıktır. Çalışmamızın en önemli bölümü olan ve suçtan

kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun düzenlendiği TCK'nın 282. Maddesine ilişkin incelemenin yer aldığı ikinci bölümde izah edildiği üzere, aklama ile mücadele kapsamında getirilen düzenleme yerinde ve yeterlidir. Her şeyden önce 4208 sayılı kanunun kazuistik yapısından kurtularak öncül suçun tespitinde eşik sisteminin getirilmesi ve 5549 sayılı kanunla aklamayı önleyici pek çok tedbir öngörülmesi ile yasal olarak atılması gereken adımları atmıştır. Aklama yöntemlerine yönelik olarak alınan tedbirler yerindedir. Örneğin, kumarhanelerin kapatılması ile artık ülkemizde bu yöntemle karapara aklama fiili ortadan kaldırılmıştır.

2005 yılına gelindiğinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte artık aklama suçu 4208 sayılı kanuna göre değil TCK'nın 282. Maddesine göre cezalandırılmaya başlanmıştır. Yeni düzenlemede kanun koyucu, çalışmamızda da değindiğimiz doktrindeki eleştirileri dikkate alarak, öncül suçları saymak yerine eşik sistemini getirmiştir. Böylece ulusal mevzuat ile uluslararası mevzuat birbiriyle uyumlu bir hal almıştır.

Yasal olarak gerekli altyapı oluşturulduğu halde gelinen noktada suç gelirlerinin aklanmasının önlenip önlenemediği sorusu akla gelebilir. Bu sorunun cevabını Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun tespit ettiği rakamlara bakarak şu şekilde açıklayabiliriz; MASAK'ın 2015 yılına ilişkin faaliyet raporuna göre; 2011 yılında MASAK'a yapılan şüpheli işlem bildirim sayısı 8.739 iken, 2015 yılına gelindiğinde bu rakam 74.221 olarak tespit edilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından incelenmek üzere MASAK'a gönderilen dosya sayısı 2011 yılında 71 iken, 2015 yılında bu sayı 239 dosyaya çıkmıştır. Görüldüğü üzere, her ne kadar yasal altyapı hazır ve uluslararası camia ile uyumlu olsa da uygulamadaki sonuç tam tersini göstermektedir.

Ülkemizdeki aklama faaliyetleri içerisinde en önemli kaynağı, uyuşturucu madde ticareti oluşturmaktadır. Bazı yabancı kaynaklara göre, Türkiye toprakları üzerinden geçirilen uyuşturucunun miktarı yılda 50 milyar dolardır. Sınır geçişlerinin yüzde yüz oranda kontrol edilmesinin sağlanamadığı her gün bu rakam daha da artacaktır. Bu transit geçişe aracılık yapan örgütlerin yüzde 5 pay aldıkları kabul edilirse, karaparanın asgari 3 milyar doları Türkiye'de kalmakta ve aklama faaliyeti

içerisine alınmaktadır.²²⁴ Yalnızca uyuşturucu ticaretine aracılıktan elde edilen meblağın boyutu ve MASAK'ın 2009 tarihli raporunda belirttiği üzere, 1997 – 2009 yılları arasında aklama suçu ile ilgili olarak yalnızca iki kesinleşmiş karar bulunduğu göz önüne alındığında, ülkemizin aklama mevzuatı bakımından yeterli olmakla birlikte uygulamada sonuç alabildiğini söylemek çok zordur. Veriler bu sonucu ortaya koyarken ülkemizde varlık barışı adı altında yapılan ve kaynağı belirsiz paranın ülkemize getirilmesi halinde kaynağının sorulmayacağına ve herhangi bir takibata uğramayacağına ilişkin garanti verilmesine yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Bu yönüyle 1980 – 1990 sürecinde var olan, ülkemizin aklama ile mücadeleye yönelik isteksizliğinin halen devam ettiğini söylemek mümkündür.

²²⁴ UYANIK, Cahit; a.g.e. s.27.

KAYNAKÇA

AKIN, Engin; (2009) *Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi.

AKYAZAN, Ahmet Emrah; (2006) 5237 Sayılı TCK'da Hukuka Uygunluk Sebepleri, Ankara Barosu Dergisi S.2006-1.

ALTUĞ, Osman; (2000) "Kayıt dışı Ekonomi ve Yer altı Dünyası", Ankara.

ARSLANOĞLU, M. Sipahi; "5549 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", http://www.vergidegundem.com/files/makale3_0cak07.doc Erişim Tarihi: 07.04.2016

ARTUK, M. Emin; GÖKCEN, Ahmet; YENİDÜNYA, Ahmet Caner; (2016) *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

AYDIN, Süleyman; YILMAZER, Yakup; (2014) *Yolsuzluk ve Mali Suçlar*, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

AYKIN, Hasan; SÖZMEN, H. Kevser; (2009) *Terörün Finansmanı*, 2. Baskı, Yayın No: 12, Ankara, MASAK Başkanlığı.

AYKIN, Hasan; (2007) "Aklama Suçu – Öncül Suç İlişkisi", *Yaklaşım Dergisi*, S.172.

AYKIN, Hasan; (2008) "Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", *Bankacılar Dergisi*, S.65.

AYKIN, Hasan; "Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumlar", <http://www.mfa.gov.tr/karaparanin-akalanmasiyla-mucadele-konusundaki-temel-uluslararasi-metinler-ve-olusumlar-tr.mfa> Erişim Tarihi: 07.04.2016

BAHTİYAR, Mustafa; (2000) Off shore Bankalar ve Vergi Sorunları, Yaklaşım Yayınları, Sayı 90.

BAŞAK, Ramazan; (1998) 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 206, Ankara, s.4-5.

CENGİZ, Mahmut; (2014) *Küreselleşmenin Karanlık Noktası Organize Suçlar*, Ankara, Adalet Yayınevi.

ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; (2000) *Karapara Aklama*, 2. Baskı, Yayın No: 1, Ankara, MASAK Başkanlığı.

DANZANJAMTS, Dül; (2008) Karapara Aklama İle Mücadelede Uluslararası Boyut, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Uluslararası Polislik Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DEĞİRMENCİ, Olgun; (2007) *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, Turhan Kitabevi, Ankara.

DÖNMEZ, Uğur; (2010) Karapara ve Türkiye'de Karaparanın Aklanması İle Mücadele, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

DÜLGER, Murat Volkan; (2011) *Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

ERDİNÇ, Ufuk; (2010) Karaparanın Aklanması ve Vergilendirilmesi Sorunu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Mali Hukuk Programı, Yüksek Lisans Tezi

ERGÜL, Ergin; (2005) *Kara Ekonomi ve Aklama Suçu*, Ankara, Adalet Yayınevi.

ERGÜL, Ergin; (2001) *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu*, Ankara, Yargı Yayınevi.

ERGÜL, Ergin; (1998) *Karaparanın Aklanması ve Suçları*, Ankara, Adalet Yayınevi.

GÖREN, Ömer; (2012) *Mali Suçlar Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi.

GÜCENMEZ, Bekir; (2014) Terörizmin Finansmanı: Pkk, Eta ve Ira Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, http://www.kho.edu.tr/Dokuman/enstitu/tezler/Bekir_Gucenmez.pdf Erişim Tarihi: 04.05.2016

GÜMÜŞKAYA, Hayrettin; (1988) “Karaparanın oluşturduğu sorunlar”, *Yaklaşım Dergisi*, Sayı:70.

HAFIZOĞULLARI, Zeki; ÖZEN, Muharrem; (2012) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, USA Yayıncılık, Ankara.

HAKERİ, Hakan; (2011) *Ceza Hukuku: Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara.

Hürriyet Haber Arşivi; <http://www.hurriyet.com.tr/saibeli-para-transferlerinde-turkiye-26nci-29692330> Erişim Tarihi:24.12.2016

İPEK, Halim; (2000) *Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması*, İstanbul, Beta Yayınevi.

KAÇAR, Hamza; (1999) “Karapara Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler”, *Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler Paneli*, 10 Haziran 1999, TCMB.

KAÇAR, Hamza; (2004) *Karaparanın Aklanması, E-Ticaret, Karapara ve Terörün Finansmanının Önlenmesi İlgili Mevzuat*, Ankara, Turhan Kitabevi.

KAYA, Vefa; (2014) Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu ve Bu Suçla Mücadelede Mali Suçları Araştırma Kurulunun Rolü, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

KOCA, Mahmut; ÜZÜLMEZ, İlhan; (2016) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin Yayınları

KÖMÜRCÜ, Mehmet; ÇALIŞKAN, Yusuf; (2001) “Organize Suç Örgütleri ve Yolsuzluklara Karışmış Kamu Görevlileri Tarafından Yurtdışına Kaçırılan Paraların Takibi Konusunda Uluslararası Hukuki Düzenlemeler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.2001/3

KÜÇÜKUYSAL, Bahadır; AYDIN, Süleyman; (2012) “Küreselleşme Sürecinde Sınırşan Suç Olarak Karaparanın Aklanması”, *Sınırşan Organize Suçlar*, Genişletilmiş 2. Baskı, 6. Bölüm, Ankara, Adalet Yayınevi.

MARAŞLI, Sefa; (2009) Karapara Aklamayla Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri, Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

MASAK, “2006 Faaliyet Raporu”, www.masak.gov.tr Erişim Tarihi: 24.12.2016

MASAK, “2015 Faaliyet Raporu”, www.masak.gov.tr Erişim Tarihi: 14.01.2017

MASAK 2 No’lu Genel Tebliğ
http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_2.pdf

MASAK Başkanlık Sunuşu <http://www.masak.gov.tr/tr/content/sunus/37>
Erişim Tarihi: 14.01.2017

MASAK Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi; MASAK Yayın No:9, 2006, Ankara,
http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/supheli_islem_bildirim_rehberi.pdf Erişim Tarihi: 24.01.2017

MAVRAL, Ülker; (2003) *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları.

ÖNEL, Süleyman; Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Nedenlerde Sınırın Aşılması,
http://www.teias.gov.tr/eBulten/hukuk/ceza_sorumlulu%C4%9Funu_kaldiran_nede.htm

ÖZBEK, Veli Özer; KANBUR, Nihat; BACAKSIZ, Pınar; DOĞAN, Koray; TEPE, İlker; (2010) *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara.

ÖZER, Mehmet Fatih; (2015) Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

ÖZGENÇ, İzzet; (2012) *Suç Örgütleri*, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınları.

SAATÇI, Banu; (1996) “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Girişimler”, Bankacılar Dergisi, S.16.

SOYASLAN, Doğan; (2016) Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncelleştirilmiş 7. Baskı, Ankara.

Strazburg Konvansiyonu ; Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (141 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi)

TEMUR, Ulaş; (2009) *Alternatif Finansman Teknikleri ve Karapara Aklama İlişkisi*, Yayın No: 14, MASAK Başkanlığı.

Türkiye Bankalar Birliği Çalışma Grubu; MASAK; (2003) *Karaparanın Aklanması Suçu İle Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri*, Yayın No: 235.

UYANIK, Cahit; (1996) “32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası”, Ekonom Dergisi, S.3

ÜSTÜN, Oktay; (2003) “Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Yeni Kırk Tavsiye Kararı Neler Getiriyor”, Bankacılar Dergisi, S.47.

ÜSTÜN, Oktay; (2008) “5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun İle Getirilen Temel Değişiklikler”, Bankacılar Dergisi, S.64.

ÜSTÜN, Oktay; (2008) “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış”, Bankacılar Dergisi, S.65.

YAŞİN, Mehmet; (2005) “Türk Ceza Kanunu'nda Yapılan Düzenlemelerin Karapara Aklama ile Mücadeleye Etkisi”, Yaklaşım Dergisi, Şubat 2005, S.146.

YAZICI, Ayla; (2008) “Yeni Kara Para Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar ve İnternet”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, S.2.

YILDIRIM, Zeki; (2012) *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi*, Ankara, Adalet Yayınevi.

YILMAZ, Sacit; (2011) “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, S.2011/2.

YILMAZ, Sacit; (2006) Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Kütahya.

YONCALIK, Yılmaz; (2008) Türk Hukukunda Karaparanın Aklanması Suçları ve Önleyici Düzenlemeler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

YÜCEBAŞ, Önder; (2011) *Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı*, Ankara, Turhan Kitabevi.

EK-1

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : CANCA, Çağrı
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 21.12.1989 / Üsküdar
Medeni Hali : Bekar
E-posta : 1cagricanca@gmail.com

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET YILI
Lise	Halit Armay Lisesi	2006
Lisans	Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2011

İŞ DENEYİMİ

YIL	YER	POZİSYON
2012 - 2014	İstanbul Barosu	Serbest Avukat
2014 - 2016	Adalet Bakanlığı	Hâkim Adayı
2016 - Halen	Çukurca Adliyesi (Hakkari)	Hâkim